

ریاضیات

۱۱ × ۴

۱- حاصل ضرب ریشه سوم ۶۴ در ریشه دوم ۱۲۱ کدام می تواند باشد؟

-۳۳ (۴)

✓ -۴۴ (۳)

-۲۲ (۲)

۳۳ (۱)

۲- حاصل عبارت $\sqrt[3]{(\sqrt{15}-4)} + \sqrt[3]{(\sqrt{15}-4)}$ کدام است؟

صفر (۴)

✓ $\sqrt{15}-4$ (۳)۸-۲ $\sqrt{15}$ (۲)✓ $2\sqrt{15}-8$ (۱)۳- اگر حاصل کسر $\frac{\sqrt[3]{108}}{\sqrt[3]{54}}$ به صورت $\frac{1}{2^m}$ باشد، m مضرب کدام عدد است؟

۲ ×

۹ ÷

۸ (۴)

۷ (۳)

۶ (۲)

۵ (۱)

۴- ساده شده عبارت $\frac{3}{10}\sqrt{200} - \sqrt{108} + 2\sqrt{27} + \frac{2}{3}\sqrt{18}$ چند برابر $\sqrt{2}$ است؟

۶ (۳)

۵ (۲)

۴ (۱)

۵- اگر حاصل کسر $\frac{18^3 \times 3^5 \times 2^4}{27^2 \times 24 \times 5^{-5}}$ به صورت $5^m \times 6^n$ باشد، m+n کدام است؟

۱۰ (۳)

۷ (۲)

۸ (۱)

۶- از معادله $2^{x+3} = 8^3 \times (\frac{1}{4})^{-2}$ مقدار $\sqrt[3]{x}$ کدام است؟✓ $\sqrt{8}$ (۴)✓ $\sqrt{2}$ (۳)✓ $\sqrt[3]{8}$ (۲)✓ $\sqrt[3]{2}$ (۱)۷- خلاصه شده عبارت $(\frac{1}{4})^{-3} \times \sqrt[3]{\frac{3}{8}} \times (\frac{1}{5})^4 \times (18)^{-2}$ کدام است؟✓ $1/5$ (۴) $\frac{3}{4}$ ✓ $2/5$ (۳)✓ $3/5$ (۲)✓ $4/5$ (۱)۸- مقدار x از تساوی $16 \times 6^x = (0.75)^x$ کدام است؟ $\frac{3}{4}$ (۴) $\frac{4}{3}$ (۳) $-\frac{4}{3}$ (۲) $-\frac{3}{4}$ (۱)۹- اگر ریشه سوم عدد x برابر $2/5$ باشد، ریشه چهارم عدد $2(3+8x)$ کدام عدد می تواند باشد؟

-۴ (۴)

۶ (۳)

۸ (۲)

-۲ (۱)

۱۰- اگر $X = \sqrt[3]{3\sqrt{3}} \times 12^{\frac{3}{2}}$ ، آن گاه حاصل $\frac{1}{(X^{-1}+3)^{\frac{1}{3}}}$ کدام است؟ $\frac{1}{2}$ (۴) $\frac{1}{3}$ (۳)

۲ (۲)

۳ (۱)

۱۱- اگر $a = 5^k$ و $b = 25^{2k+3}$ ، آن گاه کدام رابطه بین a و b برقرار است؟ $b = 5(\Delta a)^4$ (۴) $b = 25(\Delta a)^4$ (۳) $b = 25(25a)^2$ (۲) $b = 5(25a)^2$ (۱)۱۲- اگر x ریشه ششم مثبت عدد ۸ بوده و y ریشه سوم عدد ۳۲ بوده و داشته باشیم $xyz = \sqrt{8}$ ، آن گاه مکعب z کدام است؟ $\frac{1}{16}$ (۴) $\frac{1}{8}$ (۳) $\frac{1}{4}$ (۲) $\frac{1}{2}$ (۱)۱۳- اگر $3^x = 4$ باشد، حاصل $(\frac{\sqrt{3}}{3})^{4x-2}$ کدام است؟ $\frac{3}{2}$ (۴) $\frac{3}{4}$ (۳) $\frac{3}{8}$ (۲) $\frac{3}{16}$ (۱)۱۴- اگر A ریشه چهارم عدد 5^{-4} باشد، ریشه نهم عدد $\frac{A^2}{5}$ کدام است؟ $\frac{1}{25}$ (۴) $\frac{1}{25^3}$ (۳) $\frac{1}{5^3}$ (۲) $\frac{1}{5^2}$ (۱)۱۵- اگر $2^m \times 3^n = \frac{1}{27^4 \times 81^9 \times 11^6 \times 2^3} \times \frac{1}{2^4 \times 3^8 \times 2^8 \times 3^4}$ باشد، مقدار $-\frac{n}{m}$ کدام است؟

۰/۶ (۴)

۰/۵ (۳)

۰/۴ (۲)

۰/۳ (۱)

$$\begin{array}{r} 915 \\ 915 \\ \hline 1830 \\ 915 \\ \hline 2745 \\ 915 \\ \hline 3660 \\ 915 \\ \hline 4575 \end{array}$$

$$3 \times \frac{1}{2} = \frac{3}{2}$$

$$\frac{1}{4}$$

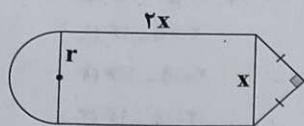
$$\frac{1}{16}$$

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (ریاضی و آمار (۱)، شماره ۱۶ تا ۲۵) و زوج درس ۲ (ریاضی و آمار (۲)، شماره ۲۶ تا ۳۵)، فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

زوج درس ۱

ریاضی و آمار (۱) (سؤالات ۱۶ تا ۲۵)

۱۶- اگر مساحت شکل زیر $36 + 2\pi$ واحد مربع باشد، قطر دایره کدام است؟

(۱) $2\sqrt{2}$

(۲) ۴

(۳) ۲

(۴) $\sqrt{2}$

۱۷- حاصل ضرب ریشه‌های معادله $\frac{1}{x} + \frac{1}{x+2} = \frac{8}{15}$ کدام است؟

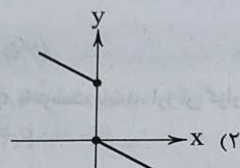
(۴) $-5/25$

(۳) $5/25$

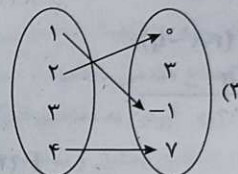
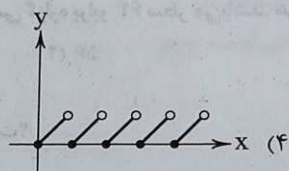
(۲) $3/75$

(۱) $-3/75$

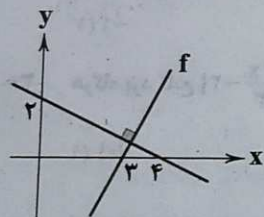
۱۸- کدام گزینه نمایش یک تابع است؟

(۱) $f = \{(-2, 2), (5, 4), (5, 4), (-2, 5), (-5, 0)\}$

۱۹- اگر f تابع خطی و نمودار آن به شکل زیر باشد، $f(-\frac{5}{4})$ کدام است؟

(۱) ۶

(۲) ۱۱

(۳) -۱۱

(۴) -۶

۲۰- تابع سود شرکتی بر حسب تعداد کالا (x) به صورت $P(x) = -x^2 + 20x + 12000$ می‌باشد. اگر هزینه تولید هر کالا برابر ۶۰ واحد پول و

هزینه‌های اولیه شرکت برابر ۳۶ هزار واحد پول باشد، درآمد حاصل از فروش ۱۰۰ کالا چند هزار واحد پول است؟

(۴) ۴۲۰۰

(۳) ۴۲

(۲) ۴۶۰۰

(۱) ۴۶

۲۱- بیشترین مساحت ممکن برای مستطیل‌هایی که محیط آن‌ها ۲۲۰ متر می‌باشد، چند متر مربع است؟

(۴) ۱۲۱۰۰

(۳) ۱۲۱۰

(۲) ۳۰۲۵

(۱) ۳۲۵

۲۲- در کدام گزینه تفاضل میانه از میانگین کم‌ترین مقدار را دارد؟

(۲) ۶, ۱۰, ۸, ۱۲, ۱۳, ۵, ۷, ۹, ۱۱, ۱۶

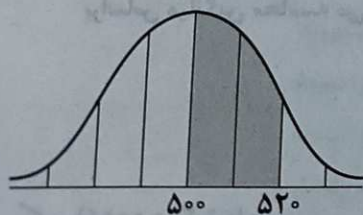
(۱) ۵, ۹, ۷, ۱۱, ۱۲, ۴, ۶, ۸, ۱۰, ۱۵

(۴) ۵, ۹, ۷, ۱۱, ۱۰, ۲, ۶, ۸, ۹, ۱۶

(۳) ۳, ۷, ۵, ۹, ۱۰, ۲, ۴, ۶, ۸, ۱۳

۲۳- در یک پروژه آماری حجم ۲ میلیون و ۷۰۰ هزار بطری آبمیوه بررسی شده است. اگر منحنی نرمال زیر برای آن‌ها رسم شده باشد، چه تعداد

از بطری‌های در محدوده رنگی قرار می‌گیرند و واریانس حجم بطری‌ها کدام است؟

(۱) ۱۰۰ - ۱۲۹۶۰۰۰

(۲) ۱۰ - ۹۱۸۰۰۰

(۳) ۱۰۰ - ۹۱۸۰۰۰

(۴) ۱۰ - ۱۲۹۶۰۰۰

۲۴- دامنه میان چارکی نمودار جعبه‌ای شامل ۵۰۰ داده، ۳۰ و اختلاف چارک اول با سبیل‌ها ۳۸ و ۲۹ است. اگر کوچکترین عضو داده‌ها ۱۰ باشد، چارک سوم کدام است؟

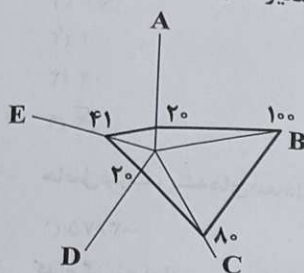
۶۹ (۴)

۳۹ (۳)

۷۲ (۲)

۸۳ (۱)

۲۵- یک شرکت تولیدی برای سهولت مقایسه کیفیت محصول خود توسط خریداران، داده‌های گردآوری شده ۵ متغیر A، B، C، D و E به ترتیب با پیشینه‌های ۸۰، ۹۵، ۱۶، ۲۰۰ و ۵۰ به صورت نمودار راداری زیر (بر حسب درصد) ارائه کرده است. مقدار متغیر A و E به ترتیب کدام است؟

۲/۰۵ - ۱۶ (۱)

۲۰/۵ - ۱/۶ (۲)

۲۰/۵ - ۱۶ (۳)

۲/۰۵ - ۱/۶ (۴)

زوج درس ۲

ریاضی و آمار (۲) (سؤالات ۲۶ تا ۳۵)

۲۶- هرگاه ارزش گزاره $q \vee (p \wedge r) \Rightarrow q$ نادرست باشد، ارزش گزاره $p \Rightarrow (q \vee r)$ با کدام گزینه یکسان است؟

q (۴)

$\sim p$ (۳)

F (۲)

T (۱)

۲۷- تعداد سطرهای یک جدول ارزشی گزاره برابر ۶۴ سطر می‌باشد. هرگاه سه گزاره از جدول حذف شود، تعداد سطرهای جدول جدید کدام است؟

۸ (۴)

۳۲ (۳)

۵۶ (۲)

۶۱ (۱)

$\sim p \Rightarrow (r \wedge \sim q)$

$r \Rightarrow q$

$\therefore ?$

۲۸- نتیجه استدلال مقابل کدام است؟

F (۴)

$\sim r$ (۳)

p (۲)

q (۱)

۲۹- هرگاه تابع f یک تابع همانی و رابطه $f(a).f(a-6)=2+f(5)$ برقرار باشد، مجموع مقادیر ممکن برای a کدام است؟

۷ (۴)

$\sqrt{6}$ (۳)

۲ (۲)

-۱ (۱)

$$0 \leq \frac{2x}{3} - 2 < 1$$

۳۰- هرگاه برد تابع $f(x) = \text{sign}[\frac{2x}{3} - 2]$ برابر $\{0\}$ باشد، دامنه تابع کدام است؟ [نماد جزء صحیح است.]

$[\frac{3}{2}, \frac{9}{2})$ (۴)

$\{\frac{3}{2}\}$ (۳)

$[\frac{2}{3}, 2)$ (۲)

$\{0\}$ (۱)

۳۱- توابع $f = \{(2, 5), (3, 1), (5, -2), (7, 9)\}$ و $g(x) = \begin{cases} 2x-3, & 4 \leq x < 6 \\ 5x+1, & x \leq 2 \end{cases}$ مفروضند. برد تابع $(\frac{f+g}{f-g})(x)$ کدام است؟

$\frac{18}{5}$

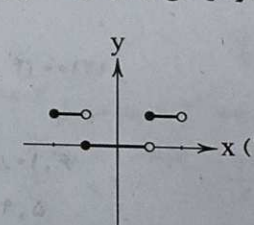
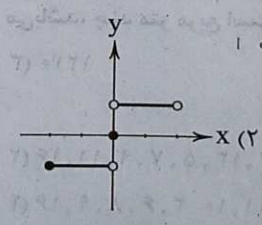
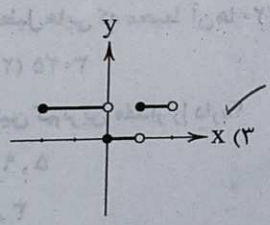
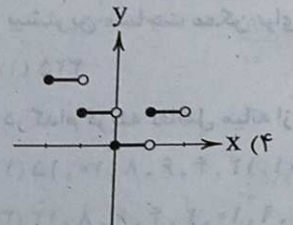
$\{-\frac{2}{5}, \frac{1}{9}\}$ (۴)

$\{-\frac{8}{3}, -\frac{5}{9}\}$ (۳)

$\{\frac{3}{7}, -\frac{2}{5}, -\frac{1}{4}\}$ (۲)

$\{-\frac{29}{9}\}$ (۱)

۳۲- نمودار تابع $f(x) = \text{sign}||x||$ در بازه $[-2, 2]$ در کدام گزینه به درستی نشان داده شده است؟ [نماد جزء صحیح است.]

۳۳- در شرکتی توزیع درآمد مطابق جدول زیر است. با پرداخت چه میزان یارانه هیچ‌کدام از افراد شرکت زیر خط فقر قرار نمی‌گیرند؟ (خط فقر براساس میانگین محاسبه می‌گردد.)

ردیف	۱	۲	۳	۴	۵
درآمد (میلیون تومان)	۳۰	۱۷	۲۱	۴۰	۳۸
تعداد اعضا خانوار	۲	۱	۳	۲	۲

۹۰۰,۰۰۰ (۳) تومان

۷۰۰,۰۰۰ (۲) تومان

۳۰۰,۰۰۰ (۱) تومان

۱,۳۰۰,۰۰۰ (۴) تومان

۱۹ ۱۹ ۲۰ ۲۰ ۷ ۷ ۱۷ ۱۵ ۱۵

- ۳۴- مسئولین شهری با جمعیت فعال ۶۰۰۰۰ نفر برای کاهش نرخ بیکاری از ۸/۴ درصد به ۵ درصد تصمیم به احداث چند کارخانه گرفته‌اند. این کارخانه‌ها در مجموع باید ظرفیت اشتغال‌زایی برای چند نفر را داشته باشند؟
 (۱) ۵۰۰۰ (۲) ۳۶۲۰ (۳) ۲۰۴۰ (۴) ۱۲۱۰
- ۳۵- یک کتاب آموزشی با میانگین ۶ کلمه در هر جمله که ۱۵ درصد کلمات آن دشوار هستند، مناسب کدام پایه آموزشی می‌باشد؟
 (۱) ۷ (۲) ۸ (۳) ۹ (۴) ۱۰

علوم و فنون ادبی

۳۶- کدام گزینه از نظر «سبک‌شناسی و تاریخ ادبیات» نادرست است؟

- (۱) تفکر انسان‌گرایانه (اومانیزم) که در آثار قبل از انقلاب وجود داشت، گاهی در برخی از آثار انقلاب به گونه‌ای کم‌رنگ مشاهده می‌شود.
 (۲) بعد از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران گرایش به سبک‌های جدید داستان‌نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود.
 (۳) در نثر دهه هشتاد شاهد داستان‌نویسی (مینی مال) و مدرن‌نویسی هستیم.
 (۴) از پایان دهه پنجاه تا دهه شصت گرایش به داستان‌های کوتاه بیشتر از داستان بلند است.

۳۷- کدام عبارت از دیدگاه «تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی» ایراد دارد؟

- (۱) حضوری کم‌رنگ از مکتب‌های فلسفی و ادبی قرن نوزدهم و بیستم اروپا مانند رمانتیسم در ادبیات داستانی معاصر تا انقلاب اسلامی دیده می‌شود.
 (۲) توصیف پدیده‌ها و شخصیت‌ها در نثر دوره معاصر تا انقلاب اسلامی، عینی، کوتاه، بیرونی و مشخص است.
 (۳) روح حماسه و عرفان در شعر دوره انقلاب اسلامی آشکار است و در حماسه بعد زمینی غلبه دارد.
 (۴) زبان و واژگان شعری در قصاید دوره انقلاب اسلامی به سبک خراسانی نزدیک است.

۳۸- همه گزینه‌ها به ترتیب، ویژگی‌های فکری - ادبی شعر دوره انقلاب اسلامی است؛ به جز

- (۱) توجه به فرهنگ عاشورایی - رواج قالب‌های غزل و قصیده
 (۲) دفاع مقدس - تقلید از سبک عراقی و خراسانی
 (۳) روی آوردن به مفاهیم انتزاعی - گرایش به خیال‌بندی
 (۴) راه‌یافتن تمثیل و نماد به ادبیات - آشنایی‌زدایی و روی آوردن به ترکیبات بدیع

۳۹- ویژگی‌های شعر انقلاب اسلامی در همه گزینه‌ها وجود دارد؛ به جز

- (۱) مرا جذب آیین آینه کرد / کرامات نورانی چشم تو
 (۲) تا که استبداد سر در پای آزادی می‌نهد / دست خود بر قبضه شمشیر می‌باید نهاد
 (۳) شوریده سری که شرح ایمان می‌کرد / هفتاد و دو فصل سرخ عنوان می‌کرد
 (۴) تو آن راز رشیدی / که روزی فرات / بر لب آورد / و ساعتی بعد در باران متواتر پولاد / بریده بریده افشا شدی

۴۰- کدام بیت فاقد «مبالغه» است؟

- (۱) جوی‌ها بر روی من پیدا شد از سیلاب اشک
 (۲) گر کسی باز کند پیرهن از شخص ضعیف
 (۳) ای اسیر نرگس مست تو لیلی از عرب
 (۴) به جویبار دو چشمم گذرنا ای سرو

۴۱- در کدام بیت «ایهام» دیده نمی‌شود؟

- (۱) با شور محبت چه بود شور قیامت
 (۲) به بازار سر زلفت که هست آن حلقه سودا
 (۳) در چین زلف خویش مرا ره نمی‌دهی
 (۴) مگر ای نهال دلکش ز ریاض جنتی تو

۴۲- کدام بیت فاقد «ایهام تناسب» است؟

- (۱) از نگاه گرم معشوق است دل را آب و تاب
 (۲) سخن در پرده خون سازی به است از عرض اظهارش
 (۳) غزل نامه طوفان به مضامین جدید
 (۴) جغد غم هم در دل ناشاد ما ساکن نشد
- لعل را خورشید تابان از نظر می‌پرورد
 که از تحسین این بی‌دانشان دشنام می‌خیزد
 در بر خسرو شیرین‌دهان چون شکر است
 آمد و این بوم را یک‌باره ویران کرد و رفت

۴۳- کدام بیت آراسته به «ایهام - اغراق - تشبیه - کنایه» است؟

- (۱) هزار سرو خرامان به راستی نرسد
- (۲) غلام دولت آنم که پای بند یکی است
- (۳) به خدا که پرده از روی چو آتشات برافکن
- (۴) آفتاب اندر سما با صد هزاران نور و تاب

۴۴- در میان مصراع‌های زیر، چند مصراع در بحر «مقارب مثنی محذوف» و چند مصراع در بحر «رمل مسدس محذوف» سروده شده است؟

- (الف) گر نمکدان پر شکر خواهی مترس
- (ب) که دست کرم به که بازوی زور
- (ج) مؤبد نمی ماند این ملک دنیا
- (د) بر قد پست قامت کوتاه جامه زیباست
- (ه) همه سروها را بیايد خميد
- (و) من روا دارم که کام من بر آيد

(۱) دو - سه (۲) دو - یک

۴۵- نام بحر مقابل کدام مصراع درست است؟

- (۱) روی تو مگر آینه لطف الهی است: (رمل مثنی سالم) - - - - -
- (۲) بر سر بازار جانبازان منادی می زنند: (رمل مثنی محذوف) - - - - -
- (۳) گفتم که کی ببخشی بر جان ناتوانم؟: (رجز مسدس سالم) - - - - -
- (۴) من و باد صبا مسکین دو سرگردان بی حاصل: (رمل مثنی سالم) - - - - -

۴۶- با در نظر گرفتن اختیارات شاعری، وزن کدام گزینه با سروده زیر یکسان است؟

- (۱) «داستان‌ها دارم / از دیاران که سفر کردم و رفتم بی تو»
- (۲) آشیان برده ز یاد / مرغ درمانده به شب گمراهم
- (۳) من مرغ آتشم / می سوزم از شراره این عشق سرکشم
- (۴) می دویدم گاه / در پناه لکه ابری، سایه سیری

(۱) کودک خواهر من / امپراتوری پُر وسعت خود را هر روز ...

۴۷- با توجه به سروده زیر کدام گزینه درست نیست؟

«دیر است گالیا؛

هنگام بوسه و غزل عاشقانه نیست

هر چیز رنگ آتش و خون دارد این زمان

هنگامه رهایی لب‌ها و دست‌هاست

این فرش هفت رنگ که پامال رقص توست

از خون و زندگانی انسان گرفته رنگ»

(۱) ویژگی‌های ادبی شعر دوره معاصر» در سروده مشهود است.

(۲) ویژگی‌های فکری شعر دوره معاصر» در سروده وجود دارد.

(۳) در دو مورد شاعر از اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» بهره برده است.

(۴) اختیار شاعری «بلند بودن هجای پایان مصراع» در همه مصراع‌ها وجود دارد.

۴۸- با توجه به رباعی زیر، کدام گزینه نادرست است؟

- (الف) گفتم کمی از بهار خون حرف بزن
- (ب) از غیرت شهر واژگون حرف بزن
- (ج) وقتی پدرم شهید شد مجنون بود
- (د) آقای معلّم از جنون حرف بزن

(۱) اختیارات شاعری وزنی «قلب - ابدال» هر دو در ابیات وجود دارد.

(۲) «آشنایی زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع» از ویژگی‌های این شعر است.

(۳) در بیت دوم «ایهام و ایهام تناسب» هر دو دیده می‌شود.

(۴) با توجه به ویژگی‌های سبکی می‌توان شعر را سروده شاعران دوره انقلاب اسلامی دانست.

۴۹- مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) هر کجا دل مرده‌ای را یافت احیا کرد عشق
- (۲) صبح شورانگیز محشر زد نمکدان بر زمین
- (۳) ریخت دریا در گریبان قطره کم‌ظرف را
- (۴) چون نیابد آب در چشم تماشایی به رقص؟

- (الف) جمله ذرات عالم را سویدا کرد عشق
- (ب) تا ز خلوتگاه وحدت رو به صحرای عشق
- (ج) ذره ناچیز را خورشید سیمایا کرد عشق
- (د) برگ برگ این چمن را دست موسی کرد عشق

۵۰-

بیت زیر با همه گزینیه‌ها تناسب معنایی دارد؛ به جز

بگفت از جان شیرینم فزون است
کعبه نتوانست کردن تلخی از زمزم جدا
تلخ‌گویی ساخت در چشم جهان شیرین تو را
که خویش را نکند آب در گلستان جمع
می‌خورد چون آب شیرین ریگ آب تلخ را

(۱) در حریم وصل اشک شور من شیرین نشد
(۲) کرد اگر شیرین‌زبانی دیگران را دلپذیر
(۳) ز سیر باغ نگردد دل پریشان جمع
(۴) عاشق حیران چه می‌داند عتاب و لطف چیست

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (علوم و فنون ادبی ۱، شماره ۵۱ تا ۶۰) و زوج درس ۲ (علوم و فنون ادبی ۲، شماره ۶۱ تا ۷۰)، فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

زوج درس ۱

علوم و فنون ادبی ۱ (سؤالات ۵۱ تا ۶۰)

۵۱- کدام عبارت از دیدگاه «تاریخ ادبیات سده‌های پنجم و ششم» ایراد دارد؟

(۱) زبان فارسی در اندک زمانی در میان هندوان نه تنها زبان سیاسی و نظامی، بلکه زبانی مقدس قلمداد گردید.
(۲) با خروج شعر از دربارها و پس از آن فاصله گرفتن از خانقاه‌ها، دامنه موضوعات آن گسترش یافت و بر سادگی بیان آن افزوده شد.
(۳) برخی شاعران از مدح شاهان و انتساب به دربارها پرهیز کردند؛ از جمله ناصر خسرو و سنایی.
(۴) حکمت و دانش و اندیشه‌های دینی در شعر تأثیر عمیق بخشید و جزیی از مضامین شعری شد.

۵۲- کدام مورد به ترتیب، بیانگر «ویژگی‌های فکری شعر - ویژگی‌های نثر سده‌های پنجم و ششم» است؟

(۱) فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی - توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی
(۲) کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون - رواج حس دینی
(۳) رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی - استفاده از ترکیبات دشوار
(۴) کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی - رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی

۵۳- با توجه به ویژگی‌های سبکی، همه گزینیه‌ها مربوط به دوره «غزنوی و سلجوقی» هستند؛ به جز

(۱) چون ما را آگاهی از مرگ انوشه‌روان بهمان رسید گران دردی از مرگ دست داد؛ خود رهایی از مرگ در جهان چاره نیست.
(۲) بدان ای پسر، که مردمان تا زنده باشند ناگزیر باشد از دوستان که مرد اگر بی‌برادر به که بی‌دوست.
(۳) سقراط را شنیدم که همی بردند تا بکشندش که وی را الحاح کردند که بت‌پرست شو. وی گفت: معاذالله که من صنع صانع خویش را پرستم.
(۴) چون شغلی فرمایی دو کس را مفرمای تا خللی از شغل و فرمان تو دور بود چنانکه فرخی گوید: «خانه به دو کدبانو نازفته بماند» و در مثل آمده است که: «من کثرة الملاحین غرقت السفينة»

۵۴- کدام گزینه از نظر «تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی زبان فارسی» نادرست است؟

(۱) رایج‌ترین انواع شعر فارسی در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم «حماسی - مدحی - غنایی» بود.
(۲) نثر سده‌های چهارم و اوایل قرن پنجم ساده و روان است و بیشتر به موضوع‌های حماسی، ملی و تاریخی توجه دارد.
(۳) قرن چهارم، دوره طلایی همراه با شکوفایی روح ایرانی بود که با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت.
(۴) آثاری که ایرانیان در سه قرن نخست هجری پدید آوردند فقط به زبان عربی است تا بعدها که دولت طاهریان و سپس صفاریان زبان فارسی را رسمی کردند.

۵۵- کدام بیت فاقد «سجع» و دارای «جناس» است؟

(۱) وصلت بتر از هجران، درد تو مرا درمان
(۲) سحر به گوش صبحی‌کشان باده‌پرست
(۳) چون لب‌گشادی در سخن جان من آمد سوی تن
(۴) کام دلم ز لب بده وعده بیشتر مده

۵۶- آرایه‌های «موازنه - واج‌آرایی صامت‌ها - جناس ناهمسان - اشتقاق - ترصیع» به ترتیب، در کدام ابیات به چشم می‌خورد؟

بمیرم گر چنین دانم مرا از خود جدا داری
نه غذر آوران را برآند بجزور
سری بدین عزیزی در قعر جان نهاده
وز کافری زلف تو در دین خلل شده
به بوی آنکه یک باری تو هم مهمان من باشی

(۲) «د» - «ب» - «ج» - «الف» - «ه»

(۴) «ب» - «ه» - «د» - «الف» - «ج»

(۱) «ج» - «الف» - «ب» - «ه» - «د»

(۳) «ج» - «الف» - «ه» - «د» - «ب»

۵۷- کدام ابیات به ترتیب، می‌توانند با «کوی - میان» هم‌قافیه شوند؟

- (الف) دو چشم مست می‌گوند ببرد آرام هشیاران
(ب) راستی گویم به سروی ماند این بالای تو
(ج) واللّه ملولم من کنون از جام و سغراق و کدو
(د) ای آرزوی جان و دلم ز آرزوی تو
(ه) تا تو حریف من شدی ای مه دلستان من
- (۱) (د) - (ه)
(۲) (ب) - (د) - (الف) - (ه)
(۳) (ب) - (الف)
(۴) (ب) - (د) - (ه)

۵۸- در ابیات کدام گزینه به ترتیب، قافیه درونی بر اساس قاعده (۱) و ذوقافیتین است؟

- (الف) ز ننگ ما به خود پیچند افلاک
(ب) رویت چو شود پیدا ابدال شود شیدا
(ج) به سان رحل مصحف بر کفم نه
(د) آن دل که به کوی تو، می‌بود به بوی تو
(ه) نگاهی کن که رو آرم به سویت
- (۱) «ب» - «الف»
(۲) «الف» - «ج»
(۳) «د» - «ه»
(۴) «د» - «ج»

۵۹- با توجه به ابیات زیر کدام گزینه نادرست است؟

- «هر لحظه یکی عیسی از پرده برون آری
مهر تو برآمیزد پاکی به گناه اندر»
- (۱) «ویژگی زبانی شعر سبک خراسانی» در ابیات مشهود است.
(۲) بیت دوم دارای «موازنه و جناس ناهمسان» است.
(۳) قافیه ابیات طبق الگوی (مصوّت + صامت) و فاقد حرف الحاقی است.
(۴) ابیات با «گلزار و باغ عالمی چشم و چراغ عالمی // هم درد و داغ عالمی چون پا نهی اندر جفا» تناسب مفهومی دارند.

۶۰- بیت زیر با کدام گزینه هم‌مفهوم است؟

- «در پیش بی‌دردان چرا فریاد بی‌حاصل کنم
(۱) پیدا نشد کسی که در این راه گم نشد
(۲) چون در دل شیرین نکند کار چه حاصل
(۳) ریحان و خلد نیست سزاوار هر سفال
(۴) در دل آهن کند فریادِ مظلومان اثر
- گر شکوه‌ای دارم ز دل با یار صاحب‌دل کنم
گم شو ز خود نخست دگر رهنما طلب
کز ناله فرهاد دل سنگ شود آب
هر مرده دل چگونه شود کامیاب شب؟
ناله از زندانیان افزون بود زنجیر را

علوم و فنون ادبی ۲ (سؤالات ۶۱ تا ۷۰)

زوج درس ۲

۶۱- هر یک از عبارات زیر به ترتیب معرف کدام شخصیت ادبی است؟

- (الف) از نثرنویسان قرن هفتم که کتابی در شرح ظهور جنگیز با نثر مصنوع و دشوار نوشته است.
(ب) مهم‌ترین کتاب او «جامع‌التواریخ» به نثری عالمانه و پخته نوشته شده است.
(ج) شاعر قرن دهم که شعرش از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است.
(د) ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره که زبان غزل قرن یازدهم را به افق خیال عامه نزدیک کرده، سخن او را برجسته ساخته است.

۱) عطاملک جوینی - دولت‌شاه سمرقندی - باباغانی شیرازی - محتشم کاشانی

۲) شمس قیس رازی - حمدالله مستوفی - بیدل دهلوی - کلیم کاشانی

۳) نجم‌الدین رازی - عطاملک جوینی - ابن‌یمین - محتشم کاشانی

۴) عطاملک جوینی - خواجه رشیدالدین فضل‌الله - باباغانی شیرازی - کلیم کاشانی

۶۲- کدام گزینه از دیدگاه «سبک‌شناسی» نادرست است؟

(۱) نثر کتاب «المعجم فی معاییر اشعار عجم» در مقدمه مصنوع و در اصل کتاب ساده و عالمانه است.

(۲) دیباجة آثاری مانند «شرفنامه بدلیسی و عیار دانش» به نثر ساده است.

(۳) کتاب‌های «حبیب‌السیر» از خواندمیر و «احسن‌التواریخ» از حسن بیگ روملو از معروف‌ترین نمونه‌های نثر بینابین هستند.

(۴) «درآمیختگی نظم و نثر» و «کاربرد وجه وصفی» از ویژگی‌های زبانی نثر سبک هندی است.

۶۳- کدام ابیات ویژگی‌های سبکی یکسانی دارند؟

(الف) عنبر است آن حلقه گشته زلف او یا چنبر است

(ب) دل بسی افسانه وصل تو گفت

(ج) چون بر تو همی تیز کند چنگ پس او را

(د) پیر خرابات چو بانگم شنید

(ه) چه گویم از غم عهد جهان که تا که جهان است

چنبر است آری ولیکن چنبر اندر عنبر است

تا که شد در خواب از این افسانه خوش

جوینده چرایی تو به دندان و به چنگال؟

گفت در آی ای پسر خرقه پوش

بنای عهد جهان نیست استوار دریغ

(۱) «الف» - «ج» - «ه» (۲) «الف» - «ب» - «ه» (۳) «ب» - «د» - «ه» (۴) «ب» - «ج» - «د»

۶۴- کدام بیت فاقد «مجاز» است؟

(۱) حرف را با صرفه گو تا کدورت نآورد

(۲) بخیه بر زخم دل ما تنگ می‌گیرد بسی

(۳) هر تن بود به کشمکش جان خویشتن

(۴) تیغ و پیکانش اگر بر سر و بر سینه ماست

باده گر خواهی که صاف آید سر مینا ببند

حیف کائین مروّت یک سر سوزن نماند

در جان ماست کشمکش و های و هوی دوست

چه غم ای خواجه که هم سینه از او هم سر از اوست

۶۵- کدام بیت آراسته به «تشخیص - اضافه استعاری - اضافه تشبیهی - تشبیه گسترده» است؟

(۱) نشنیدیم که در باغ جهان شمشادی

(۲) چه باک چرخ مرا ز استراق دیو نفاق

(۳) دست صبا بر رخت زلف چو چوگان زد

(۴) دو طایریم من و دل به بوستان وصال

راست چون قد لطیف به دل‌آرایی هست

شهاب ثاقب درویش غیر آهی نیست

گوی زنخدانت را در خم چوگان گرفت

که لعل و خال رخ دوست آب و دانه ماست

۶۶- همه ابیات دارای هر دو آرایه «اضافه تشبیهی - کنایه» هستند؛ به جز

(۱) در تشنگی وصل تو جانم به لب رسید

(۲) چشم بر بهبود پیری داشتم آنهم نشد

(۳) عجب از یوسف دل نیست که افتاد به چاه

(۴) در غمش با اشک چون سیم و رخ چون زر ناب

از لعل آبدار تو جامی به ما فرست

کاروان عمر رفت و بخت ما در خواب ماند

کنده زیر رسن زلف تو چاهی است عجب

بت‌پرستیم از هوای سیم و زر خواهیم داشت

۶۷- همه ابیات «وزن دوری» دارند؛ به جز

(۱) واقف نه‌ای ز لذت عشق نهان ما

(۲) داغ محبت است و بس خانه فروز جان و دل

(۳) هر که بپرسدت گره از دل تنگ عاشقان

(۴) نفس خسیس دایم کار خسیس جوید

یک گل به ترس و لرز ز گلشن نچیده‌ای

نیست ز روزن دگر روشنی این سرای را

باز چگونه می‌شود لب بگشاکه همچنین

پیوسته زنده باشد آتش به ژاژخایی

۶۸- کدام بیت به دو شکل دسته‌بندی هجایی می‌شود و در هر دو شکل وزن هسان دولختی دارد؟

(۱) تمکین لفظ و شوخی معنی است در تو جمع

(۲) از سرگذشتگان را در عالم شهادت

(۳) چون هست در تصرف دریا عنان موج

(۴) این لنگر تمکین تو چون صورت دیوار

در جلوهای و پای به دامن کشیده‌ای

تیغ خم تو باشد محراب زندگانی

رفتن نفس‌گسسته به ساحل چه فایده؟

زان است که از غیب ندایی نشنیدی

۶۹- با توجه به شعر زیر، کدام گزینه نادرست است؟

«لاف منعّم بشنو و تن زن که آب و رنگ چاه
با همه واماندگی زین دشت و در باید گذشت
(۱) وزن شعر «همسان» است و رکن پایانی حذف دارد.

(۲) آرایه‌های «مجاز - کنایه - استعاره - تشبیه» در ابیات وجود دارد.

(۳) «ویژگی‌های زبانی سبک هندی» و «ویژگی‌های شعر بیدل دهلوی» در ابیات مشهود است.

(۴) ابیات با «غرقه و همیم؛ ورنه این محیط // از تنک آبی کناری بیش نیست» تناسب معنایی دارد.

۷۰- بیت زیر با همه ابیات هم‌مفهوم است؛ به جز

«وین نغمه محبت بعد از من و تو ماند

(۱) هر چه بود از دل به غیر از نقش ابروی تو رفت

(۲) گر شود باز چو باد صبا خاکسترش

(۳) ما سلیمان هم‌اثیم زمین کی طلبیم

(۴) به مرگ باز نمائند سالکان ز طلب

عالمی را بلبل گل‌های قالی می‌کند
سایه گر پایی ندارد سینه‌مالی می‌کند

تا در زمانه باقی است آواز باد و باران»

عاقبت زین مسجد ویران همین محراب ماند

از سر پروانه کی بیرون رود سودای شمع

که به جز راکب مرکوب هوا شناسیم

میان ره نکنند خواب هر که دیده‌ور است

جامعه‌شناسی

جامعه‌شناسی (۳)

۷۱- کدام عبارت‌ها نادرست هستند؟

(الف) نسل‌کشی، جابه‌جایی اجباری، کنترل جمعیت، جداسازی و فشارهای سخت اجتماعی، از جمله روش‌های خشونت‌آمیزی است که دیگری، شری است که باید نابود شود.

(ب) علوم‌ی که درباره آغاز و انجام زندگی انسان یا ارزش‌ها و آرمان‌های او مانند عدالت، مسئولیت و آزادی سخن می‌گویند، از روش حسی و تجربی بهره می‌برند.

(ج) نظام سیاسی لیبرال دموکراسی، هیچ حقیقت و فضیلت فطری و جهان‌شمولی را به رسمیت نمی‌شناسد و نمی‌توان در اندیشه لیبرال دموکراسی از مشروعیت حقیقی سخن گفت.

(د) ناسیونالیسم به مجموعه‌ای از باورها و نمادها گفته می‌شود که دلبستگی و تعلق به ملت، سرزمین، دین، نژاد، قوم و زبان را اصل قرار می‌دهد و تعلق خاطر به چنین عناصری را آرمان اساسی انسان‌ها و تعیین‌کننده هویت ملت‌ها می‌داند.

(ه) هر رسم و سنتی، درون فرهنگ خود، معنا و کارکردی دارد و ما می‌توانیم فرهنگ خودمان و فرهنگ‌های دیگر را براساس معیارهای حق ارزیابی کنیم.

(۱) الف - ج - د (۲) الف - ب - ه (۳) ب - د - ه (۴) الف - ب - د

۷۲- به ترتیب هر عبارت به کدام علم اشاره دارد؟

- از دیدگاه امام خمینی (ره) معلم انسان‌هاست.

- در مدینه فاسقه، آن‌ها را می‌شناسند ولی از آن‌ها بهره نمی‌گیرند.

- از نظر فارابی، رویکرد انتقادی به جامعه خود و دیگران دارد.

- علم پزشکی، علوم فنی و مهندسی و علوم پایه

- آموختن آن در فرهنگ اسلام منع شده است.

(۱) تاریخ - علوم عقلانی و وحیانی - علم مدنی - علوم ابزاری - علم سحر

(۲) علم به جامعه - علوم عقلانی و وحیانی - علم مدنی - علوم ابزاری - علم سحر

(۳) تاریخ - علوم ابزاری و علوم عقلانی - علوم اجتماعی - علوم تجربی - علم به جامعه

(۴) تاریخ - علوم وحیانی و علوم ابزاری - علوم اجتماعی - علوم ابزاری - علم سحر

۷۳- به ترتیب، هر عبارت به دیدگاه کدام متفکر و نوع عقل در معنای عام اشاره دارد؟

- جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی محافظه‌کارانه است.

- پیچیدگی زبان و خط هندی و به نظم درآوردن متون علمی به قصد مصون ماندن از تحریف را عامل دشواری فهم معارف هندیان دانسته است.

- شناسایی عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی و شناخت پدیده‌های طبیعی و مادی

- ارزیابی وضعیت ارزش‌های عدالت و آزادی

(۱) مسکویه - ابن‌خلدون - عقل تجربی - عقل انتقادی

(۲) ابوریحان بیرونی - ابن‌خلدون - عقل تفسیری - عقل ابزاری

(۳) ابن‌خلدون - ابوریحان بیرونی - عقل ابزاری - عقل انتقادی

(۴) ابن‌خلدون - مسکویه - عقل ابزاری - عقل انتقادی

۷۴- کدام مورد به ترتیب در خصوص دیدگاه و روش «ابوعلی مسکویه»، «ابن خلدون» «ابوریحان بیرونی» درست است؟
 (۱) با نگاه انتقادی به جوامع زمان خود می‌نگرد - روش او در علوم اجتماعی مشابه روشی است که چهارصد سال بعد کنت در جامعه‌شناسی تبیینی به کار گرفت - با روش تجربی و تفهیمی، فرهنگ جامعه هند را توصیف کرد.
 (۲) با نگاهی تبیینی، کتاب «تجارب‌الامم» را در هشت جلد تألیف کرد - در مطالعات خود، به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه آرمانی، سخنی نگفت - با روش عقلی به ارزیابی انتقادی فرهنگ جامعه هند پرداخت.
 (۳) در مقدمه کتاب «تجارب‌الامم» می‌نویسد که سرگذشت کشورها و نامه‌های تاریخ را خواندم، در آن چیزها یافتیم که می‌توان از آن‌ها پند گرفت - با استفاده از تجربه تاریخی جوامع پیرامون خود، از عصبیت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند ولی دریافت خود را به همه جوامع تعمیم نمی‌دهد و معتقد است هر جامعه‌ای عامل شکل‌گیری خاص خود را دارد - با روش عقلی به ارزیابی انتقادی فرهنگ هند پرداخت.
 (۴) با استفاده از روش عقلی، دولت‌ها و پیدایش پادشاهی‌ها را توصیف و تجویز کرد - رویکرد او انتقادی نیست و جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی محافظه‌کارانه است - با روش تجربی و تفهیمی فرهنگ جامعه هند را توصیف کرد.

۷۵- به ترتیب علت، پیامد، پیامد، معنای عبارت‌های زیر کدام است؟

- جامعه‌شناسی انتقادی به دنبال ملاک‌هایی برای داوری علمی درباره ارزش‌ها و هنجارهاست.
 - تأکید بر تنوع و تکثر هویت‌ها

- عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، ثبات و استقرار خود را در زندگی مردم از دست بدهند.
 - در سده‌های پیشین، به معنای طلب آبادانی برای جوامع عقب‌مانده بود.

(۱) نمی‌خواهد به این وضعیت تن دهد که داوری ارزش‌ها، بیرون از دایره علم صورت گیرد - انکار اشتراک و وحدت انسان‌هاست - تعارض فرهنگی - استثمار
 (۲) نمی‌خواهد به این وضعیت تن دهد که داوری ارزش‌ها، بیرون از دایره علم صورت گیرد - انکار اشتراک و وحدت انسان‌هاست - تزلزل فرهنگی - نظریه استثمار
 (۳) سرنوشت ارزش‌ها به مناسبات قدرت و ثروت سپرده نشود - تأکید بر اشتراک و تفاوت‌های هویت‌ها - تزلزل فرهنگی - نظریه استثمار
 (۴) تشخیص و افشای سلطه در مناسبات انسانی - مخالفت با به حاشیه راندن و حذف هویت‌های انسانی و فرهنگی - بحران هویت - استثمار
 ۷۶- به ترتیب، کدام گزینه به سؤال‌های زیر به درستی پاسخ می‌دهد؟

- هدف آفرینش در قرآن کریم چیست؟

- کدام علم، در تلاش است در رابطه با انسان و معناداری جهان، دیدگاهی جامع ایجاد کند؟

- قرآن کریم، چه کسانی را مورد نکوهش قرار می‌دهد؟

- عامل شکل‌گیری جوامع در دیدگاه ابن خلدون چه بود و چرا از جامعه آرمانی سخن نگفت؟

(۱) دانش - فلسفه - رفتار جاهلانه و سفیهانه دارند - عدالت، رویکرد محافظه‌کارانه داشت.
 (۲) علم - فلسفه - شناخت علمی را به شناخت حسی و تجربی محدود می‌کنند - عصبیت، به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد.

(۳) علم - تاریخ - شناخت علمی را به شناخت حسی و تجربی محدود می‌کنند - عصبیت، رویکرد محافظه‌کارانه داشت.
 (۴) آگاهی - علوم اجتماعی - رفتار جاهلانه و سفیهانه دارند - عدالت، به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد.

۷۷- به ترتیب هر عبارت دیدگاه کدام متفکر اجتماعی را نشان می‌دهد؟

- روشی که او هزار سال پیش در بررسی‌های علمی خود در پیش گرفته بود، امروزه در تحقیقات مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی متداول شده است.
 - رواج کنش‌های حسابگرانه معطوف به دنیا، عرصه را بر سایر کنش‌های انسانی مانند کنش‌های عاطفی و اخلاقی تنگ می‌کند.
 - روشی که در جامعه‌شناسی تبیینی چهارصد سال بعد به کار گرفت، مشابه روش ابن خلدون در علوم اجتماعی بود.
 - سنت‌های اجتماعی در قرآن کریم از کتاب‌های اوست.

- در پژوهش علمی، به اعتبار منابع اهمیت می‌داد و در نهایت با بیان دلیل، معتبرترین قول را برمی‌گزید.
 - در جوامع مکانیکی، تقسیم کار اجتماعی شکل نگرفته است ولی در جوامع ارگانیکی، تقسیم کار گسترده وجود دارد.

(۱) ابوریحان بیرونی - کارل مارکس - آگوست کنت - احمد حامد مقدم - ابوریحان بیرونی - دورکیم
 (۲) ابوریحان بیرونی - ماکس وبر - اسپنسر - محمدباقر صدر - ابوعلی مسکویه - دورکیم

(۳) ابوریحان بیرونی - ماکس وبر - آگوست کنت - احمد حامد مقدم - ابوریحان بیرونی - دورکیم
 (۴) فارابی - ماکس وبر - آگوست کنت - محمدباقر صدر - ابوریحان بیرونی - کارل مارکس

۷۸- به ترتیب عبارت‌های زیر به کدام نوع عقل، مدینه فارابی، ویژگی علوم اجتماعی جهان اسلام و کدام علم اشاره دارد؟

- در رانندگی، با رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی، به شناخت یک‌دیگر و تعامل با رانندگان دیگر می‌پردازیم.

- مردم حقیقت و عدالت را می‌شناسند اما از آن‌ها بهره نمی‌گیرند و براساس آن عمل نمی‌کنند.

- جامعه‌شناسی تبیینی از آن برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند.

- تلاشی است برای بسط دیدگاهی جامع نسبت به معناداری انسان و جهان

(۱) عقل تفسیری - مدینه فاسقه - عقل ابزاری - فلسفه

(۲) عقل تفسیری - مدینه ضالّه - عقل ابزاری - فلسفه

(۳) عقل عام - مدینه فاسقه - عقل انتقادی - تاریخ

(۴) عقل ابزاری - مدینه جاهله - عقل ابزاری - علم به جامعه

۷۹- در ارتباط با دیدگاه فارابی، پاسخ سؤال‌های زیر کدام است؟

- دیدگاه فارابی به جوامع زمان خود چگونه بود؟

- کدام پدیده‌های اجتماعی با دیدگاه توصیفی و تفهیمی مطالعه می‌کرد؟

- جوامع مختلف را براساس کدام ملاک‌ها تقسیم‌بندی کرده است؟

- در ارتباط با کدام پدیده‌ها، داوری علمی می‌کند؟

(۱) تجویزی - ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف - علم، اندیشه، فرهنگ و رفتار - کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف

(۲) انتقادی - کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف - علم، اندیشه، فرهنگ و رفتار - هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف

(۳) تجویزی - کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف - سطوح عقلانیت - هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف

(۴) انتقادی - سبک زندگی کنشگران - سطوح عقلانیت - بایدها و نبایدهایی برای زندگی اجتماعی

۸۰- کدام گزینه جدول زیر را کامل می‌کند؟

(۱) علوم ابزاری نافع‌ترین علوم شمرده می‌شود - مدل تکثرگرا - الگوی تعارف

پیامد	علت
برای جهان اسلام، محور اصلی بوده	
می‌بود که بزرگ‌ترین دانشمند	
صوف و نحو زبان عربی، یک	
ایرانی به نام سبویه است.	
الف)	برطرف کردن نیازهای روزمره
	توسعه علوم ابزاری
ب)	
موجب چندتاریکی سیاسی و	
فرهنگی درون جوامع می‌شود.	

۸۱- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب با مفاهیم کدام گزینه در ارتباط است؟

الف) در مقابل دو الگوی همانندسازی و تکثرگرا قرار گرفتن

ب) محور اصلی مباحثات فکری و سیاسی در اواخر قرن بیستم

ج) نگاه دانش‌ظرفیت افشاگری و رهایی‌بخشی برای علوم اجتماعی

د) یک فرهنگ مختلط ساختن تعداد کثیری از گروه‌های درگیر قومی نژادی در ارتباط با یک‌دیگر

(۱) الگوی تنازع - سیاست هویت - رویکرد تفسیری - سیاست همانندسازی

(۲) الگوی تعارف - قشربندی - رویکرد انتقادی - دیگچه همانندسازی

(۳) الگوی تنازع - گمنگش طبقاتی - رویکرد تفسیری - سیاست همانندسازی

(۴) الگوی تعارف - هویت - رویکرد انتقادی - دیگچه همانندسازی

۸۲- کدام گزینه جدول زیر را کامل می‌کند؟

اشتراک نظریه آفریقایی تبار و نظریه آمریکایی بومی	نافع‌ترین علوم	(ج)	اهرام جیزه، نقطه اوجی در تکامل شیوه معماری مقابر مصر در دوره پادشاهی کهن است.
(ب)	(الف)	شناخت عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی	(د)

۱) علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد - هر گروه، جامعه و فرهنگی می‌خواهد از چشم خودش به خود بنگرد نه از چشم دیگران - عقل ابزاری - مدینه جاهله

۲) شناخت خداوند و خویشتن‌شناسی - علوم اجتماعی امروز، جهان‌شمول نبود - عقل تجربی - مدینه فاسقه

۳) علم به نفس - هویت رنگین‌پوستان را نادید می‌گیرد - زمینه طرح نظریات جدید - عقل تفسیری - مدینه جاهله

۴) توصیف و تبیین مسائل جهان اسلام و جامعه جهانی - هر گروه، جامعه و فرهنگی می‌خواهد نظریه مناسب خود را تولید کند - عقل عام - مدینه جاهله

۸۳- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از سیاست‌گذاری‌های هویتی است؟

- جدایی فرانسوی‌زبانان ایالت کبک از انگلیسی‌زبان‌ها در کانادا

- اخراج و کشتار مسلمانان میانمار

- پاکسازی قومی در یوگوسلاوی سابق

۱) الگوی تکثرگرا - مدل همانندسازی - الگوی تکثرگرا

۲) الگوی تکثرگرا - مدل همانندسازی - الگوی تکثرگرا

۳) الگوی تکثرگرا - مدل همانندسازی - الگوی تکثرگرا

۸۴- هریک از موارد «تأکید بر آزادی‌های اجتماعی اقوام و گروه‌های مختلف»، «تأکید بر تمایزات زبانی، قومی و مذهبی» و «گسترش برابری و رفع تبعیض‌های قومی و گروهی» به ترتیب در کدام یک از ابعاد در مدل تکثرگرا مورد توجه قرار می‌گیرد؟

۱) اجتماعی - فرهنگی - سیاسی ۲) سیاسی - اجتماعی - فرهنگی ۳) اجتماعی - سیاسی - فرهنگی ۴) سیاسی - فرهنگی - اجتماعی

۸۵- به ترتیب کدام گزینه به جدول زیر مرتبط است؟

سیاست هویت	(ب)	(الف)	شعارهای انقلاب
(ج)	از ابزارهای فرهنگی مانند هنر و رسانه برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری‌جویی خود استفاده می‌کند.	در جهان اسلام به علوم ابزاری محدود نمی‌گردند و علوم دیگر را نیز دربر می‌گیرند.	(د)

- باز شدن جعبه پاندورا

- تبلور تحولات هویتی

- علوم نافع

- سلطه هژمونیک

۱) ج - ب - د - الف ۲) ج - د - الف - ب ۳) ج - د - ب - الف ۴) الف - د - ج - ب

جامعه‌شناسی (۱)

۸۶- به ترتیب پاسخ سؤالات زیر کدام‌اند؟

- اساس شکل‌گیری هویت جهان غرب چیست؟

- یکی از زمینه‌های گذر از من به ما کدام است؟

- پیامد طبیعی رعایت حیا چیست؟

- فتوت‌نامه بنایان مصداق چیست؟

۱) اقتصاد - تقسیم کار - امنیت و آرامش - بازتولید هویت اجتماعی

۲) به دست آوردن حداکثر سود - فرزندآوری - تشویق دیگران - جامعه‌پذیری

۳) سرمایه‌داری - ازدواج - رعایت حریم خصوصی یک‌دیگر - بازتولید هویت اجتماعی

۴) اقتصاد - تشکیل خانواده - امنیت و آرامش - جامعه‌پذیری

۸۷- به ترتیب جایگاه هر یک از پدیده‌های زیر از نظر «ذهنی و عینی» یا «خرد و کلان» کدام است؟

- (الف) عیادت از بیمار
(ج) شهر
(۱) کلان و عینی - عینی و کلان - خرد و عینی - خرد و ذهنی
(۲) کلان و عینی - کلان و ذهنی - کلان و عینی - خرد و ذهنی
(۳) خرد و عینی - کلان و ذهنی - کلان و عینی - خرد و ذهنی
(۴) خرد و عینی - ذهنی و کلان - خرد و عینی - خرد و ذهنی

۸۸- به ترتیب کدام گزینه با جدول زیر مرتبط است؟

نظام حقوقی خانواده	(الف)	(ب)	انسداد اجتماعی
(د)	اولین شرط بقای هر جامعه	به اندازه دانش و آگاهی است.	(ج)

- گستره جهان اجتماعی
- دآوری و حل و فصل اختلافات و امنیت
- کارگران کارخانه آجرپزی ایالت بیهار هند
- جمعیت

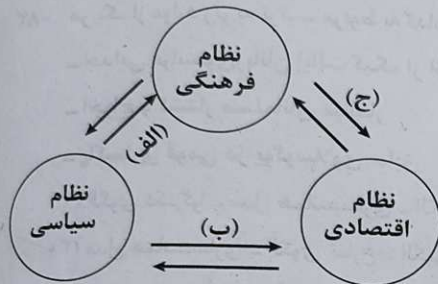
(۴) ب - د - الف - ج

(۳) ب - د - ج - الف

(۲) الف - د - ج - ب

(۱) ب - الف - ج - د

۸۹- کدام گزینه با نمودار زیر مرتبط است؟

- (۱) نظام سیاسی با استفاده از مدیریت سیاسی خود به بسط و توسعه فرهنگ کمک می‌کند - شعار جمهوری فرانسه بر سر در یک کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵ مبنی بر جدایی دین از سیاست - نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام اقتصادی را تعیین می‌کند.
(۲) شعار جمهوری فرانسه بر سر در کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵ - با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه‌داری دولتی و مزرعه‌داری اشتراکی به عنوان دو شیوه پیشبرد اقتصاد کشاورزی رایج شدند - اگر نظام اقتصادی به ارزش‌های سیاسی جامعه وفادار بماند، نظام فرهنگی اقتدار نظام اقتصادی تأمین می‌کند.

(۳) شعار جمهوری فرانسه بر سر در کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵ - با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه‌داری دولتی و مزرعه‌داری اشتراکی به عنوان دو شیوه پیشبرد اقتصاد کشاورزی رایج شدند - نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام اقتصادی را تعیین می‌کند.

(۴) با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه‌داری دولتی و مزرعه‌داری اشتراکی به عنوان دو شیوه پیشبرد اقتصاد کشاورزی رایج شدند - نظام سیاسی به دلایل داخلی و با تحت تأثیر و فشار عوامل خارجی از اصول و ارزش‌های فرهنگی خود عدول می‌کند - شعار جمهوری فرانسه بر سر در یک کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵

۹۰- هر عبارت به کدام گروه اجتماعی اشاره دارد؟ (به ترتیب)

- در برخی موارد می‌توانند جریان ساز شوند و جنبش‌هایی را به راه می‌اندازند.
- به جای بازخوانی و مطالعه به بازسازی و خلق هویت شرقی از منظر جهان غرب می‌پردازند.
- از نظر قانونی و اجتماعی، از هیچ اهمیت و اعتباری برخوردار نبود ولی به علت فواید و کارکردهایی که داشت تحمل می‌شد.
- حیات معنوی اسلام، افق‌های جدیدی را به روی آنان گشود و به تأمل و بازبینی نظریات پیشین خود مبنی بر دنیوی شدن سرنوشت مشترک بشریت، فراخوانده شدند.

(۲) سلبیتی‌ها - تاریخ‌نگاران غربی - طبقه سوم - جامعه‌شناسان

(۱) سلبیتی‌ها - مستشرقان - طبقه سوم - نظریه‌پردازان غربی

(۴) شبکه‌های مجازی - محققان - طبقه متوسط - جامعه‌شناسان

(۳) ستاره‌های هنری - مورخان - رعیت - نظریه‌پردازان غربی

۹۱- کدام عبارت‌ها درست هستند؟

- (الف) عبارت‌های «انسان تربیت‌پذیر است» و «برای دانا شدن باید به مدرسه رفت»، به ترتیب هنجار و ارزش نهاد تعلیم و تربیت هستند.
(ب) فرهنگ‌هایی که ظرفیت منطقی و عقلانی بیشتری دارند و با فطرت آدمیان سازگارترند، از قدرت اقناعی بیشتری برخوردارند.
(ج) در کشوری که فرهنگ عمومی مردم، فرهنگ دینی باشد، قدرت نامشروع نمی‌تواند مقبولیت داشته باشد.
(د) فرصت‌ها و محدودیت‌ها یا حقوق و تکالیف، معیارهای ارزیابی جهان‌های اجتماعی مختلف‌اند که می‌توانند از یک‌دیگر مستقل باشند و بر فعالیت اجتماعی اعضای آن‌ها اثر بگذارند.
(ه) باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در آن و تفسیرشان از زندگی و مرگ خود، عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی به حساب می‌آیند.

(۴) ب - ج - د

(۳) ب - د - ه

(۲) ب - ج - ه

(۱) الف - ج - د

۹۲- در ارتباط با نمودار زیر، گزینه نادرست کدام است؟
«هویت خانوادگی افراد ↔ خانواده‌ها ↔ نهاد خانواده ↔ هویت فرهنگی جهان اجتماعی»

- (۱) هر خانواده، یک گروه اجتماعی است و هویت خانوادگی، بخش از هویت اجتماعی و نتیجه عضویت در یک خانواده است.
- (۲) نهاد خانواده تا زمانی دوام می‌آورد که گروه‌های خانوادگی، عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای آن را بپذیرند و براساس آن عمل کنند و برای اعضای جهان اجتماعی مهم باشد.
- (۳) در هر جهان اجتماعی به هر شکل از زندگی، خانواده نمی‌گویند، بلکه تنها شکلی از زندگی که براساس عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای نهاد خانواده باشد، پذیرفته می‌شود.

(۴) هویت فرهنگی جهان اجتماعی پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد است و مستقل از آن شکل می‌گیرد و در برابر انواع هویت‌های اجتماعی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های خود مقاومت می‌کند.

۹۳- کدام مورد دیدگاه کسانی است که نگاه خطی به تاریخ بشر دارند؟

- (۱) هر جهان اجتماعی، فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می‌آورد.
- (۲) جهان‌های اجتماعی مختلف با روابط متقابلی که دارند، می‌توانند از تجربیات یکدیگر استفاده کنند.
- (۳) جوامعی که به لحاظ تاریخی عقب‌مانده‌اند، باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند.
- (۴) فرهنگ‌ها و تمدن‌ها براساس آرمان‌ها و ارزش‌های خود، مسیرهای مختلفی را می‌پیمایند.

۹۴- به ترتیب هر عبارت نشانگر کدام نوع ویژگی‌های هویتی، کدام قلمرو، کدام پدیده و کدام ویژگی‌های کنش است؟

- کشاورز وقت‌شناس متولد دوم اسفند

- همان نظام معیار جهان اجتماعی است.

- اشتراک دریا، شیطان، فرشته

- ممکن است فردی به کاری آگاه باشد ولی تصمیم به انجام آن نگیرد.

(۱) اجتماعی، متغیر، ثابت - قلمرو اهداف - پدیده‌های ماورای طبیعی - هدفدار بودن

(۲) اکتسابی، اکتسابی، انتسابی - قلمرو آرمانی - پدیده‌های تکوینی - ارادی بودن

(۳) اکتسابی، انتسابی، انتسابی - قلمرو آرمانی - پدیده‌های طبیعی - ارادی بودن

(۴) متغیر، فردی، فردی - قلمرو واقعی - پدیده‌های تکوینی - آگاهانه بودن

۹۵- موارد نادرست در بین عبارت‌های زیر کدام هستند؟

(الف) عضویت اعضا در بدن موجودات زنده و نظم آن‌ها قراردادی است.

(ب) جهان اجتماعی مانند یک موجود زنده، اعضای مختلفی دارد و این اعضا در ارتباط با هم، از نوعی نظم برخوردارند.

(ج) عضویت در جهان اجتماعی و نظم میان اعضای آن، با اراده و آگاهی انسان‌ها تعریف می‌شود و تکوینی است.

(د) عضویت اعضا در بدن موجودات زنده و نظم آن‌ها براساس آگاهی و اراده اعضا به وجود می‌آید.

(ه) نظم از ویژگی‌های مهم جهان اجتماعی است و نظم میان اعضای جهان اجتماعی با قرارداد اعضا به وجود می‌آید.

(۱) الف - د (۲) الف - ه (۳) ب - الف - د (۴) ه - ب - ج

۹۶- هر یک از موارد زیر به ترتیب به تأثیر کدام جهان‌ها بر یکدیگر اشاره دارد؟

- در شرایط اقلیمی متفاوت، شیوه زندگی اجتماعی مردم متفاوت است.

- زندگی اجتماعی انسان‌ها، طبیعت را تهدید می‌کند.

(۱) جهان طبیعی بر جهان اجتماعی - جهان اجتماعی بر جهان طبیعی (۲) جهان اجتماعی بر جهان طبیعی - جهان طبیعی بر جهان اجتماعی

(۳) جهان اجتماعی بر جهان نفسانی - جهان طبیعی بر جهان نفسانی (۴) جهان طبیعی بر جهان نفسانی - جهان اجتماعی بر جهان نفسانی

۹۷- کدام گزینه به ترتیب در ارتباط با «هویت تاریخی جهان اجتماعی» و «پیامدهای کنش»، نادرست و درست است؟

(۱) پیامد خاطره جمعی و مشترک نسلی به نسل دیگر است که در گذر زمان، متراکم و مستحکم می‌شود - انزوا و تنهایی و جدایی از زمان و مکان، پیامدهای ارادی استفاده بیش از حد از فضای مجازی است.

(۲) در صورتی که اعضای یک جهان اجتماعی، واقعیت‌ها و آرمان‌های آن را فراموش نکنند و واقعیت‌ها و آرمان‌های جهان اجتماعی مطابق حق باشد، دارای هویت تاریخی است - مورد نکوهش دیگران قرار گرفتن و آسیب و بیماری خود و دیگران پیامدهای ارادی و غیرارادی سیگار و قلیان کشیدن است.

(۳) نتیجه شکل‌گیری جهان‌های اجتماعی‌ای است که براساس فطرت انسان به وجود آمده‌اند و از عقاید و ارزش‌های حق برخوردارند که انسان‌ها به شناخت صحیح از عالم و آدم می‌رسند - پاسخ دادن یا پاسخ ندادن سلام فرد سلام‌کننده، پیامد ارادی کنش او محسوب می‌شود که به اراده سلام‌کننده وابسته است.

(۴) افرادی که مدت زیادی با هم زندگی کرده‌اند، سرگذشت و سرنوشت مشترکی پیدا می‌کنند که به صورت خاطره جمعی و مشترک درمی‌آید و از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد و بُعد تاریخی هویت جامعه را می‌سازد - فردی که وضو می‌گیرد، نظافت جسم، نشاط روح و تقرب و نزدیکی به خداوند متعال می‌یابد که پیامدهای طبیعی کنش اوست.

۹۸- به ترتیب هر عبارت نشانگر کدام مفهوم است؟

- قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد.
- اشتراک استکبارستیزی و احترام به پدر و مادر
- عرصه مهم‌ترین منازعه هویتی
- از دست رفتن دانش اهداف و ارزش‌ها
- شیوع رقیب‌ها و بدیل‌های زندگی خانوادگی

- (۱) اقتدار - آرمان‌های بیرون قلمرو واقعی - فضای مجازی - زوال عقلانیت ذاتی - بحران هویت
- (۲) قدرت مشروع - آرمان‌های درون قلمرو واقعی - رسانه - زوال علوم فراتجربی - تزلزل فرهنگی
- (۳) اقتدار - آرمان‌های درون قلمرو واقعی - فضای مجازی - گسترش عقلانیت ابزاری - بحران هویت
- (۴) اقتدار - آرمان‌های درون قلمرو واقعی - رسانه - زوال عقلانیت ذاتی - بحران هویت

۹۹- به ترتیب هر عبارت نتیجه کدام گزینه است؟

- خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب
- ظهور اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید
- تحریم‌های اقتصادی نفتی و مالی علیه کشور ایران
- پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی دانسته می‌شوند.

- (۱) قدرت سیاسی و اقتصادی برتر غرب - الهام از انقلاب اسلامی ایران - محدود کردن درآمد نفتی کشور - فرصت‌ها و محدودیت‌هایی برای کنش‌ها و زندگی انسان‌ها ایجاد می‌کنند.
- (۲) قدرت برتر سیاسی و اقتصادی غرب - جست‌وجوی هویت جهان اسلام بیرون از تصاویر القایی جهان غرب - محدود کردن انتقال درآمد نفتی به کشور - به مرور از انسان‌هایی که آن‌ها را به وجود آورده‌اند، مستقل می‌شوند.
- (۳) غربزدگی جوامع غیرغربی - الهام از انقلاب اسلامی ایران - محدود کردن درآمد نفتی کشور - نادیده گرفتن تفاوت علوم طبیعی با علوم انسانی و اجتماعی
- (۴) قدرت برتر اقتصادی و سیاسی غرب - جست‌وجوی هویت جهان اسلام بیرون از تصاویر القایی جهان غرب - محدود کردن انتقال درآمد نفتی به کشور - ایجاد فرصت‌ها و محدودیت‌هایی برای کنش‌ها و زندگی انسان‌ها ایجاد می‌کنند.

۱۰۰- به ترتیب عبارت درست و نادرست در ارتباط با «دیدگاه ماکس وبر» و «انواع عقل در معنای عام» کدام‌اند؟

- (۱) در جهان دنیوی، جهان دیگر انکار می‌شود یا در محدوده منافعی که برای خواسته‌های این جهانی بشر دارد، پذیرفته می‌شود و دانش ابزاری متناظر با طبیعت را طرد می‌کند - در جامعه‌شناسی تفسیری، از عقل تفسیری برای ارزیابی مناسبات و ارتباطات انسانی مثلاً وضعیت ارزش‌های عدالت و آزادی، بهره می‌برند.
- (۲) در جهان متجدد، کنش‌هایی که اهداف دنیوی را به وسیله علوم تجربی تعقیب می‌کنند، به شدت رواج می‌یابند - جامعه‌شناسی انتقادی، از عقل تجربی و عقل تفسیری عبور می‌کند و به دنبال عقلانیت دیگری می‌گردد که ظرفیت و توان داور ارزشی داشته باشد.
- (۳) جهان متجدد صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که همه در اختیار و کنترل بشرند و به وسیله او به کار گرفته می‌شوند - جامعه‌شناسی تبیینی، از عقل ابزاری برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند و همواره به آزمون‌های حسی و تجربی پایبندند.
- (۴) جهان متجدد، فقط علومی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند، علم می‌داند و علومی را که از روش‌های عقلانی و وحیانی استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد - اگر در هنگام راندگی از قوانین راهنمایی و راندگی در جهت اصلاح رفتار رانندگانی که از شانه خاکی جاده سبقت می‌گیرند، استفاده شود، از عقل تفسیری بهره گرفته شده است.

زبان عربی (اختصاصی)

■ عَيِّن الْأَنْسَبَ فِي الْجَوَابِ لِلترجمة من أو الى العربية أو المفهوم (۱۰۹ - ۱۰۱):

۱۰۱- «وإذا قرأ القرآن فاستمعوا له»

(۲) «و هرگاه قرآن خواندند، پس به آن گوش بسپارید!»

(۱) «و اگر قرآن خوانده شد، پس آن را بشنوید!»

(۳) «و زمانی که قرآن خواندند، آن را بشنوید!»

(۴) «و هرگاه قرآن خوانده شد، به آن گوش فرا دارید!»

۱۰۲- «الظاهرة الطبيعة التي حيرت كثيراً من الناس تحبيراً يُستقى مطر السمك»

(۱) پدیده طبیعی ای که بسیاری از مردم را بی گمان حیرت زده کرده، باران ماهی نامیده می شود!

(۲) بی شک پدیده طبیعی ای که خیلی از مردمان را متحیر کرده، باران ماهی نام دارد!

(۳) پدیده ای طبیعی، بسیاری از مردم را قطعاً حیرت زده کرده و باران ماهی نامیده می شود!

(۴) پدیده طبیعی ای را که بی گمان بسیاری از مردمان را متحیر کرده، باران ماهی می نامند!

۱۰۳- «لَمَّا تَأَكَّدَ الطائر الذكي من خداع عدوه طار بغتة طياراً سريعاً وألجأ إلى عشه المرتفع»

(۱) پرنده باهوش هنوز از فریب دشمنش اطمینان نیافته بود که ناگهان به سرعت پرواز کرد و به خانه بلند خود نزدیک شد!

(۲) پرنده باهوش وقتی که از نیرنگ دشمن خود مطمئن شد، به ناگه سریعاً پرواز کرد و به خانه بلندش پناه برد!

(۳) زمانی که پرنده باهوش بر نیرنگ دشمنش تأکید داشت، به یکباره و سریع پرواز کرد و به خانه بلند خود پناه برد!

(۴) هنوز پرنده باهوش بر فریب دشمنش تأکید نکرده بود که به یکباره سریعاً پرواز کرد و به خانه بلندش پناه برد!

۱۰۴- «أنار الله قلب من يعين إمامه بورع و سداد و يستضيء بنور علمه»:

(۱) خداوند نورانی نماید قلب کسی را که پیشوای خود را با پرهیزگاری و تقوا کمک می کند و با نور علم او روشنی می جوید!

(۲) خداوند روشن کند قلب کسی را که از پیشوای خود با ترس و درستی یاری می جوید و با نور دانشش روشنی می یابد!

(۳) خداوند قلب کسی را که پیشوایش را با پرهیزگاری و درستی یاری می رساند و از نور دانشش روشنی می جوید، نورانی کرد!

(۴) خداوند نورانی نمود قلب کسی را که با تقوا و درستی پیشوای خود را یاری می کند و با نور دانش او روشن می شود!

۱۰۵- «اليوم أريد أن أستلم من زميلي بطاقات بريدية عليها صور رائعة عن شلالات إيران و بحيراتها»

(۱) امروز می خواهم از همکارم کارت پستال هایی را دریافت کنم که روی آن ها تصاویری جالب از آبشارها و دریاچه های ایران است!

(۲) امروز قصد دارم از همکارم کارت پستال هایی را که بر روی آن ها عکس های زیبا از دریاها و دریاچه های ایران است، دریافت نمایم!

(۳) امروز می خواهم از همکارم کارت های پستی ای را که بر روی آن ها تصاویر زیبایی از چشمه ها و دریاچه های ایران است، تحویل بگیرم!

(۴) امروز قصد دارم از همکارم کارت پستال هایی را که روی آن ها تصاویر جالبی از دریاچه ها و رودهای ایران است، تحویل بگیرم!

۱۰۶- عَيِّن الْخَطَأَ:

(۱) معالِمُ إيران الثقافية تجذبُ السائحين إليها: آثار فرهنگی ایران، گردشگران را به سویش جذب می کند!

(۲) لن أذهبَ إلى مأدبة قوم عائلهم مجفواً: به سفره مهمانی قومی که تهیدستشان رانده شده می باشد، نخواهم رفت!

(۳) قد يرى المتفائل في كُلِّ صعوبة فرصة: گاهی خوشبین در هر سختی ای، فرصتی را می بیند!

(۴) لارجاء لنجاة من يعتقد أنَّ سعادته في الحظ: هیچ امیدی نیست به نجات کسی که باور دارد که خوشبختی اش در لذت بردن است!

۱۰۷- عَيِّن الصَّحِيحَ:

(۱) ذاك هو الله الذي يحمينا من شرور الحادثات: آن همان خدایی است که ما را از پیشامدهای بد نگهداری می کند!

(۲) إن نمت الطفلة في أسرة حسنة فلا حاجة للدهر أن يقوم بتأديبه: قطعاً اگر کودک در خانواده ای نیکو بزرگ شود به روزگار هیچ نیازی ندارد که

اقدام به ادب کردن او کند!

(۳) على كل مواطن أن يهتم بنظافة البيئة اهتماماً بالغاً: هر هم وطنی باید که به پاکیزگی محیط، اهتمامی کامل داشته باشد!

(۴) ما أجمل غصون الأشجار النضرة في فصل الربيع: شاخه های سرسبز درختان در فصل بهار چه زیبا شده اند!

۱۰۸- «سخن به سان داروست، اندکش سود می‌رساند و بسیارش گشنده است!»

- (۱) الکلام مثل الدواء قَلَّتْه يَنْفَع و كَثُرَتْه قَاتِلُ! (۲) الکلام كدواء قليله نافع و كثيره يقتل! (۳) الکلام كالدواء قليله يَنْفَع و كثيرة قَاتِلُ! (۴) الکلام شبیه دواء قليله نافع و كثيره قَاتِلُ!

۱۰۹- عَيِّن الخطأ (عن المفهوم):

- (۱) لَا يَتْرَكَ الصديق سبب عيب فيه! فكر معقول بفرما گل بی خار کجاست! (۲) إِنَّ أَمَامَكُمْ قَدْ اكْتَفَى مِنْ دُنْيَاهِ بِطَمَرِيهِ وَ مِنْ طَعْمِهِ بِقَرْصِيهِ! حرص توست این که همه چیز تو را نایاب است / از کم کن تو که نرخ همه ارزان گردد (۳) «و لَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَ لَا السَّيِّئَةُ إِدْفَعْ بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ!» درخت دوستی بنشان که کام دل به بار آرد / نهال دشمنی برکن که رنج بی شمار آرد (۴) «كُلَّ حَزْبٍ بِمَالِدِيهِمْ فَرَحُونَ» از کوزه همان برون تراود که در اوست!

■ ■ ■ إقرأ النص التالي بدقة ثم أجب عن الأسئلة التالية بما يناسب النص (۱۱۴-۱۱۰):

يعيش في إفريقيا نوع من السمك يتميز بقدرته على البقاء في زمن الجفاف. فعندما يقل الماء يفرز مادة مخاطية تُكوِّن غلافاً حول جسده ثم يدفن نفسه في الطين و يدخل في سبات عميق قد يستمر أكثر من سنة دون حاجة كبيرة إلى الماء أو الطعام أو الهواء. و عند نزول المطر يخرج من غلافه و يعود إلى حياته الطبيعية بينما يحفر بعض الصيادين الأرض الجافة قبل نزول المطر لصيده.

۱۱۰- عَيِّن الخطأ:

- (۱) يُفَرِّز السمك مادة مخاطية ليحمي نفسه من الجفاف! (۲) حينما يحفر الصيادون الأرض يعود السمك إلى حياته الطبيعية! (۳) الصيادون يعرفون طبيعة حياة السمك معرفة! (۴) أثناء سبات السمك تحت الأرض إنه أكثر مناسبة للصيد!

۱۱۱- السمك أثناء السبات

- (۱) يبقى في حد أدنى يضمن استمرار الحياة! (۲) يعتمد على غذاء مخزون في الطين! (۳) يتوقف نشاطه الحيوي تماماً! (۴) يزداد نشاطه و ينهض من النوم بسرعة!

۱۱۲- عَيِّن الخطأ:

- (۱) إِنَّ الماء شرط لعودة السمك إلى النشاط الطبيعي! (۲) السمك نيام نوماً كثيراً يقلل حاجته للطاقة! (۳) السمك يحتاج إلى الجفاف لاستمرار حياته! (۴) السمك عند النوم لا يحتاج إلى الماء و الهواء و الطعام احتياج الأحياء!

■ عَيِّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (۱۱۳ و ۱۱۴):

۱۱۳- «نوع - البقاء - يفرز - يدفن»:

- (۱) نوع: اسم - مفرد مذكر (جمعه: أنواع) - معرب - نكرة / فاعل و مرفوع (۲) البقاء: اسم - مفرد - مصدر - معرفة (بأل) / على البقاء: جاز و مجرور (۳) يفرز: فعل مضارع - مزيد ثلاثي (بزيادة حرف واحد) - لازم - مبني للمعلوم / مع فاعله جملة فعلية (۴) يدفن: مضارع - للمفرد الغائب - مجرد ثلاثي - مبني للمعلوم / مفعوله: نفس

۱۱۴- «المطر - الطبيعية - الصيادين - الجافة»:

- (۱) المطر: اسم - معرب - مفرد مذكر - معرفة (بأل) / مضاف إليه (۲) الطبيعية: اسم - مؤنث - معرفة - معرب / صفة و منصوب بالتبعية (۳) الصيادين: اسم - جمع سالم للمذكر - معرفة (بأل) - اسم المبالغة (للدلالة على صاحب الحرفة) / مضاف اليه و مجرور بالياء (۴) الجافة: اسم - مؤنث - اسم الفاعل - معرب / صفة و منصوب

■ عَيِّن المناسب في الجواب عن الأسئلة التالية (۱۲۰ - ۱۱۵):

۱۱۵- عَيِّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) إغْمَلْ لِأَخِيَّتِكَ كَأَنَّكَ تَمُوتُ غَدًا! (۲) كَانَتْ سُمَيَّةٌ بَانَتْظَارٍ وَالدَّيْهَا بَعْدَ انْتِهَاءِ الدَّوَامِ الْمَدْرِسِيِّ! (۳) فِي صَبَاحِ الْيَوْمِ التَّالِي شَكَرَتْ مُدِيرَةَ الْمَدْرَسَةِ فِي الْأَصْطِفَافِ الصَّبَاحِيِّ فَاطِمَةَ! (۴) إِذَا قَهَمْتَ مَعْنَاهَا فَادْكُرِي لَنَا أُمُثْلَةً لِلْمَرَافِقِ الْعَامَّةِ!

۱۱۶- عین الخطأ عن استخدام أسماء الإشارة:

(۱) ما أجمل عمل هذا الرجال في إرشاد الشباب إلى الرياضة!

(۳) يمشي هؤلاء الأطفال في البساتين مسرورين!

۱۱۷- عین الاسم مضافاً و موصوفاً معاً:

(۱) الشمس جذوتها مستعرة و بها حرارة منتشرة!

(۳) قد ألف كتاب توجد فيه قصص غريبة!

۱۱۸- عین الخطأ عن العدد:

(۱) المسافة من هنا إلى هناك ثلاثة عشر متراً أو واحدة و عشرون متراً

(۲) لأختي أربع بنات و ابن واحد!

(۳) اليوم العشرون من الشهر العشر من السنة هو حفلة ميلادي!

(۴) قد تكون في الغرفة منضدتان اثنتان أو خمسة كراسي!

۱۱۹- عین فعلاً يختلف وزنه عن البقية:

(۱) تنتشر

(۲) تنتقم

(۳) تنتخب

(۴) تنطلق

۱۲۰- إذا تريد أن نوكد على إغلاق حنفية الماء فقط نقول:

(۱) إنه يغلق حنفية الماء!

(۳) إنه يغلق حنفية الماء إغلاقاً محكماً!

(۲) هو يغلق حنفية الماء إغلاقاً!

(۴) هو يغلق حنفية الماء سريعاً!

تاریخ

۱۲۱- کدام پادشاه قاجار، امتیاز کشف و استخراج نفت و گاز را به مدت ۶۰ سال به یک سرمایه‌دار خارجی واگذار کرد؟

(۱) احمد شاه

(۲) محمدعلی شاه

(۳) ناصرالدین شاه

(۴) مظفرالدین شاه

۱۲۲- در بررسی تحولات مربوط به «تاریخ نفت ایران و ملی شدن آن» کدام اقدام به منزله اعلام نارضایتی رسمی و علنی از قرارداد نفتی ایران با انگلستان و تلاش برای تجدید نظر در آن است؟

(۱) لغو یک‌طرفه قرارداد داری از سوی رضا شاه و انعقاد قرارداد جدید نفتی با انگلستان به منظور تأمین منافع ایران

(۲) تصویب طرح پیشنهادشده از سوی دکتر مصدق، مبنی بر منع دولت از مذاکره و انعقاد قراردادهای نفتی بدون تأیید مجلس

(۳) تلاش‌های دکتر مصدق و نمایندگان عضو جبهه ملی برای ممانعت از تصویب قرارداد الحاقی

(۴) مخالفت نمایندگان مجلس با امتیازنامه نفت شمال و مکلف کردن دولت برای مذاکره در موضوع نفت جنوب

۱۲۳- دکتر مصدق در جریان ملی شدن صنعت نفت برای مقابله با تحریم‌های اقتصادی و تهدیدات انگلستان چه کرد؟

(۱) هیئتی را به ریاست مهندس بازرگان مأمور کرد تا مراکز و تأسیسات نفتی را از اختیار شرکت نفت ایران و انگلیس خارج کند.

(۲) برنامه اقتصاد بدون نفت را به اجرا درآورد.

(۳) خواستار پرداخت بدهی‌های شرکت نفت ایران و انگلیس شد.

(۴) در دیوان بین‌المللی لاهه علیه انگلستان طرح شکایت کرد.

۱۲۴- ترتیب وقوع رویدادهای زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

(الف) اتخاذ سیاست موازنه منفی در دوره چهاردهم مجلس

(ب) اعدام نخست‌وزیر به دست خلیل طهماسبی

(ج) به دست آوردن حق نظارت کامل بر شرکت نفت پارس و انگلیس توسط انگلستان

(د) انعقاد توافق‌نامه نفتی میان احمد قوام و نماینده شوروی

(۲) → (ج) (ب) (د) (الف)

(۴) → (ب) (ج) (الف) (د)

(۱) → (ب) (د) (الف) (ج)

(۳) → (ب) (د) (ج) (الف)

۱۲۵- با توجه به اقدامات دکتر محمد مصدق (الف) و سپهبد حاجعلی رزم آرا (ب) و رویدادهای سیاسی زمان آنها، کدام گزینه صحیح است؟

(۱) «الف» برخلاف «ب» با تصویب طرح موازنه مثبت، مانع از تصویب قرارداد الحاقی شد.

(۲) «ب» به عنوان نخست‌وزیر، مانع از اقدامات «الف» به عنوان نماینده مجلس می‌شد.

(۳) قیام ۳۰ تیر به منظور برکناری «ب» و بازگشت مجدد «الف» به نخست‌وزیری صورت گرفت.

(۴) پس از کودتای ۲۸ مرداد «الف» دستگیر و محاکمه و «ب» به نخست‌وزیری منصوب شد.

۱۲۶- با توجه به اصلاحات آمریکایی صورت‌گرفته در عصر محمدرضا پهلوی، کدام گزینه درباره عبارت‌های زیر صحیح است؟

(الف) این طرح در فروردین ۱۳۴۰، با رحلت آیت‌الله بروجردی، وارد مرحله اجرایی شد.

(ب) این طرح در بهمن ۱۳۴۱ به همه‌پرسی گذاشته شد و مورد استقبال دولت‌های خارجی قرار گرفت.

(۱) مورد «الف» به تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی و مورد «ب» به تصویب قانون کاپیتولاسیون اشاره دارد.

(۲) به ترتیب مخالفت امام خمینی (ره) با مورد «الف» و «ب» موجب لغو اولی و قیام گسترده مردم تهران و قم در مخالفت با دومی شد.

(۳) مخالفت امام خمینی (ره) با مورد «الف» منجر به تبعید ایشان به ترکیه شد و مورد «ب» به قیام ۱۵ خرداد انجامید.

(۴) امام خمینی (ره) مورد «ب» را موجب تضعیف اسلام و افزایش حضور بهائیان در حکومت می‌دانست.

۱۲۷- عبارت‌های زیر به اقدامات و رخدادهای دوره نخست‌وزیران محمدرضا شاه پهلوی اشاره دارند، کدام گزینه به درستی به آنها اشاره کرده است؟

(الف) تظاهرات عظیم مردم در محرم سال ۵۷، دولت آمریکا را به این نتیجه رساند که روی کار آوردن او، نتیجه‌ای نداشته است.

(ب) وی مأموریت یافت تا با انتقاد از گذشته، در کشور فضای باز سیاسی ایجاد کند.

(ج) در دوران طولانی نخست‌وزیری وی، حکومت پهلوی برای تحکیم پایه‌های اقتدار خود به اقداماتی نمایشی دست زد.

(د) انتشار مقاله توهین‌آمیز نسبت به امام خمینی (ره)، در دوره نخست‌وزیری او، منجر به گسترش قیام‌ها علیه حکومت پهلوی شد.

(۱) غلامرضا ازهاری - جمشید آموزگار - امیرعباس هویدا - شریف امامی

(۲) شاپور بختیار - شریف امامی - اسدالله علم - جمشید آموزگار

(۳) غلامرضا ازهاری - جمشید آموزگار - امیرعباس هویدا - جمشید آموزگار

(۴) شاپور بختیار - شریف امامی - اسدالله علم - شریف امامی

۱۲۸- کدام یک از حوادث زیر، هدف مبارزه را به سرنگونی رژیم پهلوی تغییر داد؟

(۱) واقعه مدرسه فیضیه قم

(۲) قیام ۱۵ خرداد

(۳) قیام خونین ۱۷ شهریور

(۴) قیام گسترده ۱۹ دی قم

۱۲۹- هیئت‌های مؤتلفه اسلامی (الف)، سازمان مجاهدین خلق (ب) و سازمان‌های چریک‌های فدایی خلق (ج) هر سه از گروه‌های مبارز با رژیم پهلوی بودند. کدام عبارت درباره آنها صحیح است؟

(۱) «الف» هم‌چون «ج» با آرمان برپا کردن حکومت اسلامی به نبرد مسلحانه روی آوردند.

(۲) «ب» برخلاف «الف» پس از تبعید امام خمینی (ره)، به جنگ مسلحانه روی آوردند.

(۳) «ج» برخلاف «ب» در آغاز تفکر اسلامی داشتند ولی به مرور دچار انحراف فکری شدند و به مارکسیسم تمایل پیدا کردند.

(۴) «الف» برخلاف «ج» ترور سران حکمت پهلوی را محور کار خود قرار داده بود.

۱۳۰- با توجه به تاریخ تحولات مربوط به انقلاب اسلامی، احتمال وقوع چه تعداد از موارد زیر وجود ندارد؟

(الف) امام خمینی (ره) در واکنش به اقدامات رژیم پهلوی در قیام ۱۵ خرداد، طی اعلامیه مهمی، شاه را به طور مستقیم سرزنش کرد و تقیه و سکوت در برابر ظلم حکومت را حرام دانست.

(ب) شریف امامی در روز ۱۷ شهریور ۵۷ در تهران و چند شهر دیگر، حکومت نظامی برقرار کرد.

(ج) پس از خروج محمدرضا شاه از ایران، امام خمینی (ره) با ارسال پیامی، تشکیل شورای انقلاب را به اطلاع مردم رساندند.

(د) پس از انتقال خبر درگذشت دکتر علی شریعتی به امام در پاریس، ایشان ساواک را عامل مرگ دکتر شریعتی دانستند.

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (تاریخ ۱، شماره ۱۳۱ تا ۱۴۰) و زوج درس ۲ (تاریخ ۲، شماره ۱۴۱ تا ۱۵۰) فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

زوج درس ۱

تاریخ ۱ (سؤالات ۱۳۱ تا ۱۴۰)

۱۳۱- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«در گاه‌شماری هر چند سال یکبار، سال را سیزده‌ماهه می‌گرفتند،»

(۱) رایج در عصر ساسانی - آن‌ها ماه سیزدهم را «اندرگاه» می‌نامیدند.

(۲) قمری خورشیدی بابلی - رومیان، گاه‌شماری خود را براساس این گاه‌شماری اصلاح کردند.

(۳) رایج در میان‌رودان - این گاه‌شماری در دوره‌هایی از تاریخ باستان، در ایران نیز رواج یافت.

(۴) اوستایی - این گاه‌شماری، تنها در در دوره ساسانی در ایران رواج داشت.

۱۳۲- کدام عبارت‌ها درباره تمدن سومری صحیح است؟

(الف) خدایان متعددی را می‌پرستیدند و اعتقاد داشتند که هر شهر از آن خدایی است.

(ب) قدرت خود را در مرکز بین‌النهرین گسترش داده و کم‌کم بر سراسر کشور - شهرهای بین‌النهرین مسلط شدند.

(ج) از آن‌جا که اقتصاد آن‌ها نیازمند منابع طبیعی و معدنی فلات ایران بود، پیاپی به سرزمین ایلامی‌ها لشکرکشی می‌کردند.

(د) لوح‌های گلی فراوانی به خط سومری، در بقایای شهرهای آن‌ها کشف شده است.

(۱) الف - د (۲) ب - ج (۳) د - ب (۴) الف - ج

۱۳۳- در پی کدام رخداد، «عصر تاریکی» در تاریخ یونان باستان آغاز شد؟

(۱) از میان رفتن تمدن مینوسی در اثر کشمکش با اقوام مهاجم واردشده از دشت‌های اروپای شرقی

(۲) ضعف و انحطاط تمدن میسن به دلیل رقابت شهرها و بروز جنگ‌های داخلی

(۳) تسلط ارتش فیلیپ مقدونی بر دولت - شهرهای خسته و متفرق یونان

(۴) انضمام شبه‌جزیره یونان به امپراتوری روم

۱۳۴- تصور کنید مورخ دوره‌گردی در قرن سوم میلادی می‌زیسته است. احتمالاً او شاهد چه تعداد از وقایع زیر در عصر باستان بوده و یا ممکن

است از شاهدان عینی درباره آن‌ها شنیده باشد؟

(الف) عصر شکوفایی مردم‌سالاری در آتن

(ب) به دار آویختن مانی

(ج) تأسیس سلسله سلوکیان در ایران

(د) تقسیم امپراتوری روم به دو بخش شرقی و غربی

(۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱

۱۳۵- براساس باورهای ایرانی، «مهر» یا «میترا»، بود که

(۱) ایزد پیمان و قانون - در دوره سلوکیان و اشکانیان در کنار اهوره‌مزدا ستایش می‌شد.

(۲) ایزد بانوی خرد - یکی از اصول مهم اندیشه ایرانی بود.

(۳) ایزد پیمان و قانون - اشکانیان به تقلید از یونانیان برای آن معبد می‌ساختند.

(۴) ایزد بانوی خرد - پرستش آن در قلمرو روم نیز رواج یافت.

۱۳۶- کدام گزاره‌ها، عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«در مقایسه تمدن چین باستان با سایر تمدن‌های باستانی می‌توان گفت که این تمدن»

(الف) برخلاف تمدن مصر، در آغاز شامل چندین دولت - شهر بود.

(ب) هم‌چون تمدن سومر در کنار رود شکل گرفته است.

(ج) برخلاف تمدن اشکانی، تحت تأثیر آیین بودا قرار نگرفت.

(د) هم‌چون تمدن دره سند، در ۱۵۰۰ ق.م با مهاجرت دسته‌هایی از اقوام آریایی مواجه شد.

(۱) فقط ب (۲) الف - ب (۳) فقط ج (۴) ج - د

۱۳۷- به ترتیب برای بررسی موضوعات زیر به کدام منابع دست اول می توان استناد کرد؟

(الف) باورها، آداب و مراسم دینی پارسیان

(ب) حقوق اجتماعی و اقتصادی زنان در عصر ساسانی

(ج) فعالیت استادکاران و صنعتگران از سراسر قلمرو هخامنشی در کارگاه‌های شاهی این دوره

(۱) سنگ‌نوشته‌ها - متون دینی و حقوقی این دوره - لوح‌های گلی کشف‌شده از تخت جمشید

(۲) نوشته‌های یونانی به ویژه تاریخ هروُدت - متون دینی و حقوقی این دوره - سنگ‌نوشته‌ها

(۳) کاوش‌های باستان‌شناسی - سنگ‌نوشته‌ها - نوشته‌های یونانی به ویژه تاریخ هروُدت

(۴) لوح‌های گلی کشف‌شده از تخت جمشید - سنگ‌نوشته‌ها - کاوش‌های باستان‌شناسی

۱۳۸- زبان رسمی و درباری حکومت ساسانی چه بود و کدام عبارت درباره آن درست است؟

(۱) فارسی باستان - درخت آسوریک و یادگار زریران به این زبان نگارش یافته است.

(۲) فارسی میانه - در نواحی جنوب و جنوب غربی ایران رایج بود.

(۳) اوستایی - از آن، آثار مکتوبی به جا مانده است.

(۴) ایرانی نو - در دوران اسلامی نیز به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافت.

۱۳۹- ترتیب وقوع رخداد‌های زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

(الف) آغاز روابط تجاری میان ایران و چین

(ب) افزایش قدرت و نفوذ اشراف و نجبای درجه دوم نسبت به اشراف درجه اول در ساختار قدرت

(ج) شکست کراسوس، سردار مشهور رومی در برابر سپاه ایران

(۱) «ب» پیش از «ج» و پس از «الف»

(۲) «ج» پس از «ب» و پیش از «الف»

(۳) «ب» پیش از «الف» و پس از «ج»

(۴) «ج» پس از «الف» و پیش از «ب»

۱۴۰- چه تعداد از عبارت‌های داده‌شده درباره ویژگی‌ها و دستاوردهای هنری دوره‌های مختلف ایران عصر باستان صحیح است؟

(الف) تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع - هخامنشیان

(ب) رونق هنر مجسمه‌سازی متأثر از هنر یونانی - هخامنشیان

(ج) استفاده از لعاب سبزرنگ برای ظروف سفالی - اشکانیان

(د) بنای شهرهای متعدد در فارس و خوزستان به شکل دایره - ساسانیان

(ه) کاربرد وسیع گنبد، ایوان و طاق در ساخت بناها به ویژه کاخ‌ها - ساسانیان

(۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱

زوج درس ۲

تاریخ ۲ (سؤالات ۱۴۱ تا ۱۵۰)

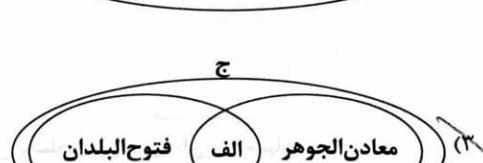
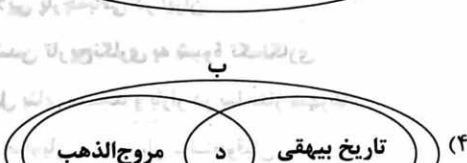
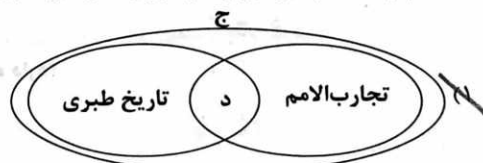
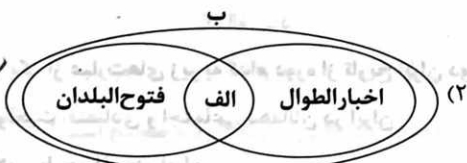
۱۴۱- با توجه به شیوه‌های تاریخ‌نگاری و مشهورترین کتاب‌های مورخان مسلمان، کدام طرح‌واره درباره عبارت‌های زیر صحیح است؟

(الف) امکان دور ماندن بعضی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ

(ب) مطالعه و مطابقت دادن همه روایت‌ها و تهیه و تنظیم یک گزارش واحد از آن‌ها

(ج) بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و تفسیر علل و پیامدهای آن

(د) عدم ارائه نقد و نظر درباره درستی یا نادرستی خبر توسط مؤرخ

۱۴۲- در تاریخ اسلام، در حد فاصل صلح حدیبیه تا فتح مکه، کدام رویدادها به وقوع پیوست؟

- (الف) ابلاغ سورة براءت و اعلام مکه و خانه خدا به عنوان حرم اسلامی
(ب) دعوت جهانی پیامبر (ص) از فرمانروایان امپراتوری‌های ساسانی، روم و مصر برای پذیرش اسلام
(ج) اسلام آوردن تعدادی از حاکمان محلی مانند عمان، بحرین، نجران و یمن و عقد پیمان با حکومت مدینه
(د) اعزام اسامه بن زید به سوی سرحدات شام توسط پیامبر (ص) برای مقابله با تهدیدات رومیان
- (۱) الف - د (۲) الف - ب (۳) ب - ج (۴) ج - د

۱۴۳- ترتیب وقوع رخدادهای زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- (الف) پایان سلطه سیاسی امپراتوری روم شرقی بر مصر
(ب) تصرف شهر قریطبه و تأسیس حکومت مسلمان اما مستقل از دستگاه خلافت در آنجا
(ج) تشدید اختلاف و نزاع در خاندان بنی‌امیه پس از مرگ هشام بن عبدالملک
- (۱) «الف» پس از «ج» و پیش از «ب»
(۲) «ج» پیش از «ب» و پس از «الف»
(۳) «ب» پس از «ج» و پیش از «الف»
(۴) «ب» پیش از «ج» و پس از «الف»

۱۴۴- چه تعداد از عبارت‌های زیر درباره «خلافت عباسیان» صحیح است؟

- (الف) در پی ورود ابومسلم خراسانی و سپاهیان به شهر کوفه و بیعت با ابوالعباس سفاح تأسیس شد.
(ب) یکی از ویژگی‌های عمده آنان، اجتناب از سیاست عرب‌گرایی بود.
(ج) برخی از اقدامات خلفای عباسی از قبیل قتل ابوسلمه خلال و نابودی خاندان‌های برمکیان و سهل، زمینه‌ساز قیام‌های مختلفی علیه آنان شد.
(د) روابط آنان با فاطمیان مصر و علویان طبرستان همواره خصومت‌آمیز بود.
(ه) به کمک طغرل سلجوقی از تسلط آل‌بویه شیعه‌مذهب خارج شدند.
(و) اختلاف سیاسی و درگیری آن‌ها با خوارزمشاهیان از جمله علل تضعیف قدرت جهان اسلام در برابر یورش مغولان بود.

- (۱) ۶ (۲) ۵ (۳) ۴ (۴) ۳

۱۴۵- کدام گزینه درباره اراضی خاصه در عصر صفوی صحیح است؟

- (۱) در تملک فرماندهان ایالات بود و آن‌ها این زمین‌ها را میان زیردستان خود تقسیم می‌کردند.
(۲) متعلق به شخص شاه بود و از زمان شاه عباس، درآمد آن برای اداره سپاه هزینه می‌شد.
(۳) توسط مردم یا شاه وقف می‌شدند.
(۴) بسیار ناچیز بود و همواره در معرض مصادره قرار داشت.

۱۴۶- در مقایسه وضعیت معماری در دوره سلجوقی (۱) و تیموری (۲) می‌توان گفت.....

- (الف) ساخت مساجد چهارایوانی از دوره (۲) در ایران رواج یافت.
(ب) حمایت دولتمردان در هر دو دوره (۱) و (۲)، در شکوفایی هر چه بیشتر هنر و معماری آن دوره‌ها تأثیرگذار بوده است.
(ج) در هر دو دوره (۱) و (۲) از کاشی‌ها و گچ‌بری برای تزئینات داخلی استفاده شده است.
(د) بارزترین نمونه‌های معماری دوره (۱) در سلطانیه و دوره (۲) در سمرقند قابل مشاهده است.

- (۱) ب - ج (۲) الف - د (۳) الف - ب (۴) ج - د

۱۴۷- به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر به کدام دوره از تاریخ ایران دوره اسلامی اشاره دارد؟

- (الف) زوال موقعیت اقتصادی و اجتماعی دهقانان در ایران
(ب) عصر طلایی پارچه‌بافی در ایران
(ج) مرسوم شدن تاریخ‌نگاری به شیوه تک‌نگاری
(د) تغییر محل بنای مسجد و بازار در ساختار شهرها

- (۱) غزنویان - صفویان - تیموریان - سلجوقیان
(۲) تیموریان - سلجوقیان - غزنویان - سلاجوقیان
(۳) تیموریان - سلجوقیان - غزنویان - سلاجوقیان
(۴) خوارزمشاهیان - صفویان - تیموریان - سامانیان

۱۴۸- کدام عامل زمینه را برای گسترش قلمرو پادشاهی فرانک‌ها تا اروپای غربی فراهم آورد؟

- (۱) اتحاد با کلیسای رم ✓
(۲) به پادشاهی رسیدن شارلمانی
(۳) توانایی کنت‌ها در اداره کشور
(۴) تشکیل ارتش منظم و دائمی

۱۴۹- کدام عبارت‌ها، گزاره زیر را به نادرستی کامل نمی‌کند؟

«اکتشافات جغرافیایی و دستیابی اروپاییان به منابع ثروت در سرزمین‌های جدید و سرازیر شدن حجم عظیمی از فلزات گران‌بها به اروپا موجب شد.»

(الف) رشد موقعیت اجتماعی اشراف فئودال

(ب) افزایش اعتبار و منزلت تجار و صنعتگران ✓

(ج) تجهیز ارتش‌های ملی و ناوگان دریایی

(د) کاهش قدرت پادشاهان اروپایی

(۱) الف - د

(۲) ب - ج

(۳) الف - ج

(۴) ب - د

۱۵۰- یک محقق پس از پژوهش درباره وضعیت علم و ادب در ایران، نتایج پژوهش خود را به صورت زیر دسته‌بندی کرده است. چه تعداد از آن‌ها صحیح است؟

(الف) نگارش نخستین کتاب جغرافیایی به زبان فارسی ← دوره سامانی

(ب) تأسیس مدارس اختصاصی برای تدریس فقه شافعی ← دوره سلجوقی

(ج) گسترش شعر و شاعری در میان عامه مردم ← دوره غزنوی

(د) تأسیس مکتب فلسفی حکمت متعالیه توسط شیخ بهایی ← دوره صفوی

(۱) الف - د

(۲) الف - ب

(۳) ج - د

(۴) ب - ج

جغرافیا

۱۵۱- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«در کشور ما، با توجه به برخی از مخاطرات طبیعی با منشأ مانند بیشتر از دیگر حوادث رخ می‌دهند.»

(۱) موقعیت جغرافیایی - درون‌زمینی - زمین‌لرزه و خشکسالی

(۲) شرایط اقلیمی - برون‌زمینی - خشکسالی و زمین‌لغزش

(۳) نوع ناهموازی‌ها - برون‌زمینی - زمین‌لغزش و سیل ✓

(۴) ویژگی‌های زمین‌ساختی - درون‌زمینی - سیل و زمین‌لرزه

۱۵۲- چه تعداد از عبارت‌های داده‌شده، گزاره زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«به طور کلی، حرکات صفحات نسبت به هم موجب»

(الف) حرکت همرفتی مواد در گوشته فوقانی زمین می‌شود.

(ب) از دست رفتن مقاومت سنگ‌های پوسته زمین و زمین‌لرزه می‌شود.

(ج) کشیدگی و فشردگی پوسته زمین می‌شود. ✓

(د) جابه‌جایی گسل‌ها و آزاد شدن یک باره انرژی می‌شود.

(۱) ۴

(۲) ۳

(۳) ۲

(۴) ۱

۱۵۳- چنانچه عبارت زیر را به عنوان ویژگی زمین‌لرزه‌ای که در همدان رخ داده در نظر بگیریم، کدام گزینه صحیح است؟

«در این زمین‌لرزه، امواج مجبور به پیمودن مسیر طولانی برای رسیدن به سطح بودند.»

(۱) چون سطح کانونی این زمین‌لرزه زیاد بوده، پس احتمالاً احساس نشده است.

(۲) با توجه به مسافت طی‌شده توسط امواج، حتماً این زمین‌لرزه ناشی از نزدیک شدن گسل‌های همگرا بوده است.

(۳) قطعاً شدت این زمین‌لرزه کمتر از ۱/۰ مرکالی بوده است.

(۴) می‌توان گفت که میزان تخریب آن از مقدار انرژی آزادشده در آن کمتر است. ✓

۱۵۹- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن هر یک از عبارتهای زیر درباره «بحران و مدیریت آن» را به درستی نشان می‌دهد؟

(الف) به هرگونه عامل محیطی که سلامتی و حیات انسان‌ها و موجودات زنده را تهدید کند یا به اموال و دارایی‌های انسان‌ها خسارت وارد آورد، بحران می‌گویند.

(ب) بحران باعث به وجود آمدن شرایطی می‌شود که برطرف کردن آن نیازمند اقدامات اساسی، فوری و فوق‌العاده است.

(ج) در کشور ما، مسئولیت مدیریت بحران به عهده «سازمان مدیریت بحران» وابسته به وزارت کشور است که در سراسر کشور، زیر نظر شهرداری‌ها فعالیت می‌کند.

(د) سازمان مدیریت بحران که بخشی از فعالیت‌های آن مربوط به مخاطرات طبیعی است، وظیفه ایجاد آمادگی برای مقابله با بحران و پیشگیری از آن و رساندن کمک به آسیب‌دیدگان و بازسازی مناطق آسیب‌دیده را به عهده دارد.

✓ (۱) ص - غ - ص (۲) غ - ص - غ (۳) غ - ص - ص (۴) غ - ص - غ

۱۶۰- بررسی تغییر اندازه فاصله بین شکستگی‌های پوسته زمین به عنوان یکی از راه‌های پیش‌بینی احتمالی وقوع زمین‌لرزه، به کدام وسیله صورت می‌گیرد؟

(۱) دستگاه حساس لرزه‌نگار

(۲) سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی

(۳) گزارش‌های میدانی

(۴) تصاویر ماهواره‌ای

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (جغرافیای ایران، شماره ۱۶۱ تا ۱۷۰) و زوج درس ۲ (جغرافیا ۲)، شماره ۱۷۱ تا ۱۸۰، فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

زوج درس ۱

جغرافیای ایران (سؤالات ۱۶۱ تا ۱۷۰)

۱۶۱- از کدام عبارت، مفهوم «کل‌نگری» به درستی دریافت می‌شود؟

(۱) توسعه خطوط ریلی در جنگل‌های گیلان

(۲) توسعه سطح زیر کشت در نواحی داخلی کشور

(۳) احداث موج‌شکن در سواحل دریای خزر

(۴) گسترش مناطق مسکونی در ناحیه کوهستانی البرز

۱۶۲- با توجه به سؤالات کلیدی جغرافیا، کدام گزینه به ترتیب درباره عبارتهای «الف» و «ب» در متن زیر صحیح است؟

«در فصل زمستان، هوای سرد و سنگین در مجاورت زمین ساکن است و لایه هوای گرمی در بالای آن قرار می‌گیرد. در این شرایط، حرکت صعودی و جابه‌جایی هوا صورت نمی‌گیرد و آلودگی هوا در شهرهای بزرگ و نواحی صنعتی افزایش می‌یابد.»

(ب)

(الف)

(۱) «الف» مرتبط با رکن اساسی جغرافیا و «ب» در پاسخ به سؤال «چطور» قابل طرح است.

(۲) «الف» بر ماهیت پدیده دلالت دارد و «ب» روابط متقابل انسان و محیط را مورد توجه قرار می‌دهد.

(۳) «الف» به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد و «ب» بر ماهیت پدیده دلالت دارد.

(۴) «الف» در پاسخ به سؤال «چرا» و «ب» در پاسخ به سؤال «چه موقع» قابل طرح است.

۱۶۳- کدام پدیده‌های جغرافیایی ذکرشده درباره ایران متأثر از ویژگی زیر است؟

«ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه شمالی قرار گرفته است.»

(الف) افزایش ریزگردها در استان‌های غربی

(ب) تنوع آب و هوایی

(ج) عدم ریزش بارش در دوره گرم سال

(د) قرارگیری در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام

(ه) قرارگیری در کمربند پرفشار جنب حاره‌ای

(۱) الف - ه

(۲) الف - ب - د

(۳) ب - ج - ه

(۴) ج - د - ه

۱۶۴- عبارت‌های زیر مرتبط با منطقه کوهستانی آذربایجان است. با توجه به آن‌ها کدام گزینه صحیح است؟

(الف) توده کوهستانی سه‌پند

(ب) رشته‌کوه ارسباران

(ج) توده کوهستانی سبلان

(د) رشته‌کوه مرزی ایران و ترکیه

(۱) «ب» هم‌چون «ج» حاصل کوه‌زایی مواد رسوبی طی میلیون‌ها سال بوده و «د» در غرب این منطقه واقع شده است.

(۲) «ج» برخلاف «د» در غرب این منطقه واقع شده و «الف» بر اثر فعالیت‌های آتشفشانی پدید آمده است.

(۳) «ب» در شمال این منطقه کوهستانی قرار گرفته و «ج» برخلاف «د» بر اثر فعالیت‌های آتشفشانی پدید آمده است.

(۴) «د» در غرب این منطقه کوهستانی واقع شده و «ب» همانند «ج» حاصل کوه‌زایی مواد رسوبی طی میلیون‌ها سال بوده است.

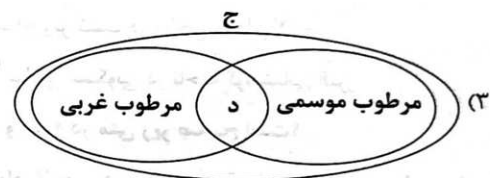
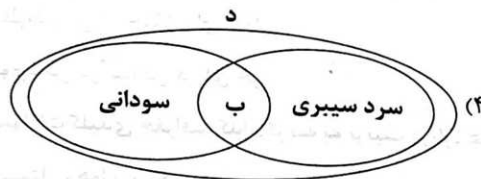
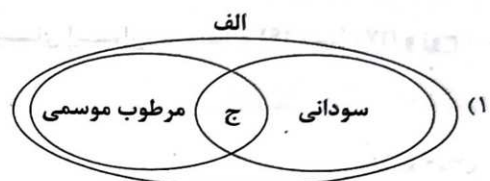
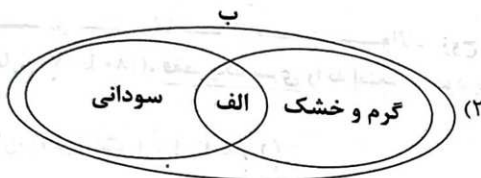
۱۶۵- با توجه به موارد زیر، کدام نمودار درباره توده‌های هوایی که در طول سال وارد کشورمان می‌شود، به درستی ترسیم شده است؟

(الف) در دوره گرم سال وارد کشور می‌شود.

(ب) در نیمه غربی کشور نفوذ می‌کند.

(ج) رطوبت دریایی یا اقیانوسی را به کشور انتقال می‌دهد.

(د) موجب بارندگی می‌شود.

۱۶۶- کدام عبارت را می‌توان به عنوان ویژگی مشترک دریاچه مسیله و نیریز در نظر گرفت؟

(۲) در قله بعضی از کوه‌های آتشفشانی شکل می‌گیرند.

(۱) در نیمه جنوبی کشور شکل گرفته‌اند.

(۴) در نواحی مرطوب و نیمه‌مرطوب کشور واقع شده‌اند.

(۳) در فصول پربارش وسعت بیشتری پیدا می‌کنند.

۱۶۷- برای یک کشور فرضی با جمعیت یک میلیون نفر، حالت‌های مختلفی در نظر گرفته شده است. در کدام یک از این حالت‌ها به ترتیب شاخص

«رشد طبیعی جمعیت» و «رشد مطلق جمعیت»، مثبت و منفی است؟

حالت	میزان موالید	میان مرگ و میر	تعداد مهاجران به داخل	تعداد مهاجران به خارج
A	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۷,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
B	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۳۰۰۰	۵۰۰۰
C	۲۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۶۰۰۰	۱۲,۰۰۰
D	۳۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۵۰۰۰	۸۰۰۰

D (۴)

C (۳)

B (۲)

A (۱)

۱۶۸- در مورد استان همدان می‌توان گفت

(۱) روستاها به عنوان کوچک‌ترین واحدهای تقسیمات کشوری، توسط ده‌داران اداره می‌شوند.

(۲) بخش‌ها تابع دهستان‌ها هستند و توسط بخشدار اداره می‌شوند.

(۳) هر شهرستان، توسط شهردار اداره می‌شود.

(۴) بخشدارها از فرمانداران تبعیت می‌کنند.

۱۶۹- نقش هر سکونتگاه براساس وضع جغرافیایی آن، اعم از طبیعی یا انسانی تعیین می‌شود. با توجه به آن کدام موارد صحیح است؟

(الف) اصفهان برخلاف اراک دارای نقش صنعتی حاصل از عوامل طبیعی است.

(ب) نقش بوشهر هم‌چون انزلی، ناشی از عوامل طبیعی است.

(ج) در ایجاد نقش برای تهران، عوامل انسانی بیشترین نقش را داشته‌اند.

(د) قم و اراک هر دو در نقش‌پذیری، تابع عوامل طبیعی بوده‌اند.

(۱) الف - د

(۲) ب - ج

۱۷۰- با توجه به عبارت‌های زیر و نقش آن‌ها در فعالیت‌های کشاورزی در ایران، کدام گزینه صحیح است؟

(الف) کمک به ترسیم سایر بخش‌های اقتصادی

(ب) محدودیت در منابع آب و خاک

(ج) نوسانات آب و هوایی

(د) اختلاف شدید دما

(۱) «ب» هم‌چون «د» موجب تغییر محور کشاورزی از زراعت به توسعه باغداری شده است.

(۲) «الف» برخلاف «د» موقعیت مساعدی را برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم آورده است.

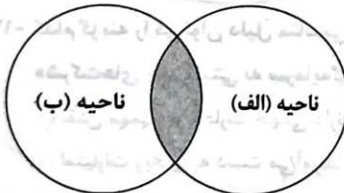
(۳) «ب» هم‌چون «ج» سبب وابستگی تأمین برخی محصولات زراعی به واردات شده است.

(۴) «ب» برخلاف «د» موجب عدم استقبال کشاورزان از روش کشت گلخانه‌ای شده است.

زوج درس ۲

جغرافیا (۲) (سؤالات ۱۷۱ تا ۱۸۰)

۱۷۱- با توجه به طرح‌واره زیر، کدام گزینه می‌تواند درست باشد؟

(۱) ارتباط متقابل میان ناحیه «الف» و «ب» سبب شده که در بخش رنگی، کانون دو ناحیه شکل بگیرد.

(۲) بخش رنگی، ناحیه انتقالی است که بیشترین میزان همگونی دو ناحیه «الف» و «ب» را در خود دارد.

(۳) مرزهای سیاسی و اداری نواحی «الف» و «ب» بر هم منطبق است و بخش رنگی، کانون هر دو ناحیه است.

(۴) «الف» و «ب» را می‌توان دو ناحیه انسانی در نظر گرفت و بخش رنگی را می‌توان ناحیه انتقالی دانست.

۱۷۲- کدام گزینه را می‌توان علت عبارت زیر دانست؟

«هوای گرم و سبک بالا می‌رود و هوای نسبتاً سرد و سنگین به زیر آن رفته و جانشین آن می‌شود.»

(۱) کاهش دما موجب دور شدن مولکول‌های هوا از هم شده و در نتیجه تعدادشان در واحد حجم کاهش می‌یابد.

(۲) هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری وجود دارد، به سمت جایی که فشار کم‌تری دارد، جریان می‌یابد.

(۳) در نواحی پرفشار، صعود هوا موجب کاهش تعداد مولکول‌های هوا در واحد حجم می‌شود.

(۴) پراکندگی کانون‌های فشار بر روی زمین، از عوامل مهم گردش عمومی هوا است.

۱۷۳- با توجه به انواع فرسایش در بیابان و اشکال حاصل از آن‌ها، کدام عبارت‌ها صحیح است؟

(الف) در دشت کویر، یاردانگ‌ها در نتیجه ایجاد شیارهای موازی و L شکل در سوبات نرم به‌جامانده از دریاچه‌های قدیم توسط باد، تشکیل شده‌اند.

(ب) در دشت لوت، عدم وجود آب‌های زیرزمینی موجب عمق زیاد چاله‌های بادی شده است.

(ج) در دشت لوت، تپه‌های ماسه‌ای تا ارتفاع بیش از ۵۰۰ متر، بر اثر برخورد ذرات ماسه با موانع طبیعی شکل گرفته است.

(د) در دشت کویر، اشکال کاوشی حاصل کنده شدن ذرات از یک مکان و انتقال آن‌ها به مکان‌های دیگر است.

(۱) الف - ب

(۲) ج - د

(۳) الف - ج

(۴) ب - د

۱۷۴- کدام گزینه عبارت زیر را به نادرستی کامل نمی‌کند؟

«در رابطه با ارتباط پراکندگی پوشش گیاهی با ارتفاع نمی‌توان گفت که با افزایش ارتفاع انتظار می‌رود.....»

- (۱) تعداد گونه‌ها کم‌تر شود.
(۲) فصل رویش گیاهان کوتاه‌تر شود.
(۳) انبوهی و قد گیاهان کاهش یابد.
(۴) درجه رشد گیاهان کاهش نیابد. ✓

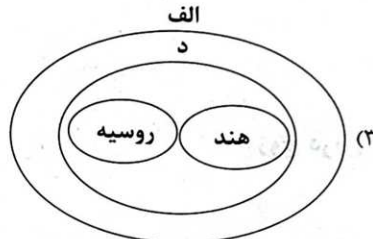
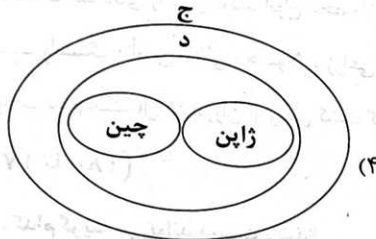
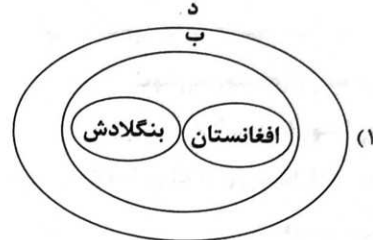
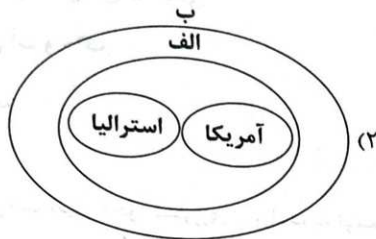
۱۷۵- با توجه به عبارت‌های زیر، کدام طرح‌واره به درستی ترسیم شده است؟

(الف) بخش عمده گندم جهان را تولید می‌کند.

(ب) اقتصاد آن به طور کلی مبتنی بر تولید و صدور منابع انرژی و مواد اولیه است.

(ج) به صدور سرمایه در دیگر نواحی جهان می‌پردازد.

(د) زبان آن جزء بزرگ‌ترین و گسترده‌ترین گروه زبانی دنیاست.

۱۷۶- کدام گزینه را می‌توان دلیل مناسبی برای عبارت زیر در نظر گرفت؟

«شرکت‌های چندملیتی به سرمایه‌گذاری در دیگر کشورها علاقه‌مند هستند.»

- (۱) نقش مهمی در تجارت جهانی دارند.
(۲) کانون سلطه اقتصادی بر جهان هستند.
(۳) امتیازات زیادی به دست می‌آورند.
(۴) کالاها و خدمات خود را به آسانی می‌فروشند.

۱۷۷- با توجه به عبارت زیر، کدام عبارت‌ها صحیح است؟

«در برخی کشورهای عضو اتحادیه اروپا، برای تسهیل رفت و آمد، اخذ روادید بین کشورها لغو شده است.»

(الف) نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.

(ب) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.

(ج) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی منطبق نیستند.

(د) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.

- (۱) فقط ج
(۲) ب - د
(۳) الف - ج
(۴) فقط د ✓

۱۷۸- با توجه به عبارت‌های زیر درباره انواع مرزها، کدام گزینه صحیح است؟

(الف) با استفاده از مختصات جغرافیایی تعیین شده‌اند.

(ب) در تعیین خطوط مرزی، شرایط فرهنگی دو کشور در نظر گرفته نشده است.

(ج) از زمان‌های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده‌اند.

(د) منطبق بر ویژگی‌های قومیتی و فرهنگی ترسیم شده‌اند.

(الف) مرز ایران و افغانستان / ب و ج: مرز بین کانادا و آلاسکا

(۲) ب: مرز کانادا و آمریکا / الف و د: مرز کره شمالی و جنوبی

(۳) الف و ب: مرز کره شمالی و جنوبی / د: مرز بین هند و پاکستان ✓

(۴) د: مرز بین هند و پاکستان / ج: مرز بین کانادا و آمریکا

- ۱۷۹- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن هر یک از عبارات‌های زیر را به درستی نشان می‌دهد؟
- (الف) علت اصلی گرسنگی در جهان، فقر است؛ یعنی توزیع نابرابر درآمدها، موجب می‌شود عده‌ای قادر به خرید مواد غذایی نباشند.
- (ب) انسان‌ها با تغییراتی که در محیط‌های طبیعی به وجود می‌آورند، چشم‌اندازهای فرهنگی خلق می‌کنند.
- (ج) منظور از حکومت همان نظام سیاسی کشور است اما حاکمیت شامل سرزمین، ملت و نظام سیاسی می‌شود.
- (د) در نظام سیاسی فدرال، ایالت‌ها از نظر نظام قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری متمرکز و در برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی تابع حکومت مرکزی هستند.

(۱) ص - غ - ص - ص (۲) ✓ ص - ص - غ - غ (۳) غ - ص - غ - ص (۴) غ - ص - غ - غ

۱۸۰- چه تعداد از عبارات‌های زیر درباره نظریه، «فضای حیاتی» راتزل، صحیح است؟

- (الف) موقعیت یک کشور در مجاورت یک دولت قوی یا ضعیف بر سیاست و قدرت آن تأثیر می‌گذارد.
- (ب) شرق اروپا منبع بزرگ قدرت است و هر کس بر منابع آن مسلط شود، می‌تواند بر کل جهان حکمرانی کند.
- (ج) در کشمکش بر سر قدرت، دولت‌های بزرگ پیروز می‌شوند و کشورهای کوچک را ضمیمه خاک خود می‌کنند.
- (د) چگونگی قرار گرفتن یک مکان در سطح کره زمین تأثیر بسزایی در افزایش یا کاهش قدرت یک کشور دارد.
- (ه) کیفیت فضای سرزمین و نوع ناهمواری‌ها در قدرت ملی اثرگذار است.

(۱) ۳ (۲) ۴ (۳) ۱ (۴) ۲

فلسفه

فلسفه (۲)

- ۱۸۱- هر یک از موارد زیر، به ترتیب توصیف‌کننده کدام یک از آثار ابن‌سینا هستند؟
- (الف) کامل‌ترین مرجع برای معرفی حکمت مشائی است.

(ب) این کتاب، بیانی مختصر از فلسفه ابن‌سینا محسوب می‌شود.

(ج) در حمله غزنویان به غارت رفته و تنها چند جزء از آن باقی مانده است.

(۱) ✓ الهیات شفا - نجات - انصاف (۲) قانون - انصاف - نجات

(۳) الهیات شفا - نجات - دانشنامه علایی (۴) اشارات و تنبیهات - نجات - انصاف

- ۱۸۲- با توجه به طبیعت‌شناسی ابن‌سینا، کدام گزاره را می‌توان نتیجه گرفت؟

(۱) وجود مجموعه جهان، از جهتی خیر است و از جهتی شر می‌باشد.

(۲) حرکات و تحولات همه موجودات، طبیعت آن‌ها را شکل می‌دهد.

(۳) داوری درباره وقایع ویرانگر در جهان طبیعت، غیرممکن است.

(۴) مقصد جهان طبیعت را باید درون ذات خودش جست‌وجو کرد.

- ۱۸۳- پاسخ اصلی ابن‌سینا به این پرسش که چرا با نگاه کردن به بخش کوچکی از جهان، نمی‌توان درباره آن داوری کرد، در کدام گزینه آمده است؟

(۱) علاوه بر عالم طبیعت، باید به رابطه وجودی عالم با مبدأ جهان هستی نیز توجه کرد.

(۲) ✓ وقایع ویرانگر طبیعی هم‌چون سیل و زلزله، همگی در یک نظم کلی جهانی، تأثیر مثبت دارند.

(۳) ذات هر موجود یا از طبیعت پدید آمده یا از چیزی پدید آمده که خود آن چیز را خداوند به وجود آورده است.

(۴) خداوند، عالم طبیعت را با لطف و عنایت خود پدید آورده و اجزای آن چنان تألیف شده‌اند که نظام احسن را ایجاد کرده‌اند.

- ۱۸۴- کامل‌ترین تعریف برای حکمت اشراق در کدام گزینه آمده است؟

(۱) حکمتی است که از تابش بر قلب انسان‌های کامل به دست می‌آید.

(۲) حکمتی است که اساس و بنیان آن، اشراق (کشف و شهود قلبی) می‌باشد.

(۳) نوعی فلسفه است که نهایتاً بر مبنای عقل و استدلال بنیان نهاده شده است.

(۴) ✓ نوعی بحث از وجود است که به استدلال اکتفا نکرده و از شهود نیز استفاده می‌کند.

۱۸۵- با توجه به حکمت اشراق، کدام گزینه درست است؟

- (۱) تفاوت موجودات در این نظام فلسفی، صرفاً ناشی از ترکیب نور مطلق با تاریکی‌های هستی می‌باشد.
- (۲) تمایز واقعیات از یکدیگر صرفاً به میزان شدت و ضعف نورانیت آن‌ها در مراتب هستی برمی‌گردد.
- (۳) مغرب کامل در جغرافیای عرفانی سهروردی، نماد جهان مادی با بهره‌ای بسیار اندک از نور است.
- (۴) مشرق هستی همان جایگاه فرشتگان می‌باشد که به دلیل تجرد، برای تمامی موجودات قابل مشاهده‌اند.

۱۸۶- با توجه به حکمت اشراق، کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«نور، حقیقتی است که»

- (۱) در درجات خود، یکسان بوده و در اصل نورانیت، متکثر است.
- (۲) نورالانوار، به واسطه آن ایجاد شده و مراتب جهان خلق شده‌اند.
- (۳) اختلاف میان موجودات جهان، به واسطه آن آشکار خواهد شد.
- (۴) موجودات مادی و جسمانی، هیچ بهره‌ای از آن نخواهند داشت.

۱۸۷- براساس دسته‌بندی سهروردی از جویندگان معرفت و ویژگی‌های حکیم متأله، کدام گزاره درست است؟

- (۱) فلاسفه استدلالی، به دلیل رسیدن به کمال برهانی، شایستگی رسیدن به مقام حکیم متأله را خواهند داشت.
- (۲) ریاست تامه حکیم متأله، برخاسته از دریافت بی‌واسطه حقایق بوده و مشروط به حاکمیت ظاهری نیست.
- (۳) سالکان طریقت با تصفیه نفس و دریافت شهود، نیازی به استدلال برای کسب مقام خلافت ندارند.
- (۴) جهان هستی در دوره‌هایی از حضور حکیم الهی، تهی خواهد شد و در تاریکی مطلق فرو می‌رود.

۱۸۸- به اصلی‌ترین تفاوت «فلاسفه مسلمان» و «متکلمین» در کدام گزینه اشاره شده است؟

- (۱) روش عقلی
- (۲) اعتقاد به دین
- (۳) استفاده از استدلال
- (۴) هدف نهایی از استدلال

۱۸۹- درباره «اسفار اربعه» ملاصدرا، کدام گزینه درست است؟

- (۱) سالک، صرفاً در سفر اول تنها است و در سایر سفرها، «حق» به همراه او است.
- (۲) بحث درباره توحید و صفات الهی، در سفر سوم از کتاب مذکور، گنجانده شده است.
- (۳) این کتاب، موضوعی عرفانی دارد و مباحث فلسفی در ذیل هر سفر گنجانده شده است.
- (۴) سالک در سفر دوم از طبیعت عبور کرده و به ماوراءالطبیعت رسیده و در صفات الهی سیر می‌کند.

۱۹۰- بهترین تعریف برای «اصالت» در فلسفه ملاصدرا کدام است؟

- (۱) مفهومی ذهنی و انتزاعی است که گاهی مصداق خارجی و عینی در جهان پیدا می‌کند.
- (۲) مفهوم اصالت در حکمت متعالیه، همواره به معنای واقعی بودن و منشأ اثر بودن است.
- (۳) اصالت به معنای مفهومی ذهنی است که در جهان خارج، دارای مایزای واقعی است.
- (۴) اصالت به معنای ماهیات اشیا است که در جهان، خارج، دارای واقعیت و اعتبار می‌باشد.

۱۹۱- کدام گزاره در فلسفه ملاصدرا پذیرفتنی است؟

- (۱) ماهیت، نه تنها اصالت ندارد، بلکه منشأ اثر نبوده و کلاً توهمی ذهنی است.
- (۲) ماهیت، اصالت ندارد؛ اما دارای یک منشأ واقعی است که از آن اعتبار می‌شود.
- (۳) «وجود» عامل وحدت میان موجودات است؛ اما «ماهیت» عامل تمایز آنان است.
- (۴) «وجود» اصیل است؛ اما زمانی منشأ اثر می‌شود که «ماهیت» حضور داشته باشد.

۱۹۲- براساس حکمت متعالیه، کدام گزینه درست است؟

- (۱) تفاوت میان موجودات، حاکی از وجودهای متکثر است؛ نه ماهیت‌های متکثر.
- (۲) جایی برای تکرار واقعی در جهان نیست و «وجود» امری واحد تلقی می‌شود.
- (۳) وجودهای گوناگون، انعکاسی از ماهیت‌های متکثر در جهان هستی می‌باشد.
- (۴) حقیقت هستی در میان موجودات مجرد و موجودات مادی، تفاوت دارد.

۱۹۳- براساس اصل «مراتب داشتن وجود» در حکمت ملاصدرا، کدام گزاره در تبیین تفاوت موجودات صحیح است؟

- (۱) ضعف وجود به معنای ترکیب شدن با عدم است، همان‌گونه که نور ضعیف با تاریکی ترکیب می‌شود.
- (۲) اختلاف مراتب هستی تنها در شدت و ضعف است و هیچ‌یک با چیز دیگری ترکیب نشده‌اند.
- (۳) وجود قوی نسبت به وجود ضعیف دارای عنصر افزوده‌ای است که عامل شدت آن محسوب می‌شود.
- (۴) تکرر در عالم نشان می‌دهد که مراتب هستی، حقایقی کاملاً مستقل و جدا از یکدیگر می‌باشند.

۱۹۴- براساس مبحث «وحدت حقیقت وجود»، ملاصدرا چگونه توانست عقیده عرفا را با برهان فلسفی اثبات نماید؟

- (۱) او با تکیه بر شهود عرفانی و بیان تمثیل امواج دریا، یکپارچگی جهان را اثبات کرد.
- (۲) او با تلفیق اصل اصالت وجود و اشتراک این مفهوم، یگانه بودن حقیقت را اثبات کرد.
- (۳) او با تلفیق اصل اصالت وجود و اصالت ماهیت، یگانه بودن حقیقت را اثبات کرد.
- (۴) او با انتقاد از عقیده عرفا نشان داد که کثرت‌های جهان واقعی و کاملاً مستقل هستند.

۱۹۵- با پذیرفتن فلسفه صدرایی، تکرر در میان موجودات از کدام گزینه نشأت می‌گیرد؟

- (۱) اصل وجود آن‌ها
- (۲) ماهیت‌های متفاوت آن‌ها
- (۳) انعکاس درجات مختلف وجود آن‌ها
- (۴) وجودهای متکثر و ماهیت‌های واحد آن‌ها

فلسفه (۱)

۱۹۶- با توجه به سیر تاریخی لفظ «فلسفه» و تحول معنایی آن، چند مورد از گزاره‌های زیر صادق است؟

- (الف) گذشت زمان و پیشرفت دانش‌های مختلف، باعث نشد در موضوع و روش دانش فلسفه، تغییری اساسی ایجاد شود.
- (ب) تغییر معنا و کاربرد واژه «فلسفه» نتیجه گذشت زمان و همچنین ثمره مستقل شدن شاخه‌های مختلف دانش است.
- (ج) فلسفه در یک دوره تاریخی به معنای مطلق دانش به کار می‌رفته است و به تدریج از جایگاه دانشی فراگیر خارج شد.
- (د) تخصصی شدن علوم تجربی موجب شد فلسفه به موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان بپردازد.

(۱) چهار (۲) یک (۳) سه (۴) دو

۱۹۷- کدام گزینه، بهترین مثال برای کاربرد عبارت «معرفت به وجود، فرع بر امکان شناخت آن است» در یک مسئله فلسفی است؟

- (۱) پیش از بحث درباره «قانون علیت» باید توانایی ذهن انسان برای شناخت چنین قانونی را سنجید.
- (۲) قبل از بررسی ماهیت خداوند، نخست ضروری است وجود او را با دلایل صرفاً عقلی اثبات کنیم.
- (۳) برای شناخت واقعیت‌های جهان خارج، باید ابتدا داده‌های حسی و تجربی را گردآوری و تحلیل کرد.
- (۴) بررسی این‌که «چه چیزهایی وجود دارند؟» مهم‌ترین وظیفه فلسفه است و بر سایر مباحث آن تقدم دارد.

۱۹۸- اگر فطرت اول در اندیشه ملاصدرا، معادل غار افلاطون تلقی شود، کدام نتیجه نادرست خواهد بود؟

- (۱) خروج از هر دو نیازمند تفکر فلسفی است.
- (۲) توقف در هر دو مانع رسیدن انسان به حقیقت می‌شوند.
- (۳) هر دو مسائل بنیادین را نادیده می‌گیرند.
- (۴) هر دو زمینه‌هایی از عادت‌های غیرمنطقی‌اند.

۱۹۹- کدام عبارت درباره فیلسوفان پیشاسقراطی درست است؟

- (۱) نخستین کسانی بودند که درباره طبیعت و تغییرات آن سخن گفته‌اند.
- (۲) اولین بار، جهان را صرفاً با عقل و مستقل از تجربه و مشاهده، تبیین کردند.
- (۳) اندیشه هستی ثابت و بی‌کران، اولین بار، توسط آنان مطرح شده است.
- (۴) دغدغه آنان، تبیین عقلانی جهان بود، اگرچه پاسخ‌های متفاوتی ارائه دادند.

۲۰۰- در فرآیند روش سقراط، کدام مورد، از آثار و نتایج نهایی این روش است؟

- (۱) گزینش یک مفهوم اساسی اخلاقی برای آغاز گفت‌وگو
- (۲) پرسشگری پیاپی برای آشکار شدن ناتوانی مخاطب در تعریف مفاهیم
- (۳) روشن شدن ذهن مخاطب از طریق گفت‌وگوی استدلالی
- (۴) رسیدن به حقیقت و کسب خودآگاهی از درون اندیشه خود انسان

۲۰۱- کدام عبارت نادرست است؟

- ۱) سقراط با الهام از سخن سروش از «نفی دانایی مطلق انسان» به «نفی دانایی مطلق هر موجودی» رسید.
- ۲) علت شهرت سقراط به دانایی، از نظر خود او، تصور غلط مردم مبنی بر دانستن پاسخ پرسش‌هایش بود.
- ۳) دلیل مخالفت با سقراط، این بود که مردم را به تردید در باورهای واهی داشت که همه به آن‌ها معتقدند.
- ۴) از سخن سروش معبد دلفی می‌توان چنین برداشت کرد که آگاهی به نادانی، خود، نوعی دانایی است.

۲۰۲- کدام گزینه با بقیه گزینه‌ها، از جهت «نسبت آن با امکان معرفت و امکان پیشرفت علم» تفاوت معنایی دارد؟

- ۱) خطاپذیری شناخت
- ۲) شک در اصل شناخت
- ۳) تدریجی بودن شناخت
- ۴) اصلاح‌پذیری شناخت

۲۰۳- کدام گزینه، تمایز نقش «حس» و «عقل» را به درستی بیان می‌کند؟

- ۱) ارائه یافته‌هایی سودمند درباره کل هستی
- ۲) امکان تشخیص موارد استفاده از اشیای گوناگون
- ۳) بحث و بررسی در رابطه با امور محسوس و طبیعی
- ۴) دچار خطا شدن و امکان تشخیص خطای خود

۲۰۴- در کدام مورد، احتمال اثرپذیری افلاطون از پارمنیدس بیشتر است؟

- ۱) مطمئن‌تر بودن شناخت عقلی نسبت به شناخت حسی
- ۲) توجه به جهان حقیقی به نام عالم معقول یا عالم ثابتات
- ۳) اعتبار قائل شدن برای شناخت عقلی و شناخت حسی
- ۴) تلقی ادراک حسی به عنوان پایین‌ترین مرتبه معرفت

۲۰۵- وجه اشتراک نظریه پروتاگوراس و نسبی‌گرایان درباره مثال زیر، در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

«سینا و حسین درباره رنگ آسمان اختلاف نظر دارند و هر دو، ادراک خود را صادق می‌دانند.»

- ۱) حقیقت، امری نسبی است و هر ادراکی تنها برای صاحبش معتبر است.
- ۲) حقیقت ممکن است واحد باشد، اما واقعیت به ادراک افراد، وابسته است.
- ۳) هر انسانی تنها با حس می‌تواند واقعیت را آن‌گونه که هست، بشناسد.
- ۴) اختلاف نظرهای افراد درباره حقیقت مطلق، ناشی از خطای ادراک است.

۲۰۶- کدام گزینه، استدلال کانت در اثبات نفس و اختیار انسان را دقیق‌تر بیان کرده است؟

- ۱) چون انسان یک موجود اخلاقی و برخوردار از وجدان اخلاقی است، پس نفس او مانند موجودات دیگر مجرد است و امر مجرد، الزاماً مختار و آزاد مطلق است.
- ۲) قبول اختیار و اراده آزاد، لازمه پذیرش وجدان اخلاقی و مسئولیت‌پذیری انسان است. بنابراین باید اختیار نیز ویژگی نفسی باشد که موجودی غیرمادی است.
- ۳) چون پذیرش اختیار و اراده آزاد، بدون وجدان اخلاقی و مسئولیت‌پذیری انسان، فاقد معناست؛ از این رو اختیار را باید ویژگی نفس انسان دانست، نه بدن مادی او.
- ۴) اگر وجدان اخلاقی را امری معنادار بدانیم، ناچار باید اختیار و اراده آزاد را بپذیریم؛ و چون اختیار نمی‌تواند از بدن مادی ناشی شود، آن را باید ویژگی نفس دانست.

۲۰۷- کدام گزینه از جمله اقدامات و تلاش‌های فیلسوفان مسلمان محسوب نمی‌شود؟

- ۱) نشان دادن جایگاه برتر انسان در نظام هستی
- ۲) شناخت حقیقت متعالی انسان و تقلیل ندادن او به موجودی صرفاً زمینی
- ۳) اعتقاد به آفرینش آسمان‌ها و زمین برای انسان
- ۴) هماهنگ کردن اندیشه‌های فلسفی خود با آموزه‌های قرآنی درباره انسان

۲۰۸- کدام گزاره، بیشترین سازگاری را با دیدگاه انسان‌شناسی ابن‌سینا دارد؟

- ۱) بیانات عرفانی و رمزی ابن‌سینا درباره روح، با تبیین فلسفی او ناسازگار است؛ زیرا یکی بر ذوق و دیگری بر عقل استوار است.
- ۲) پذیرش این دیدگاه که روح انسانی، حقیقتی وابسته به عالم بالا است، منافاتی با مخلوق بودن روح انسان در هنگام تولد ندارد.
- ۳) روح انسانی، جوهری مجرد است که با بهره‌مندی از نورالانوار می‌تواند اموری مانند اخلاق، عشق، و پرستش را در خود دریابد.
- ۴) هر چه نفس روشن‌تر و نورانی‌تر شود، قدم به قدم به موطن نخستین خویش که همان مشرق وجود است، نزدیک‌تر می‌گردد.

۲۰۹- کدام عبارت زیر، می تواند به منزله شاهدی بر نادرستی نظریه توماس هابز، در مورد معیار فعل اخلاقی، تلقی شود؟

- (۱) انسان ها در زندگی اجتماعی به دلیل منافع متقابل، ناچار به پذیرش قواعد اخلاقی هستند.
 - (۲) بسیاری از ارزش های اخلاقی، به سبب نیازهای زیستی و اجتماعی انسان ها پدید آمده اند.
 - (۳) ایثار و فداکاری در جهت منافع جمعی، گاهی منجر به از دست رفتن جان شخص می شود.
 - (۴) رعایت عدالت و صداقت، اعتماد اجتماعی را افزایش داده و در نهایت به سود فرد بازمی گردد.
- ۲۱۰- مناسب ترین عبارت در توصیف و تبیین معیار فعل اخلاقی، کدام است؟

- (۱) براساس دیدگاه غالب فیلسوفان دوره جدید اروپا، رعایت حد اعتدال، معیار نهایی فعل اخلاقی است و وجدان و عقل، تنها ابزار تشخیص این اعتدال اند.
- (۲) فلاسفه دوره جدید اروپا، درباره ماهیت اخلاق، اتفاق نظر دارند و اختلاف آن ها در تبیین معیار فعل اخلاقی، بیشتر ناشی از تفاوت در مصادیق افعال است.
- (۳) معیارهای متفاوت در اخلاقی بودن یک فعل نشان می دهد که دیدگاه هر فیلسوفی درباره اخلاق را می توان با دیدگاه وی درباره انسان مرتبط دانست.
- (۴) بسیاری از اصول اخلاقی مشترک میان فیلسوفان عقل گرا و فیلسوفان تجربه گرا است و دیدگاه های آنان صرفاً تکمیل کننده، نه متضاد با یکدیگرند.

اقتصاد

۲۱۱- با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر، نتیجه عملکرد سالانه یک بنگاه اقتصادی با ۳۰ نفر کارمند و تولید سالانه ۲۴۰۰ دستگاه هر یک به ارزش ۵,۶۰۰,۰۰۰ ریال، کدام است؟

۱	اجاره بهای ماهانه کارگاه تولیدی	۵۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۲	حقوق متوسط ماهانه هر فرد کارمند اداری و تولیدی	۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال
۳	خرید مواد اولیه مورد نیاز سالانه	۴۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۴	هزینه تعمیر سالانه ماشین های تولیدی	$\frac{1}{5}$ ارزش مواد اولیه خریداری شده

(۱) سود یا منفعت: ۱۱,۰۵۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال: سود یا منفعت (۲) ۱۱,۵۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال: سود یا منفعت

(۳) ضرر یا زیان: ۱۱,۰۵۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال: ضرر یا زیان (۴) ۱۱,۵۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال: ضرر یا زیان

۲۱۲- اگر بخواهیم به عنوان کارآفرین موفق، یک کسب و کار را شروع کنیم، باید ویژگی های مهمی داشته باشیم؛ کدام یک جزء آن ویژگی های مهم نیست؟

- (۱) باید مهارت های ابتکار عمل داشته باشیم تا بتوانیم با جمع کردن عوامل مختلف کنار هم، کالا یا خدمتی را ارائه کنیم.
- (۲) باید توانایی مالی لازم را برای راه اندازی یک کسب و کار داشته باشیم.
- (۳) باید آگاهی و دانش زیادی در آن زمینه برای اتخاذ تصمیمات مناسب در موقعیت های مختلف داشته باشیم.
- (۴) باید اطمینان حاصل کنیم که کارمان با موفقیت روبرو می شود.

۲۱۳- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارت های زیر را به درستی نشان می دهد؟

- (الف) محدوده عمل خیریه ها و مؤسسات غیرانتفاعی، اغلب روستایی و استانی و گاهی ملی است.
- (ب) حتی اگر یک کشور، کالایی را از کشور دیگر بخرد، باز با کمیابی و مبادله مواجه است.
- (ج) علاوه بر انتخاب های مربوط به حوزه کسب و کار، افراد در زندگی روزمره خود نیز با انتخاب اقتصادی مواجه می شوند.
- (د) همیشه مقایسه هزینه ها و منافع براساس اطلاعاتی که از آن ها داریم، انجام می گیرد.

(۱) غ - ص - ص - غ (۲) ص - غ - ص - ص (۳) غ - ص - ص - ص (۴) ص - غ - ص - ص

۲۱۴- سرمایه شرکت سهامی خاص A به ۶۵۰,۰۰۰ سهم تقسیم شده است. آقای منصوری با پرداخت ۳۰,۰۰۰ تومان، تعداد ۱۲۰,۰۰۰ برگه سهم

را خریداری کرده است؛

(الف) ارزش کل سرمایه این شرکت چقدر است؟

(ب) ارزش هر برگه سهم این شرکت چه میزان است؟

(ج) این فرد حدوداً مالک چند درصد از سهام شرکت است؟

(۱) الف: ۱۶۲,۵۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲۰۰ تومان ج: ۱۷/۵٪

(۲) الف: ۴۲۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲۵۰ تومان ج: ۱۷/۵٪

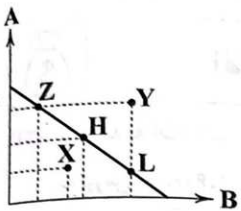
(۳) الف: ۱۶۲,۵۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲۵۰ تومان ج: ۱۸/۵٪

(۴) الف: ۴۲۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: ۲۰۰ تومان ج: ۱۸/۵٪

۲۱۵- آقای علیشاهی در یکی از بهترین نقاط تهران، صاحب ملکی است که می‌تواند خود در آن ملک ساکن شود و یا آن را به شخص دیگری اجاره دهد و ماهیانه ۳۵ میلیون تومان بابت آن کسب درآمد نماید و یا با تجاری‌سازی ملک خود، ماهیانه ۱۲۰ میلیون تومان درآمد به دست آورد. در صورتی که فرد تصمیم به استفاده شخصی از این ملک بگیرد، هزینه فرصت این انتخاب او کدام گزینه می‌باشد؟ (تجاری‌سازی ملک هزینه‌ای برای ایشان ندارد.)

- (۱) ۱۵۵ میلیون تومانی که می‌توانسته از اجاره ملک خود به دست آورد.
(۲) میزان اجاره‌ای که باید بابت سکونت در ملک دیگری غیر از ملک خود پرداخت می‌کرده است.
(۳) ۳۵ میلیون تومانی که می‌توانسته با اجاره ملک خود به عنوان واحد مسکونی کسب کند.
(۴) ۱۲۰ میلیون تومانی که بابت تجاری‌سازی ملک خود می‌توانسته کسب کند.

۲۱۶- چند مورد از موارد داده‌شده در رابطه با نمودار خط بودجه زیر درست است؟

- (الف) انتخاب نقطه Y بیانگر ترکیب بهینه‌ای از کالای A و B است.
(ب) با توجه به این که نقطه X روی خط بودجه نیست، پس قابل دسترسی هم نیست.
(ج) دسترسی به نقطه‌های Y و X با کمی تحمل سختی و پس‌انداز میسر است.
(د) حرکت از نقطه L به نقطه H به معنای کاهش مصرف کالای A می‌باشد.
(ه) نقاط L، H و Z بیانگر آن هستند که قصد داریم کل بودجه را خرج کنیم.

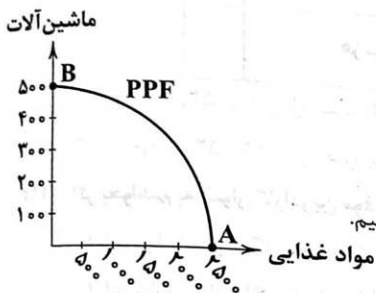
۳ (۴)

۱ (۳)

۴ (۲)

۵ (۱)

۲۱۷- با توجه به نمودار زیر، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) نقطه A بیشترین میزان تولید مواد غذایی و نقطه B بیشترین میزان تولید ماشین‌آلات است.
(۲) هر چه از مرکز مرز منحنی به سمت راست برویم، تولید مواد غذایی بیشتر می‌شود.
(۳) ترکیب کارای تولید این دو کالا صرفاً در نقطه مرکزی منحنی اتفاق می‌افتد.
(۴) اگر بخواهیم ۱۵۰۰ واحد مواد غذایی تولید کنیم، حداکثر می‌توانیم ۴۰۰ واحد ماشین‌آلات تولید کنیم.

۲۱۸- کدام گزینه بیانگر پاسخ درست پرسش‌های زیر است؟

(الف) با توجه به جدول‌های زیر، قیمت در قسمت‌های A و B به ترتیب از راست به چپ چه اعدادی می‌توانند باشند؟

مقدار عرضه	۵۵	۴۵
قیمت	۴۰	B

مقدار تقاضا	۶۰	۴۰
قیمت	۳۵	A

(ب) اگر به ترتیب قیمت و مقدار تعادلی در بازار کالایی خاص ۲۵۰ ریال و ۴۵ کیلو و قیمت آن کالا ۳۵۰ تومان باشد، مصرف‌کنندگان باید چه مقدار تقاضا کنند تا قیمت کاهش یابد؟

(ج) در رابطه با واقعیت کدام عبارت نادرست است؟

(۱) الف: ۴۰ - ۳۵ ب: ۴۰ کیلو ج: صعودی بودن منحنی عرضه به این معناست که با افزایش قیمت یک کالا، مقدار عرضه آن کاهش می‌یابد و بالعکس.

(۲) الف: ۳۸ - ۳۰ ب: ۳۵ کیلو ج: عوامل مؤثر بر تصمیم مصرف‌کنندگان در مورد مصرف کالا عبارت‌اند از: قیمت کالا، درآمد، سلیقه خودشان، تبلیغات و قیمت سایر کالاها.

(۳) الف: ۴۵ - ۵۰ ب: ۵۰ کیلو ج: در وضعیت کمبود عرضه چون گروهی از تولیدکنندگان موفق نمی‌شوند کالایشان را بفروشند، حاضر خواهند بود آن را به قیمتی کمتر به فروش برسانند.

(۴) الف: ۳۰ - ۴۵ ب: ۵۵ کیلو ج: در بالای نقطه تعادلی، بازار با وضعیت کمبود عرضه و در پایین نقطه تعادلی با وضعیت مازاد عرضه روبه‌رو است.

۲۱۹- در کدام گزینه، مهم‌ترین انواع مالیات غیرمستقیم در کشور ما به درستی بیان شده است؟

- (۱) عوارض گمرکی و خدماتی، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده
 (۲) عوارض گمرکی و خدماتی، مالیات بر مصرف و مالیات بر نقل و انتقال دارایی
 (۳) عوارض گمرکی و خدماتی، مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده
 (۴) مالیات بر نقل و انتقال دارایی، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده

۲۲۰- در یک جامعه فرضی، یک دامدار، پشم‌گوسفند تولیدی خود را به ارزش ۱۰ میلیون تومان به کارگاه ریسندگی می‌فروشد و کارگاه ریسندگی،

پشم را به نخ تبدیل کرده و آن را به ارزش ۱۵ میلیون تومان به کارخانه پارچه‌بافی می‌فروشد؛ کارگاه پارچه‌بافی نخ را به پارچه تبدیل کرده و پارچه تولیدی را به ارزش ۲۲ میلیون تومان به کارگاه خیاطی می‌فروشد. کارگاه خیاطی پارچه را به پیراهن تبدیل کرده و محصول خود را به ارزش ۳۵ میلیون تومان به فروشنده لباس می‌فروشد و فروشنده، پیراهن را به قیمت ۵۰ میلیون تومان به مصرف‌کننده نهایی می‌فروشد. با توجه به این داده‌ها:

الف) مجموع ارزش افزوده مرحله اول و مرحله پنجم چقدر است؟

ب) تولیدکننده در کدام مرحله از پرداخت مالیات معاف است؟

(۱) الف: ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: مرحله دوم

(۲) الف: ۱۷,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: مرحله چهارم

(۳) الف: ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: هر پنج مرحله

(۴) الف: ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان ب: مرحله اول

۲۲۱- مفروض بداریم که دو کشور ژاپن و کره جنوبی از نظر نیروی کار و سایر موارد یکسان هستند و برنج و محصولات پروتئینی را با قیمت یکسان تولید می‌کنند. در صورتی که هر دو کشور تمام عوامل تولیدشان را به کار بگیرند، کره جنوبی ۱۵۳ واحد و ژاپن ۷۵ واحد برنج تولید می‌کنند. در همین شرایط، کره جنوبی ۲۸ واحد و ژاپن ۶۸ واحد محصولات پروتئینی تولید می‌کنند. با توجه به این شرایط:

الف) تولید محصولات پروتئینی برای کدام کشور به صرفه‌تر است و چرا؟

ب) بهتر است که هر کشور به تولید کدام کالا بپردازد و آن را چگونه تأمین کند؟

(۱) الف: ژاپن، زیرا در آن مزیت مطلق دارد. ب: به تولید محصولی که در آن مزیت مطلق دارند بپردازند و مطابق اصول اقتصاد بین‌الملل با هم مبادله کنند.

(۲) الف: ژاپن، زیرا در آن مزیت نسبی دارد. ب: محصولی که در آن مزیت نسبی دارند را به طور تخصصی تولید کنند و محصولی که در آن مزیت مطلق دارند را وارد کنند.

(۳) الف: کره جنوبی، زیرا در آن مزیت مطلق دارد. ب: به تولید محصولی که در آن مزیت مطلق دارند بپردازند و محصولی که در آن مزیت نسبی دارند را صادر کنند.

(۴) الف: کره جنوبی، زیرا در آن مزیت نسبی دارد. ب: محصولی که در آن مزیت نسبی دارند را تولید کنند و دیگری را صادر کنند.

۲۲۲- اطلاعات جدول زیر مربوط به یک جامعه فرضی است. با توجه به این اطلاعات:

۱	جمعیت فعال	۲۵,۵۰۰ نفر
۲	جمعیت شاغل	۲۱,۲۰۰ نفر

الف) نرخ بیکاری حدوداً چقدر است؟

ب) اگر یک کارخانه تعداد ۵۰۰ نفر نیروی جدید استخدام کند، نرخ بیکاری چه تغییری خواهد کرد؟

ج) در چه شرایطی، نرخ بیکاری به زیر ۵٪ می‌رسد؟

(۱) الف: ۱۹٪ ب: حدوداً ۳٪ بیشتر خواهد شد. ج: حداقل ۱۲۰ نفر از جمعیت بیکاران کاسته شود.

(۲) الف: ۱۶٪ ب: حدوداً ۳٪ کمتر خواهد شد. ج: حداقل ۲۳۵۵ نفر به جمعیت بیکاران اضافه شود.

(۳) الف: ۲۲٪ ب: به زیر ۸٪ خواهد رسید. ج: حداقل ۲۵۰ نفر به جمعیت بیکاران اضافه شود.

(۴) الف: ۱۷٪ ب: به حدود ۱۵٪ خواهد رسید. ج: حداقل ۳۰۲۶ نفر از جمعیت بیکار کاسته شود.

۲۲۳- جدول زیر بیانگر سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدا و انتهای یک سال معین در سه کشور فرضی A، B و C است. چنانچه نرخ تورم در این سه کشور برابر باشد،

کشور	سطح عمومی قیمت‌ها	ابتدای سال (به واحد پولی)	انتهای سال (به واحد پولی)
A	۹۵۲,۰۰۰	؟	۱,۸۵۰,۰۰۰
B	۱,۸۵۰,۰۰۰	۲,۴۷۰,۵۰۰	؟
C	۲,۴۷۰,۵۰۰	؟	۵,۳۱۶,۴۳۰

الف) نرخ تورم در کشور A حدوداً چند درصد است؟

ب) سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال در کشور A حدوداً چند واحد پولی است؟

ج) سطح عمومی قیمت‌ها در انتهای سال در کشور C حدوداً چند واحد پولی است؟

(۱) الف: ۵۸ درصد ب: ۴۶۳,۲۳۴ ج: ۵,۱۳۶,۳۴۰

(۲) الف: ۴۸ درصد ب: ۶۴۳,۲۴۳ ج: ۵,۱۳۶,۳۴۰

(۳) الف: ۴۸ درصد ب: ۴۶۳,۲۳۴ ج: ۵,۳۱۶,۴۳۰

(۴) الف: ۵۸ درصد ب: ۶۴۳,۲۴۳ ج: ۵,۳۱۶,۴۳۰

۲۲۴- کدام گزینه، مبین پاسخ درست سؤالات زیر است؟

الف) پشتوانه پول‌های رایج موجود امروزی در دست مردم چیست؟

ب) چگونه درآمد نفتی کشور موجب بروز تورم می‌شود؟

(۱) الف: قدرت اقتصادی کشور ب: زیرا منجر به کاهش قدرت خرید پول ملی و در پی آن منجر به تورم می‌شود.

(۲) الف: طلا و جواهرات نزد بانک‌ها ب: با رشد درآمدهای اقتصادی و رشد حجم نقدینگی در کشور

(۳) الف: طلا و جواهرات نزد بانک‌ها ب: زیرا منجر به کاهش قدرت خرید پول ملی و در پی آن منجر به تورم می‌شود.

(۴) الف: قدرت اقتصادی کشور ب: با رشد درآمدهای اقتصادی و رشد حجم نقدینگی در کشور

۲۲۵- این‌که کشورها در شرایط سخت پیش‌بینی نشده، چه واکنشی نشان می‌دهند، به چه چیزی بستگی دارد و برای عبور از مشکلات اقتصادی و

آسیب‌های تهدیدکننده اقتصاد ملی، چه کاری لازم است انجام دهیم؟

(۱) به قدرتمند بودن آن‌ها - مقاومت‌سازی اقتصاد و مصونیت‌بخشی به آن

(۲) به نحوه تعامل آن‌ها با دیگران - افزایش تولید کالاها و صادرات آن‌ها

(۳) به قدرتمند بودن آن‌ها - افزایش تولید کالاها و صادرات آن‌ها

(۴) به نحوه تعامل آن‌ها با دیگران - مقاومت‌سازی اقتصاد و مصونیت‌بخشی به آن

۲۲۶- مندرجات جدول زیر مربوط به وضعیت توزیع درآمد کشور A در سال ۲۰۱۲ است. براساس شاخص دهک‌ها و طبق اطلاعات داده‌شده:

۱	سهم دهک اول	۲
۲	سهم دهک دوم	۴/۵
۳	سهم دهک سوم	۱۴/۵
۴	سهم دهک چهارم	۵
۵	سهم دهک پنجم	؟
۶	سهم دهک ششم	۹
۷	سهم دهک هفتم	؟
۸	سهم دهک هشتم	۱۲
۹	سهم دهک نهم	۱۷/۵
۱۰	سهم دهک دهم	۲۸
صد درصد جمعیت کشور		صد درصد درآمد ملی

- تفاوت سهم دهک‌های اول و سوم: ۲/۵

- تفاوت سهم دهک‌های چهارم و ششم: ۴

- تفاوت سهم دهک‌های اول و نهم: ۱۵/۵

- تفاوت سهم دهک‌های هفتم و دهم: ۶

الف) سهم دهک‌های سوم، چهارم، پنجم، هفتم و نهم، به ترتیب از راست

به چپ چند درصد است؟

ب) اگر در کشور B سهم دهک دهم ۱۳/۵ و سهم دهک اول ۱/۵ باشد،

چه تغییری در وضعیت توزیع درآمد کشور A باید رخ بدهد که شاخص

دهک‌های هر دو کشور یکسان شود؟

(۱) الف: ۴/۵ - ۵ - ۷ - ۱۰/۵ - ۱۷/۵ ب: ۱ واحد از دهک دهم کم و به دهک اول اضافه شود.

(۲) الف: ۴/۵ - ۵ - ۷ - ۱۱ - ۱۸/۵ ب: ۱ واحد از دهک اول کم و به دهک دهم اضافه شود.

(۳) الف: ۶ - ۷ - ۸/۵ - ۱۱ - ۱۸/۵ ب: ۱ واحد از دهک دهم کم شود.

(۴) الف: ۶ - ۷ - ۸/۵ - ۱۱ - ۱۸/۵ ب: ۱ واحد به دهک دهم اضافه شود.

۲۲۷- کدام گزینه بیانگر پاسخ درست و کامل پرسش‌های زیر است؟

الف) هزینه استهلاک به چه مواردی اختصاص داده می‌شود؟

ب) چه هنگام می‌توانیم بگوییم یک کشور در مسیر رشد گام برداشته است؟

۱) الف: خرید و جایگزینی سرمایه‌های فرسوده ب: هرگاه کشوری با برخورداری از عوامل تولید بیشتر مثل سرمایه‌گذاری بیشتر یا به کارگیری روش‌های بهتر و فناوری مناسب‌تر، ظرفیت تولیدی خود را افزایش دهد، می‌توانیم بگوییم در مسیر رشد گام برداشته است.

۲) الف: تعمیر و یا جایگزینی سرمایه‌های فرسوده شده ب: هرگاه کشوری با برنامه‌ریزی بلندمدت بتواند برخی شاخص‌های کلان اقتصادی و انسانی خود را بهبود ببخشد می‌توانیم بگوییم در مسیر رشد گام برداشته است.

۳) الف: خرید و جایگزینی سرمایه‌های فرسوده شده ب: هرگاه کشوری با برنامه‌ریزی بلندمدت بتواند برخی شاخص‌های کلان اقتصادی و انسانی خود را بهبود ببخشد می‌توانیم بگوییم در مسیر رشد گام برداشته است.

۴) الف: تعمیر و یا جایگزینی سرمایه‌های فرسوده شده ب: هرگاه کشوری با برخورداری از عوامل تولید بیشتر مثل سرمایه‌گذاری بیشتر یا به کارگیری روش‌های بهتر و فناوری مناسب‌تر، ظرفیت تولیدی خود را افزایش دهد، می‌توانیم بگوییم در مسیر رشد گام برداشته است.

۲۲۸- پاسخ درست پرسش‌های زیر کدام است؟

الف) مدیریت کدام نوع هزینه‌ها آسان‌تر است؟

ب) برای مدیریت بهتر موجودی پول چه کاری می‌توانیم انجام بدهیم؟

۱) الف: هزینه‌های ضروری و لازم ب: از انجام هزینه‌های غیرضروری و پیش‌بینی نشده خودداری کنیم.

۲) الف: پیش‌بینی‌پذیر و ثابت ب: مخارجی که در طول بازه زمانی داریم را به صورت تفکیک شده در یک جدول ثبت کنیم.

۳) الف: پیش‌بینی‌پذیر و ثابت ب: از انجام هزینه‌های غیرضروری و پیش‌بینی نشده خودداری کنیم.

۴) الف: هزینه‌های ضروری و لازم ب: مخارجی که در طول بازه زمانی داریم را به صورت تفکیک شده در یک جدول ثبت کنیم.

۲۲۹- کدام عبارت(ها) در رابطه با مفهوم، معنا و تعریف اصطلاحات اقتصادی نادرست است؟

الف) منظور از خرید مقایسه‌ای، فرآیند بررسی قیمت‌ها و ویژگی‌های محصولات مشابه قبل از تصمیم‌گیری برای خرید است.

ب) در یک خرید هوشمندانه، انتخاب باید به گونه‌ای انجام شود که اقتصاد شما، خانواده و جامعه، بیشترین منفعت و کمترین هزینه را ببرد.

ج) ممکن نیست پس‌انداز حاصل از خرید مقایسه‌ای، به ویژه برای اقلام با قیمت پایین، کم‌تر از هزینه‌های زمان، بنزین یا سایر هزینه‌های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

۴) فقط الف

۳) فقط ج

۲) ب - ج

۱) الف - ب

۲۳۰- کدام گزینه متضمن پاسخ درست پرسش‌های زیر است؟

الف) میزان ریسک خرید اوراق مشارکت به چه شکل است؟

ب) کدام عبارت درباره خرید طلا به عنوان یکی از روش‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری صحیح است.

۱) الف: از آن جایی که سود پایان دوره قطعی است این اوراق از ریسک بسیار پایینی برخوردار هستند. ب: اگر قیمت طلا در طول زمان ثابت باشد و قیمت خرید با قیمت فروش یکی باشد، مقداری سود عاید خریدار می‌شود.

۲) الف: به علت سود کم‌تر این اوراق نسبت به سهام، این اوراق ریسک بالایی دارند. ب: خرید طلا برخلاف سهامداری با دریافت سود سالیانه منظم همراه نیست.

۳) الف: از آن جایی که سود پایان دوره قطعی است این اوراق از ریسک بسیار پایینی برخوردار هستند. ب: خرید طلا برخلاف سهامداری با دریافت سود سالیانه منظم همراه نیست.

۴) الف: به علت سود کم‌تر این اوراق نسبت به سهام، این اوراق ریسک بالایی دارند. ب: اگر قیمت طلا در طول زمان ثابت باشد و قیمت خرید با قیمت فروش یکی باشد، مقداری سود عاید خریدار می‌شود.

آزمون شماره (۲۱)
جمعه
۱۴۰۵/۰۲/۰۴

دفترچه
شماره ۳

آزمون‌های سراسر گاج

گزینه درسد را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵
پاسخنامه دوازدهم انسانی
دوره دوم متوسطه

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۱۸۰	مدت پاسخگویی: ۲۰۰ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال		مدت پاسخگویی
			از	تا	
۱	ریاضیات	۱۵	۱	۱۵	۳۵ دقیقه
		۱۰	۱۶	۲۵	
		۱۰	۲۶	۳۵	
۲	علوم و فنون ادبی	۱۵	۳۶	۵۰	۲۵ دقیقه
		۱۰	۵۱	۶۰	
		۱۰	۶۱	۷۰	
۳	جامعه‌شناسی	۱۵	۷۱	۸۵	۳۰ دقیقه
		۱۵	۸۶	۱۰۰	
۴	زبان عربی (اختصاصی)	۲۰	۱۰۱	۱۲۰	۲۰ دقیقه
۵	تاریخ	۱۰	۱۲۱	۱۳۰	۲۰ دقیقه
		۱۰	۱۳۱	۱۴۰	
		۱۰	۱۴۱	۱۵۰	
۶	جغرافیا	۱۰	۱۵۱	۱۶۰	۲۰ دقیقه
		۱۰	۱۶۱	۱۷۰	
		۱۰	۱۷۱	۱۸۰	
۷	فلسفه و منطق	۱۵	۱۸۱	۱۹۵	۳۰ دقیقه
		۱۵	۱۹۶	۲۱۰	
۸	اقتصاد	۲۰	۲۱۱	۲۳۰	۲۰ دقیقه

آزمون‌های سراسر گاج

دروس	مسئول درس	طراحان	ویراستاران علمی
ریاضیات	زهراساسانی	کیوان عامری - رضا پورحسینی رئوف مهرخواه	محدثه کارگرفرد زهراساسانی - علی لطفی‌نژاد
اقتصاد	مریم پارسائیان	احمد منصوری	مریم پارسائیان
علوم و فنون ادبی	سید محمد موسوی	حسین حسینی بیدختی	سید محمد موسوی - نوشین تاکی
زبان عربی اختصاصی	بهاره سلیمی	بهروز حیدریکی	عاطفه دستخوش
تاریخ	مریم پارسائیان	ملیحه گرجی	مریم پارسائیان
جغرافیا		آزیتا بیدقی	
جامعه‌شناسی		حیدر جلالی	
فلسفه (۱)		امیرمحمد نصیری	
فلسفه (۲)		ابراهیم امینی	
منطق		نگار کاغذگران	
روان‌شناسی			

فروشگاه مرکزی گاج: تهران - خیابان انقلاب
نبش بازارچه کتاب

۰۲۱-۶۴۲۰

www.azmoon.gaj.ir

www.gajmarket.com

تیم آزمون‌های سراسری گاج	
مدیریت آزمون‌سازی:	زهر خردمند
مسئول دفترچه:	بهاره سلیمی
مسئول فنی:	فرهاد عبدی
هماهنگی:	گوهر اسدیپور - فاطمه شنوفی
طراح شکل:	ربابه الطافی
حروف نگاران:	فاطمه میرزایی - ربابه الطافی

چیدن هوشمندانه لگوی یادگیری
با همراهی آزمون‌های گاج

۲ ۴

$$\begin{aligned} & \frac{3}{10} \sqrt{2 \times 100} - \sqrt{3 \times 36} + 2\sqrt{3 \times 9} + \frac{2}{3} \sqrt{2 \times 9} \\ &= \frac{3}{10} \times 10 \sqrt{2} - 6\sqrt{3} + 2 \times 3\sqrt{3} + \frac{2}{3} \times 3\sqrt{2} \\ &= 3\sqrt{2} - 6\sqrt{3} + 6\sqrt{3} + 2\sqrt{2} = 5\sqrt{2} \\ & \frac{5\sqrt{2}}{\sqrt{2}} = 5 \end{aligned}$$

۴ ۵

$$\begin{aligned} & \frac{18^3 \times 3^5 \times 2^4}{27^2 \times 24 \times 5^{-5}} = \frac{(9 \times 2)^3 \times 3^5 \times 2^4}{(3^3)^2 \times 6 \times 4 \times \frac{1}{5^5}} = \frac{(3^2)^3 \times 2^3 \times 3^5 \times 2^4 \times 5^5}{3^6 \times 3 \times 2 \times 2^2} \\ &= \frac{\cancel{3^6} \times 2^3 \times 3^5 \times 2^4 \times 5^5}{\cancel{3^6} \times 3 \times 2 \times 2^2} = \frac{2^7 \times 3^5 \times 5^5}{2^3 \times 3} = 2^{7-3} \times 3^{5-1} \times 5^5 \\ &= 2^4 \times 3^4 \times 5^5 = (2 \times 3)^4 \times 5^5 = 6^4 \times 5^5 = 5^m \times 6^n \\ &\Rightarrow \begin{cases} m=5 \\ n=4 \end{cases} \Rightarrow m+n=5+4=9 \end{aligned}$$

درسنامه

قوانین توان‌ها

$$a^m \cdot a^n = a^{m+n}$$

$$\frac{a^m}{a^n} = a^{m-n}$$

$$a^m \cdot b^m = (ab)^m$$

$$\frac{a^m}{b^m} = \left(\frac{a}{b}\right)^m$$

$$(a^m)^n = a^{mn}$$

$$a^{-n} = \frac{1}{a^n}$$

۳ ۶

$$\begin{aligned} 2^{x+3} &= 8^3 \times \left(\frac{1}{8}\right)^{-2} \Rightarrow 2^{x+3} = (2^3)^3 \times 2^{-2} \Rightarrow 2^{x+3} = 2^9 \times \frac{1}{2^2} \\ &\Rightarrow 2^{x+3} = \frac{2^9}{2^2} \Rightarrow 2^{x+3} = 2^{9-2} \Rightarrow 2^{x+3} = 2^7 \\ &\Rightarrow x+3=7 \Rightarrow x=4 \\ &\Rightarrow \sqrt[4]{x} = \sqrt[4]{4} = \sqrt[4]{2^2} = 2^{\frac{2}{4}} = 2^{\frac{1}{2}} = \sqrt{2} \end{aligned}$$

۴ ۷

$$\begin{aligned} (9 \times 2)^{-2} \times \left(\frac{3}{4}\right)^4 \times \sqrt[4]{\frac{27}{8}} \times 4^3 &= (3^2)^{-2} \times 2^{-2} \times \frac{3^4}{4^4} \times \sqrt[4]{\left(\frac{3}{2}\right)^3} \times (2^2)^3 \\ &= 3^{-4} \times 2^{-2} \times 3^4 \times 2^{-4} \times 3 \times 2^{-1} \times 2^6 = 2^{-1} \times 3^1 = \frac{3}{2} = 1.5 \end{aligned}$$

ریاضیات

۳ ۱

$$64 \text{ ریشه سوم} = \sqrt[3]{64} = \sqrt[3]{4^3} = 4$$

$$121 \text{ ریشه دوم} = \pm \sqrt{121} = \pm \sqrt{11^2} = \pm 11$$

$$64 \text{ ریشه سوم} \times 121 \text{ ریشه دوم} = 4 \times (\pm 11) = \pm 44$$

درسنامه

اگر $n \geq 2$ یک عدد طبیعی باشد، b را یک ریشه n ام عدد a می‌نامیم، هرگاه $b^n = a$.

هم چنین $\sqrt[n]{a}$ ، وقتی n زوج است، ریشه n ام مثبت عدد a است. در حالت کلی‌تر، دربارهٔ ریشه‌های n ام ($n \in \mathbb{N}$) عددی مانند a می‌توان گفت:

$a \geq 0$	n زوج باشد	$\sqrt[n]{a}$ ، $-\sqrt[n]{a}$ ریشه n ام a
	n فرد باشد	$\sqrt[n]{a}$ ریشه n ام a
$a < 0$	n زوج باشد	ریشه ندارد
	n فرد باشد	$\sqrt[n]{a}$ ریشه n ام a

۴ ۲

$$\begin{aligned} \sqrt{(\sqrt{15}-4)^2} + \sqrt[4]{(\sqrt{15}-4)^4} &= \sqrt{15} - 4 + |\sqrt{15}-4| \\ &= \sqrt{15} - 4 - \sqrt{15} + 4 = 0 \end{aligned}$$

درسنامه

با توجه به این‌که $\sqrt[n]{a^2} = a$ و $\sqrt{a^2} = |a|$ ، این رابطه در حالت کلی نیز برای هر $n \geq 2$ برقرار است؛ یعنی:

$$\sqrt[n]{a^n} = \begin{cases} |a| & n \text{ زوج است} \\ a & n \text{ فرد است} \end{cases}$$

۱ ۳

$$\begin{aligned} \frac{\sqrt[4]{\sqrt{36}}}{\sqrt[4]{\sqrt[3]{9}}} &= \frac{\sqrt[4]{36}}{\sqrt[4]{9}} = \sqrt[4]{\frac{36}{9}} = \sqrt[4]{4} = \sqrt[4]{2^2} = 2^{\frac{2}{4}} = 2^{\frac{1}{2}} = 2^{\frac{1}{m}} \\ &\Rightarrow m=10 \end{aligned}$$

درسنامه

برای هر عدد طبیعی $n \geq 2$ ، توان $\frac{1}{n}$ عدد حقیقی مثبت a را چنین تعریف می‌کنیم:

$$\frac{1}{a^n} = \sqrt[n]{a}$$

۴ | ۱۵

$$\frac{\frac{1}{27} \times \frac{1}{8} \times \frac{1}{16} \times \frac{1}{27}}{\frac{1}{27} \times \frac{1}{8} \times \frac{1}{16} \times \frac{1}{27}} = \frac{(3^3)^{\frac{1}{4}} \times (2^3)^{\frac{1}{9}} \times (3^4)^{\frac{1}{16}} \times 2^{\frac{1}{27}}}{\frac{1}{27} \times \frac{1}{8} \times \frac{1}{16} \times \frac{1}{27}}$$

$$= \frac{\sqrt[4]{3^3} \times \sqrt[9]{2^3} \times \sqrt[16]{3^4} \times \sqrt[27]{2}}{\frac{1}{27} \times \frac{1}{8} \times \frac{1}{16} \times \frac{1}{27}} = \frac{\sqrt[4]{3^3} \times \sqrt[9]{2^3} \times \sqrt[16]{3^4} \times \sqrt[27]{2}}{\frac{1}{27} \times \frac{1}{8} \times \frac{1}{16} \times \frac{1}{27}}$$

$$= 2^{\frac{5}{24}} \times 3^{\frac{1}{24}} = 2^m \times 3^n$$

$$\Rightarrow \begin{cases} m = \frac{5}{24} \\ n = \frac{1}{24} \end{cases} \Rightarrow -\frac{n}{m} = -\frac{\frac{1}{24}}{\frac{5}{24}} = -\frac{1}{5} = \frac{24}{8 \times 5} = \frac{3}{5} = 0.6$$

۲ | ۱۶ شکل موردنظر از یک مثلث قائم‌الزاویه، یک مستطیل و یک نیم‌دایره تشکیل شده است:

مساحت مستطیل به صورت $x(2x) = 2x^2$ می‌باشد.

مساحت نیم‌دایره با توجه به این‌که $r = \frac{x}{2}$ می‌باشد، به

صورت $\frac{1}{2} \pi \left(\frac{x}{2}\right)^2 = \frac{\pi}{8} x^2$ می‌باشد.

برای مشخص کردن مساحت مثلث فرض می‌کنیم طول اضلاع قائم a باشد، طبق رابطه فیثاغورس داریم:

$$a^2 + a^2 = x^2 \Rightarrow 2a^2 = x^2 \Rightarrow a^2 = \frac{1}{2} x^2$$

پس مساحت مثلث به صورت $\frac{1}{2} \times a \times a = \frac{1}{2} a^2 = \frac{1}{4} x^2$ می‌باشد. پس داریم:

$$2x^2 + \frac{\pi}{8} x^2 + \frac{1}{4} x^2 = 2\pi + 36 \Rightarrow \left(2 + \frac{\pi}{8} + \frac{1}{4}\right) x^2 = 2\pi + 36$$

$$\Rightarrow \left(\frac{\pi + 18}{8}\right) x^2 = 2(\pi + 18) \Rightarrow \frac{1}{8} x^2 = 2 \Rightarrow x^2 = 16 \Rightarrow x = 4$$

۱ | ۱۷ معادله گویای داده شده را به صورت زیر ساده‌سازی می‌کنیم:

$$\frac{1}{x} \times 15x(x+2) + \frac{1}{x+2} \times 15x(x+2) = \frac{1}{15} \times 15x(x+2)$$

$$\Rightarrow 15x + 30 + 15x = 15x^2 + 16x \Rightarrow 15x^2 - 14x - 30 = 0$$

در این معادله $\Delta > 0$ است، پس حاصل ضرب ریشه‌ها برابر است با:

$$P = \frac{c}{a} = -\frac{30}{15} = -2$$

درسنامه

نکته: اگر α و β ریشه‌های معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ باشند،

داریم:

$$\alpha + \beta = -\frac{b}{a}$$

$$\alpha\beta = \frac{c}{a}$$

۴ | ۱۸ بررسی گزینه‌ها:

(۱) تابع نیست؛ زیرا به ازای ورودی $x = -2$ ، دو تا خروجی $y = 2$ و $y = 5$ داریم.

(۲) تابع نیست؛ زیرا خط عمودی $x = 0$ نمودار را در دو نقطه قطع می‌کند.

(۳) تابع نیست؛ زیرا از عضو ۳ پیکانی خارج نشده است.

(۴) تابع است.

۲ | ۸

$$2^f \times 2^x \times 3^x = \left(\frac{3}{2}\right)^x \Rightarrow 2^{x+f} \times 3^x = \frac{3^x}{2^x} \Rightarrow 2^{x+f} = (2^x)^{-x}$$

$$\Rightarrow 2^{x+f} = 2^{-2x} \Rightarrow x+f = -2x \Rightarrow 3x = -f \Rightarrow x = \frac{-f}{3}$$

۴ | ۹

$$\sqrt[3]{x} = 2/5 \Rightarrow x = \left(\frac{2}{5}\right)^3 = \frac{128}{125}$$

$$2(3+8x) = 2(3+8(\frac{128}{125})) = 2(3+1024/125) = 2 \times 1027/125 = 2054/125 = 205.6$$

$$256 \text{ ریشه‌های چهارم} = \pm \sqrt[4]{256} = \pm \sqrt[4]{4^6} = \pm 4$$

۱ | ۱۰

$$X = \sqrt[3]{3 \times 3^{\frac{1}{2}} \times (3 \times 4)^{-\frac{2}{3}}} = \sqrt[3]{3^{\frac{3}{2}} \times 3^{-2} \times 2^{-2}} = \sqrt[3]{3^{\frac{1}{2}} \times 2^{-2}}$$

$$= 3^{\frac{1}{6}} \times 2^{-\frac{2}{3}}$$

$$= 3^{\frac{1}{6}} \times 3^{-\frac{2}{3}} \times 2^{-2} = 3^{-\frac{1}{2}} \times 2^{-2}$$

$$= 3^{-1} \times 2^{-2} = \frac{1}{3 \times 4} = \frac{1}{12}$$

$$\frac{1}{(X^{-1} + 2)^{-\frac{1}{2}}} = \left(\frac{1}{X} + 2\right)^{\frac{1}{2}} = \left(\frac{1}{3} + 2\right)^{\frac{1}{2}} = \left(\frac{7}{3}\right)^{\frac{1}{2}}$$

$$= 2\sqrt{\frac{7}{3}} = \left(\frac{28}{3}\right)^{\frac{1}{2}}$$

۳ | ۱۱

$$b = 25^{2k+3} = (5^2)^{2k+3} = 5^{4k+6} = 5^{4k} \times 5^6 = (5^4)^k \times 5^6$$

$$= a^4 \times 5^6 = a^4 \times 5^4 \times 5^2 = (5a)^4 \times 25 \Rightarrow b = 25(5a)^4$$

۲ | ۱۲

$$x = \sqrt[6]{8} = \sqrt[6]{2^3} = \sqrt{2}$$

$$y = \sqrt[3]{32} = \sqrt[3]{2^5} = \sqrt[3]{2^3 \times 2^2} = 2\sqrt[3]{2}$$

$$xyz = \sqrt{8} \Rightarrow \sqrt{2} \times 2\sqrt[3]{2} \times z = 2\sqrt{2} \Rightarrow z = \frac{1}{\sqrt[3]{2}} \Rightarrow z^3 = \frac{1}{2}$$

۱ | ۱۳

$$\left(\frac{\sqrt{3}}{3}\right)^{4x-2} = \left(\frac{3^{\frac{1}{2}}}{3^1}\right)^{4x-2} = (3^{-\frac{1}{2}})^{4x-2} = 3^{-2x+1} = 3^{-2x} \times 3^1$$

$$= (3^x)^{-2} \times 3 = 4^{-2} \times 3 = \frac{1}{4^2} \times 3 = \frac{3}{16}$$

۲ | ۱۴

$$A = \pm \sqrt[4]{5^{-4}} = \pm 5^{-1}$$

$$\frac{A^2}{5} = \frac{(\pm 5^{-1})^2}{5} = \frac{5^{-2}}{5} = 5^{-3}$$

$$5^{-3} \text{ ریشه نهم عدد} = \sqrt[9]{5^{-3}} = \sqrt[3]{5^{-1}} = 5^{-\frac{1}{3}}$$

$$۳) \text{ میانگین } = \frac{۶۷}{۱۰} = ۶/۷$$

$$۲, ۳, ۴, ۵, ۶, ۷, ۸, ۹, ۱۰, ۱۳ \Rightarrow \text{میانۀ} = \frac{۶+۷}{۲} = ۶/۵$$

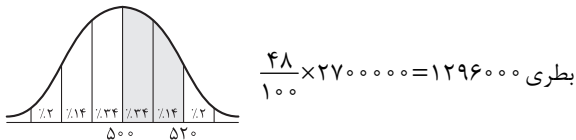
$$\text{میانۀ} - \text{میانگین} = ۶/۷ - ۶/۵ = ۰/۲$$

$$۴) \text{ میانگین } = \frac{۸۳}{۱۰} = ۸/۳$$

$$۲, ۵, ۶, ۷, ۸, ۹, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۶ \Rightarrow \text{میانۀ} = \frac{۸+۹}{۲} = ۸/۵$$

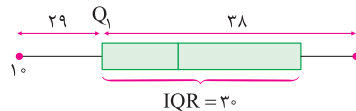
$$\text{میانۀ} - \text{میانگین} = ۸/۳ - ۸/۵ = -۰/۲$$

۱/۲۳ با توجه به نمودار داده شده، میانگین حجم بطری‌ها برابر ۵۰۰ است. فاصله هر دو خط عمودی در منحنی نرمال برابر انحراف معیار داده‌ها می‌باشد، پس انحراف معیار برابر ۱۰ و واریانس برابر ۱۰۰ می‌باشد. با توجه به منحنی نرمال در حالت کلی در می‌یابیم که ۴۸ درصد منحنی نرمال رنگی است، پس داریم:

$$\text{بطری} = \frac{۴۸}{۱۰۰} \times ۲۷۰۰۰۰۰ = ۱۲۹۶۰۰۰$$

۴/۲۴ مشخصات داده شده را روی یک نمودار جعبه‌ای می‌کشیم:

پس مقدار چارک سوم برابر است با:

$$Q_3 = ۱۰ + ۲۹ + ۳۰ = ۶۹$$

۳/۲۵ برای محاسبه مقدار هر یک از متغیرهای داده شده روی نمودار راداری از رابطه زیر استفاده می‌کنیم:

$$\text{مقدار متغیر مورد نظر} \times ۱۰۰ = \frac{\text{اندازه هر متغیر}}{\text{بیشینه مقدار آن متغیر در بین مشاهدات}}$$

پس داریم:

$$۲۰ = \frac{A}{۸۰} \times ۱۰۰ \Rightarrow A = \frac{۲۰ \times ۸۰}{۱۰۰} = ۱۶$$

$$۴۱ = \frac{E}{۵۰} \times ۱۰۰ \Rightarrow E = \frac{۴۱ \times ۵۰}{۱۰۰} = ۲۰/۵$$

۱/۲۶

$$\begin{cases} q \vee (p \wedge r) \equiv T \\ q \equiv F \end{cases} \Rightarrow F \vee (p \wedge r) \equiv T \Rightarrow p \wedge r \equiv T \Rightarrow \begin{cases} p \equiv T \\ r \equiv T \end{cases}$$

بنابراین:

$$p \Rightarrow (q \vee r) \equiv T \Rightarrow (F \vee T) \equiv T \Rightarrow T \equiv T$$

درسنامه

ارزش گزاره شرطی تنها زمانی نادرست است که مقدم درست و تالی نادرست باشد.

$$T \Rightarrow F \equiv F$$

۳/۱۹ نمودار تابع خطی $f(x) = mx + h$ به صورت $f(x)$ می‌باشد. برای

محاسبه m ابتدا شیب خط عمود بر نمودار تابع f را مشخص می‌کنیم:

$$\frac{(۰, ۲), (۴, ۰)}{۰ - ۴} \rightarrow m = \frac{۲ - ۰}{۰ - ۴} = -\frac{۲}{۴} = -\frac{۱}{۲}$$

می‌دانیم شیب دو خط عمود بر هم قرینه و معکوس یکدیگر است، در نتیجه شیب تابع f برابر ۲ می‌باشد.

در تابع خطی f ، برای محاسبه h مقدار شیب و مختصات نقطه $(۳, ۰)$ را جایگذاری می‌کنیم:

$$۰ = ۲(۳) + h \Rightarrow h = -۶$$

پس ضابطه تابع f به صورت $f(x) = ۲x - ۶$ می‌باشد، پس داریم:

$$f(-\frac{۵}{۲}) = ۲(-\frac{۵}{۲}) - ۶ = -۵ - ۶ = -۱۱$$

درسنامه

نکته: شیب دو خط عمود برهم عکس و قرینه یکدیگرند، یعنی اگر m و m' شیب دو خط عمود بر هم باشند، داریم:

$$mm' = -۱$$

۱/۲۰ ابتدا با توجه به اطلاعات داده شده، تابع هزینه را مشخص می‌کنیم:

$$C(x) = ۶۰x + ۳۶۰۰۰$$

حال مقدار سود و مقدار هزینه به ازای ۱۰۰ واحد کالا را محاسبه می‌کنیم:

$$P(۱۰۰) = -۱۰۰^۲ + ۲۰(۱۰۰) + ۱۲۰۰۰$$

$$= -۱۰۰۰۰ + ۲۰۰۰ + ۱۲۰۰۰ = ۴۰۰۰$$

$$C(۱۰۰) = ۶۰(۱۰۰) + ۳۶۰۰۰ = ۶۰۰۰ + ۳۶۰۰۰ = ۴۲۰۰۰$$

در آخر درآمد را محاسبه می‌کنیم:

$$R(۱۰۰) = P(۱۰۰) + C(۱۰۰) = ۴۰۰۰ + ۴۲۰۰۰ = ۴۶۰۰۰$$

پس مقدار درآمد حاصل از فروش ۱۰۰ کالا برابر ۴۶۰۰۰ واحد پول یا ۴۶ هزار واحد پول می‌باشد، پس گزینه (۱) درست است.

۲/۲۱ از بین مستطیل‌هایی با محیط یکسان، مستطیلی که دارای طول و عرض برابر باشد، دارای بیشترین مقدار مساحت می‌باشد. به عبارت دیگر یک مربع با محیط ۲۲۰ متر باید در نظر بگیریم:

$$\text{ضلع مربع} = \frac{۲۲۰}{۴} = ۵۵$$

$$\text{مترمربع} = ۵۵^۲ = ۳۰۲۵ = \text{مساحت مربع}$$

بررسی گزینه‌ها:

۴/۲۲

$$۱) \text{ میانگین } = \frac{۸۷}{۱۰} = ۸/۷$$

$$۴, ۵, ۶, ۷, ۸, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۲, ۱۵ \Rightarrow \text{میانۀ} = \frac{۸+۹}{۲} = ۸/۵$$

$$\text{میانۀ} - \text{میانگین} = ۸/۷ - ۸/۵ = ۰/۲$$

$$۲) \text{ میانگین } = \frac{۹۷}{۱۰} = ۹/۷$$

$$۵, ۶, ۷, ۸, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۲, ۱۳, ۱۶ \Rightarrow \text{میانۀ} = \frac{۹+۱۰}{۲} = ۹/۵$$

$$\text{میانۀ} - \text{میانگین} = ۹/۷ - ۹/۵ = ۰/۲$$

$$\left(\frac{f+g}{f-g}\right)(2) = \frac{5+11}{5-11} = \frac{16}{-6} = -\frac{8}{3}$$

$$\left(\frac{f+g}{f-g}\right)(5) = \frac{-2+7}{-2-7} = \frac{5}{-9} = -\frac{5}{9}$$

دوستنامه

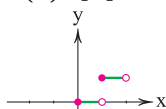
عملیات بر روی توابع، فقط بر X های مشترک امکان پذیر است:

$$D_{f+g} = D_{f-g} = D_{f \times g} = D_f \cap D_g$$

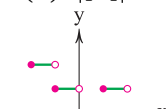
$$D_{\frac{f}{g}} = D_f \cap D_g - \{x | g(x) = 0\}$$

۳ ۳۲

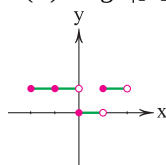
$$f(x) = [x]$$

$$f(x) = |[x]|$$

$$f(x) = \text{sign} |[x]|$$

۳ ۳۳ ابتدا سرانه درآمد هر عضو خانوارها را محاسبه می کنیم:

$$\bar{x}_1 = \frac{30}{3} = 10 \quad \bar{x}_2 = \frac{17}{1} = 17 \quad \bar{x}_3 = \frac{21}{3} = 7$$

$$\bar{x}_4 = \frac{40}{4} = 10 \quad \bar{x}_5 = \frac{28}{2} = 14$$

$$\bar{x}_T = \frac{30+17+21+40+28}{10} = \frac{136}{10} = 13.6 \text{ میلیون}$$

$$\text{خط فقر} = \frac{\bar{x}}{2} = \frac{13.6}{2} = 6.8$$

تعداد اعضا خانوار $\times$ (سرانه درآمد - خط فقر) = یارانه

$$= (7/3 - 6.8) \times 3 = 0.9 \text{ میلیون} = 900,000 \text{ تومان}$$

۳ ۳۴

$$\frac{x_1}{60000} \times 1000 = 8/4 \Rightarrow x_1 = 5040 \text{ نفر}$$

$$\frac{x_2}{60000} \times 1000 = 5 \Rightarrow x_2 = 30000 \text{ نفر}$$

$$5040 - 30000 = 2040 \text{ تعداد شغل جدید}$$

دوستنامه

$$\frac{\text{تعداد افراد بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100 = \text{نرخ بیکاری}$$

$$2^n = 64 \Rightarrow 2^n = 2^6 \Rightarrow n = 6$$

۴ ۲۷

پس از حذف ۳ گزاره: $n = 6 - 3 = 3 \Rightarrow$ تعداد سطرها $= 2^3 = 8$

دوستنامه

تعداد سطرهای جدول ارزشی با n گزاره برابر است با 2^n .

۲ ۲۸

قانون عکس نقیض: $\sim p \Rightarrow (r \wedge \sim q) \equiv (\sim r \vee q) \Rightarrow p \equiv (r \Rightarrow q) \Rightarrow p$
بنابراین: $(r \Rightarrow q) \Rightarrow p$

$$\frac{r \Rightarrow q}{\therefore p}$$

دوستنامه

۱ اصل استدلال استثنایی به صورت زیر است:

$$p \Rightarrow q$$

$$\underline{p}$$

$$\therefore q$$

در حقیقت از یکسان بودن مقدمات می توان تالی را نتیجه گرفت.

۲ در ترکیب شرطی می توان از عکس نقیض گزاره استفاده کرد:

$$p \Rightarrow q \equiv \sim q \Rightarrow \sim p$$

۳ ۲۹

$$f(a).f(a-6) = 2 + f(5) \xrightarrow{f \text{ تابع همانی}} a \times (a-6) = 2 + 5$$

$$\Rightarrow a^2 - 6a - 7 = 0$$

$$\Rightarrow (a-7)(a+1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a=7 \\ a=-1 \end{cases} \Rightarrow a \text{ مجموع مقادیر } = 7 + (-1) = 6$$

دوستنامه

در تابع همانی f داریم:

$$f(x) = x$$

۴ ۳۰

$$\text{sign}(0) = 0 \Rightarrow \left[\frac{2x}{3} - 2\right] = 0 \Rightarrow 0 \leq \frac{2x}{3} - 2 < 1$$

$$\xrightarrow{(+2)} 2 \leq \frac{2x}{3} < 3 \xrightarrow{(\times 3)} 6 \leq 2x < 9 \xrightarrow{(+2)} 3 \leq x < \frac{9}{2}$$

دوستنامه

$$\text{sign}(x) = \begin{cases} 1 & ; x > 0 \\ 0 & ; x = 0 \\ -1 & ; x < 0 \end{cases}$$

$$\text{۲ } 0 \leq x < 1 \Leftrightarrow [x] = 0$$

۳ ۳۱

با توجه به تعریف دو تابع $D_{f+g} = D_{f-g} = \{2, 5\}$ می باشد.

$$f(2) = 5, g(2) = 5(2) + 1 = 11$$

$$f(5) = -2, g(5) = 2(5) - 3 = 7$$

۳۵ ۲

$$8 = [8/4] = [2 + 15/4] = 8$$

دورسنامه

[درصد کلمات سخت + میانگین تعداد کلمات در هر جمله] $\times 4/0 =$ شاخص پایه آموزش

علوم و فنون ادبی

۳۶ ۴

از پایان دهه پنجاه تا پایان دهه شصت گرایش به داستان‌های بلند بیشتر از داستان کوتاه است.

دورسنامه

سبک‌شناسی نثر دوره انقلاب اسلامی

♦ سطح زبانی

- ۱ زبان داستان‌ها به ویژه در زمان جنگ بیشتر عامیانه است.
- ۲ ساده‌نویسی که در دوره‌های پیش شروع شده بود، در این دوره نیز ادامه یافت.
- ۳ با انقلاب اسلامی و وقوع جنگ تحمیلی، بسیاری از واژه‌های مربوط به فرهنگ ایثار و شهادت و مبارزه و مقاومت وارد زبان داستان این دوره شد. البته بیشتر این واژه‌ها برگرفته از فرهنگ اسلامی است.

♦ سطح ادبی

- ۱ از پایان دهه پنجاه تا پایان دهه شصت، گرایش به داستان‌های بلند بیشتر از داستان کوتاه است. در صورتی‌که قبل از انقلاب اقبال به داستان کوتاه، هم در میان مردم و هم نویسندگان وجود داشت.
- این روند از آغاز دهه هفتاد شکل دیگری به خود گرفت و گرایش به داستان کوتاه بیشتر شد.
- ۲ در دهه نخست انقلاب، دوری از سبک‌های جدید داستان دیده می‌شود؛ اما به تدریج به ویژه بعد از جنگ، گرایش به سبک‌های جدید داستان‌نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود و نیز در دهه هشتاد شاهد داستان‌نویسی (مینی‌مال) و مدرن‌نویسی هستیم.
- ۳ گرایش به برخی قالب‌های دیگر مانند خاطره، قطعه ادبی، سفرنامه، شرح حال و نوشته‌های ادبی - تحقیقی رایج شد.

♦ سطح فکری

- ۱ تنوع موضوعات یکی از خصایص برجسته ادبیات داستانی پس از انقلاب است. دگرگونی‌های بنیادی، مانند مقاومت هشت ساله مردم در جنگ تحمیلی و استکبارستیزی، سرچشمه‌ای برای نویسندگان بعد از انقلاب شد؛
- ۲ اندیشه حاکم بر داستان‌های دهه اول پس از پیروزی انقلاب، ابتدا سیاسی و در مرحله بعد، اجتماعی است.
- ۳ از مضامین نثر دوره انقلاب اسلامی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: بی‌توجهی به مادیات - دعوت به اخلاقیات - استکبارستیزی - مبارزه با بی‌عدالتی اجتماعی - استقبال از شهادت و فرهنگ ایثار و دفاع از وطن
- ۴ یکی از ویژگی‌های ادبیات داستانی معاصر تا پیش از انقلاب، غیردینی و گاه ضد دینی بودن آن است. حتی گاهی در آثار غیردینی مبارزه با اصل اسلام و تعالیم آن دیده می‌شود. در حالی‌که در ادبیات بعد از انقلاب چهره دین و دین‌داری در داستان‌ها بسیار مطلوب منعکس شد.
- ۵ تفکر انسان‌گرایانه (اومانیسم) که در آثار قبل از انقلاب وجود داشت، گاهی در برخی از آثار بعد از انقلاب به گونه‌ای کم‌رنگ مشاهده می‌شود.

۳۷ ۱

مکتب‌های فلسفی قرن نوزدهم و بیستم اروپا مانند رمانتیسم در ادبیات داستانی این دوره حضوری آشکار و تأثیرگذار دارند.

۳۸ ۴

«راه یافتن تمثیل و نماد به ادبیات» مربوط به سطح ادبی و «آشنایی‌زدایی و روی آوردن به ترکیبات بدیع» مربوط به سطح زبانی شعر دوره انقلاب اسلامی است.

دورسنامه

سبک‌شناسی شعر دوره انقلاب اسلامی

♦ سطح زبانی

- ۱ زبان و واژگان شعری در قصاید دوره انقلاب به سبک خراسانی نزدیک است.
- ۲ واژگان متناسب با دین، جبهه و جنگ، شهادت، ایثار و وطن‌دوستی در شعر و نثر این دوره بیشتر شد.
- ۳ باستان‌گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر این دوره محسوس است.
- ۴ آشنایی‌زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع و بی‌سابقه یکی از مشخصه‌های دیگر شعر این دوره است که در نتیجه روی آوردن به مفاهیم انتزاعی حاصل شده است.

♦ سطح ادبی

- ۱ در دهه‌های چهل و پنجاه شعر نیمایی مورد توجه روشن‌فکران بود؛ اما بعد از پیروزی انقلاب، قالب‌های سنتی مورد توجه قرار گرفت و شیوه نیمایی به ویژه در میان جوانان و انقلابیون تا حدودی از رونق افتاد و قالب‌های قصیده و غزل رایج شدند.
- ۲ در شعر سنتی این دوره تقلید از سبک عراقی و خراسانی و تمایل به آن‌ها زیاد است.
- ۳ گرایش به خیال‌بندی، شعر برخی شاعران این دوره را گاه به شعر بیدل و صائب نزدیک کرده است.
- ۴ در سال‌های نخستین، شعر انقلاب اسلامی از تمثیل و نمادگرایی کم‌تر بهره گرفته است و شاعران به صراحت بیان روی آورده‌اند؛ اما به تدریج با الهام از فرهنگ اسلامی، تمثیل و نماد در ادبیات راه پیدا کرده است.

♦ سطح فکری

- ۱ در شعر انقلاب اسلامی شاعران به مفاهیم و مضامین اسلامی به ویژه فرهنگ عاشورایی توجه نمودند.
- ۲ روح حماسه و عرفان در شعر این دوره آشکار است. در حماسه بُعد زمینی غلبه دارد و در عرفان بُعد آسمانی؛ تطبیق این دو را در غزل حماسی انقلاب می‌توان دید.
- ۳ روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.
- ۴ فرهنگ دفاع مقدس یکی از اصلی‌ترین دورن‌مایه‌های شعر این دوره است.

۳۹ ۲

مفهوم «آزادی» در این بیت، یکی از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ آشنایی‌زدایی و ترکیبات بدیع (آیین و آینه). (کرامات نورانی چشم تو) غلبه داشتن روح عرفانی در بُعد آسمانی آن.
- ۳ حضور فرهنگ عاشورایی در شعر
- ۴ حضور فرهنگ عاشورایی در شعر - گرایش به خیال‌بندی

۴۰/۳ بررسی آرایهٔ مبالغه در سایر گزینه‌ها:

- (۱) جاری شدن جوی‌ها در اثر سیلاب اشک (مبالغه یا اغراق در شدت اشک)
- (۲) تفاوت نداشتن من و موی تو (مبالغه و اغراق در شدت ضعف و لاغری)
- (۴) جویبار دو چشم (مبالغه و اغراق در شدت اشک)

۴۱/۱ بررسی آرایهٔ ایهام در سایر گزینه‌ها:

- (۲) سودا: ۱- خرید و فروش، معامله ۲- عشق
 - (۳) چین: ۱- کشور چین (شاعر زلف یار خود را به چین تشبیه کرده است. چین زلف: اضافهٔ تشبیهی) ۲- پیچ و تاب - خطا: ۱- نام سرزمین ۲- اشتباه
 - (۴) به: ۱- میوهٔ به ۲- بهتر
- توجه:** واژهٔ «شور» در بیت نخست فقط در یک معنی (هیجان، وجد) به کار می‌رود و معنی دوم آن با نمکزار تناسب دارد. بنابراین ایهام تناسب دارد.

۴۲/۲ بررسی آرایهٔ ایهام تناسب در سایر گزینه‌ها:

- (۱) تاب: ۱- توان، تحمل، پایداری ۲- فروغ و تابش که در این معنا با خورشید تناسب دارد.
- (۳) شکر: ۱- شیرینی ۲- نام معشوقهٔ خسرو که در این معنا با خسرو و شیرین تناسب دارد.
- (۴) بوم: ۱- سرزمین ۲- جغد که در این معنا با جغد، ساکن و ویران تناسب دارد. (در اعتقادات کهن مردم هست که جغد در ویرانه ساکن می‌شود.)

درسنامه

تفاوت ایهام و ایهام تناسب

«ایهام» آوردن واژه یا عبارتی در سخن با دو یا چند معنا که معمولاً بیت با تمام معانی پذیرفتنی و قابل تفسیر است. اما «ایهام تناسب» آوردن واژه‌ای است با دو معنی که فقط یک معنای آن پذیرفتنی است و معنای ناپذیرفتنی آن با بعضی از اجزای کلام تناسب دارد.

۴۳/۱ بررسی آرایه‌های سؤال در بیت گزینه (۱):

ایهام: «راستی» ۱- قد و قامت راست، راست‌قامتی ۲- به درستی، به واقع
اغراق: هزار سرو خرامان به قامت تو نرسد؛ (اغراق و مبالغه در قامت معشوق)
تشبیه: قامت معشوق به درخت سرو
کنایه: «سر به آسمان ساییدن» کنایه از بلندقامتی

۴۴/۲ بررسی وزن و بحر همهٔ مصراع‌ها:

(الف)

گر	نَ	مَک	دَک	پَر	ش	کَر	خَا	هَی	مَ	تَرس
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
	فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن	

نام بحر: رمل مسدس محذوف

(ب)

کِ	دَس	تِ	کَ	زَم	بِه	کِ	بَا	زَو	یِ	زور
U	-	U	U	-	-	U	-	-	U	-
	فاعلاتن			فاعلاتن		فاعلاتن			فاعل	

نام بحر: متقارب مثنی محذوف

(ج)

مُ	وَب	بَد	نَ	مِی	مَا	نَ	دِیَک	مَل	کِ	دُن	یا
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-
	فاعلاتن			فاعلاتن		فاعلاتن			فاعلاتن		

نام بحر: متقارب مثنی سالم

(د)

بَر	قَد	دِ	پَس	ت	قَا	مَت	کُو	تَا	هَ	جَا	مِ	زِی	بَاسْت
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

این بیت به دو شکل دسته‌بندی هجایی می‌شود.

(۱) مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن (۲) مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن

و هر دو وزن همسان دولختی است.

نام بحر: در مراحل بعدی تحصیل با نام این‌گونه بحرهای آشنا خواهید شد.

(ه)

هَـ	مِ	سَر	و	هَا	رَا	بِ	بَا	یَد	خَ	مِید
U	U	-	U	-	-	U	-	-	U	-

نام بحر: متقارب مثنی محذوف

(و)

مَن	زَ	وَا	دَا	زَم	کِ	کَا	مِ	مَن	بَ	رَا	یَد
-	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-	-

نام بحر: رمل مسدس سالم

درسنامه

بحرهای شعر فارسی

«بحر» نام وزنی است که شعر در آن سروده شده است.

بحرهای شعر فارسی بسیارند ولی در این مرحله شما نام چهار وزن را می‌آموزید.

۱. رمل (P) هزج (H) رجز (F) متقارب

۱. رمل؛ حاصل تکرار وزن «فاعلاتن»

۲. هزج؛ حاصل تکرار وزن «مفاعیلن»

۳. رجز؛ حاصل تکرار وزن «مستفعلن»

۴. متقارب؛ حاصل تکرار وزن «فعولن»

حال اگر هر مصراع از دو رکن (هر بیت ۴ رکن) تشکیل شده باشد؛ مربع

اگر هر مصراع از سه رکن (هر بیت ۶ رکن) تشکیل شده باشد؛ مسدس

اگر هر مصراع از چهار رکن (هر بیت ۸ رکن) تشکیل شده باشد؛ مثنی

بر این اساس می‌توانیم بحرهای را این‌گونه دسته‌بندی کنیم:

۱. بحر رمل مربع - بحر رمل مسدس - بحر رمل مثنی

۲. بحر هزج مربع - بحر هزج مسدس - بحر هزج مثنی

۳. بحر رجز مربع - بحر رجز مسدس - بحر رجز مثنی

۴. بحر متقارب مربع - بحر متقارب مسدس - بحر متقارب مثنی

ممکن است رکن پایانی هر مصراع کامل باشد یا یک یا دو هجا از پایان آن

حذف شده باشد. بر این اساس بحرهای به ترتیب «سالم / محذوف» نامیده

می‌شوند.

بررسی وزن سایر گزینه‌ها:

- (۱) مستفعّل فع / مستفعّلن مفاعّلن مستفعّلن فعل
(۲) فاعلاتن فعّلن / فاعلاتن فاعلاتن فعّلن
(۴) فاعلاتن فع / فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فع

درست‌نامه

وزن شعر نو

در شعر نو «تساوی مصراع‌ها» وجود ندارد بنابراین ممکن است تعداد ارکان هر مصراع کم و زیاد باشد.
از نظر وزن در شعر نو نیمایی (شعر سپید و موج نو این‌گونه نیست) با وجود کم و زیاد بودن ارکان مصراع‌ها، وزن مشخص است.
تمام قواعد تعیین وزن و اختیارات شاعری زبانی و وزنی نیز در مورد شعر نو رعایت می‌گردد.

۴۷ / ۴ علت نادرستی گزینه (۴): در مصراع‌های نخست و سوم هجای پایانی بلند است و نیازی به استفاده از اختیارات شاعری ندارد.

مصراع نخست:

دی	رَس	ت	گا	ل	یا
-	-	U	-	U	-
مستفعّلن			مفا		

مصراع سوم:

هر	چی	ز	زَن	گ	آ	ت	ش	خون	دا	ز	دیی	ز	ما
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

وزن (۱): مفعول فاعلاتن مفعول فاعّلن

وزن (۲): مستفعّلن مفاعّلن مستفعّلن مفا (فعل)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) ویژگی‌های ادبی شعر دوره معاصر: رواج شعر نیمایی (شعر نو) - رعایت نشدن تساوی طولی مصراع‌ها - گرایش به نماد (آتش و خون: نماد جنگ و قیام) (قص: نماد شادی)
(۲) ویژگی‌های فکری شعر دوره معاصر: مفاهیم سیاسی و اجتماعی در شعر مربوط به دوره معاصر است. لحن شاعر صمیمانه و متواضعانه است. مدح و هجو ندارد.

(۳) اختیار شاعری کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند:

هن	گا	م	ی	ز	ها	یی	ی	لب	ها	و	دس	ت	هاست
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

هجای هفتم در این مصراع بلند است و باید طبق اختیارات شاعری زبانی آن را کوتاه تلفظ کرد.

از	خو	ن	زَن	د	گا	نی	ی	ان	سا	گ	رف	ت	زنگ
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

هجای هفتم را باید مطابق اختیارات شاعری زبانی کوتاه تلفظ کرد.

۴۸ / ۳ بررسی آرایه‌های گزینه (۳) در ابیات:

ایهام: مجنون: ۱- نام جزیره‌ای در جنوب ایران که در جنگ ایران و عراق درگیر جنگ بود. ۲- دیوانه
ایهام تناسب: ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۴۵ / ۲

رو	ی	ت	م	گر	آ	ی	ن	ی	لُط	ف	ا	لا	هیست
-	U	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
مستفعّل				مستفعّل				مستفعّل				مستف	

یا مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعی (فعلون)

با نام بحر این‌گونه ابیات در دانشگاه آشنا خواهید شد.

گف	تم	ک	کی	پ	بَخ	شی	بَر	جا	ن	نا	ت	وا	نم
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

وزن (۱): مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

وزن (۲): مستفعّلن فعلون مستفعّلن فعلون

با نام بحر این‌گونه اوزان نیز در دانشگاه آشنا خواهید شد.

م	ن	با	د	ص	با	مس	کی	دو	سر	گر	دا	ن	بی	حا	صل
U	U	-	U	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

نام بحر: هزج مثنی سالم

۴۶ / ۳ بررسی وزن سروده سؤال:

دا	س	تا	ها	دا	زم
-	U	-	-	U	-
فاعلاتن			فعلن		

از	د	یا	را	ک	س	فر	کر	د	م	زف	تم	بی	ت
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فعلن	

تهجیه: هجای ماقبل پایانی هر دو مصراع «اختیار وزنی ابدال» دارد.

بررسی وزن سروده گزینه (۳):

کو	د	ک	خا	ه	ر	من
-	U	-	U	U	U	-
فاعلاتن			فعلن			

ام	پ	را	تا	ری	ی	پُر	وُس	ع	ت	خُد	را	هر	روز
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فعلن	

دورسنامه

زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم

♦ ویژگی‌های سبکی این دوره:

شعر فارسی

تلاش شاعران ایران از قرن سوم تا میانه قرن پنجم موجب شد زبان و ادب فارسی در شرق و شمال شرق، یعنی ماوراءالنهر، خراسان و سیستان گسترش یابد.

عوامل مهم پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی در قرن پنجم و ششم:

(۱) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار

(۲) لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان

(۳) توسعه مدارس و مراکز تعلیم

پدیده‌های عمده دیگر در زبان فارسی در سده‌های پنجم و ششم:

(۱) گسترش فارسی دری و آمیزش آن با کلمات و لغات نواحی مرکزی و غربی ایران

(۲) درآمیختن زبان فارسی با لغات زبان عربی

(۳) آمیختگی با واژه‌ها، نام‌ها و لقب‌های غیررایج در عصر غزنوی و سلجوقی

آمیختگی زبان فارسی با واژگان عربی در سده‌های پنجم و ششم:

هر چه زمان می‌گذشت، آمیختگی زبان فارسی با واژگان عربی بیشتر می‌شد؛ زیرا در مدارس آن عهد، عمدتاً تحصیل علوم دینی و ادبی میسر بود؛ به همین سبب شاعران و ادیبان، بیش از هر چیز با زبان و ادبیات عربی آشنا می‌شدند.

گسترش زبان فارسی در هندوستان و آسیای صغیر:

یکی از رویدادهای مهم سده‌های پنجم و ششم، نشر و گسترش زبان فارسی در هندوستان و آسیای صغیر یعنی در نواحی شرقی و غربی بیرون از ایران بود.

زبان فارسی در پی لشکرکشی‌های متعدد محمود غزنوی و جانشینان او، به هندوستان راه یافت و در اندک زمانی در میان هندوان نه تنها زبان سیاسی و نظامی، بلکه زبانی مقدس قلمداد گردید.

نگاهی گذرا به شعر سده‌های پنجم و ششم:

تا حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم، شعر پارسی هم‌چنان تحت تأثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است؛ یعنی سخن شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی یادآور سروده‌های سخنوران قرن چهارم است.

گروهی از شاعران این دوره، در عین تقلید از پیشینیان، هر یک ابتکارات و نوآوری‌هایی دارند که باعث دگرگونی و تحول در سبک سخن فارسی شد.

غزل در سده‌های پنجم و ششم:

موضوع قابل توجه در شعر نیمه دوم قرن ششم، علاقه‌مندی شاعران به سرودن غزل‌های لطیف و زیباست.

انوری و هم‌سبکان او در آوردن مضامین دقیق در غزل بسیار کوشیدند.

تحولی که سنایی و انوری در غزل ایجاد کردند، باعث شد که در قرن هفتم، شاعران بزرگی در غزل ظهور کنند و این نوع از شعر فارسی را به اوج برسانند.

مراکز ادبی مهم در سده‌های پنجم و ششم:

در همان حال که شاعران خراسان و سیستان سرگرم رونق‌بخشی سبک تازه بودند در شمال غرب ایران دسته‌ای دیگر از شاعران ظهور کردند که کار آنان در ادب فارسی، تازگی داشت.

این دسته که شاعران معروف آذربایجان (خاقانی، نظامی و ...) بودند، سبک شعر فارسی را از آن‌چه در دیگر نواحی ایران یا پیش از آنان رایج بود، متمایز ساختند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) بررسی اختیارات قلب و ابدال در ابیات:

گُف	تَم	ک	م	یَز	بَ	هَ	ر	خَوَیْ	حَر	ف	پ	زَن
-	-	U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-
از	غی	ز	ت	شَه	ر	وَا	ث	گَوَیْ	حَر	ف	پ	زَن
-	-	U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-
وَق	تِی	پ	دَ	رَم	شَ	هَی	د	شَد	مَج	نَوَیْ	بُود	
-	-	U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-
آ	قَا	ی	مُ	عَل	ل	مَز	ج	نَوَیْ	حَر	ف	پ	زَن
-	-	U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-
												فَع
												مُسْتَفْعَل
												مُسْتَفْعَل

رکن دوم همه مصراع‌ها «قلب» دارد.

هجای ما قبل آخر در مصراع سوم «ابدال» دارد.

(۲) آشنایی زدایی زبان و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع:

بهار خون - شهر واژگون - پدرم مجنون بود - حرف زدن از جنون

(۴) با توجه به ویژگی‌های فکری شعر «دفاع مقدس» می‌توان شعر را سروده شاعران انقلاب اسلامی دانست.

دورسنامه

وزن رباعی

وزن رباعی «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فَع» است. ولی معمولاً شاعران با استفاده از اختیارات شاعری تغییراتی در آن ایجاد می‌کنند.

۴۹/۲ مفهوم بیت گزینه (۲): «زلی بودن عشق در وجود انسان»

مفهوم مشترک ابیات سایر گزینه‌ها: «کمال‌بخشی عشق»

۵۰/۱ مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴): «تحمل

جور و جفای عشق - جفاکشی عاشق»

مفهوم گزینه (۱): «همراه بودن عشق با سختی»

۵۱/۲ در این دوره شعر از دربارها خارج و به خانقاه‌ها وارد شد و دامنه

موضوعات آن، گسترش یافت.

دورسنامه

برخی ویژگی‌های سبکی شعر فارسی در سده‌های پنجم

(الف) زبانی

- ۱ از میان رفتن لغات مهجور فارسی نسبت به سبک خراسانی
- ۲ فراوانی ترکیبات نو
- ۳ کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون
- ۴ ورود لغات زبان ترکی و مغولی به زبان فارسی

(ب) ادبی

- ۱ رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های شعری، به ویژه غزل و مثنوی
- ۲ رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی
- ۳ توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی
- ۴ به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر

(ج) نحوی

- ۱ ورود اصطلاحات عرفانی
- ۲ فراوانی وعظ و اندرز در شعر
- ۳ فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی
- ۴ رواج هجو در شعر
- ۵ رواج حس دینی
- ۶ رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی

ویژگی‌های عمده نثر فارسی در سده‌های پنجم و ششم

- ۱ استفاده از آرایه‌های ادبی؛ مانند موازنه، سجع، مراعات نظیر، تشبیه و ...
- ۲ حذف افعال به قرینه
- ۳ کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی
- ۴ رواج نثر داستانی و عرفانی
- ۵ آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان
- ۶ کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن
- ۷ استفاده از ترکیبات دشوار

برخی آثار منشور سده‌های پنجم و ششم:

قابوس‌نامه - تاریخ بیهقی - چهارمقاله نظامی عروضی - مقامات حمیدی - کلیله و دمنه

۵۳/۱ عبارت این گزینه، با توجه به ویژگی‌های «ایجاز و اختصار در لفظ و معنا» و «بهره‌گیری کم‌تر از لغات غربی» نمونه‌ای از نثرهای دوره سامانی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲ حذف افعال به قرینه؛ (که مرد اگر بی‌برادر باشد) به [است] که بی‌دوست [باشد]
- ۳ افزایش کاربرد لغات عربی نسبت به دوره قبل؛ (الحاح - معاذالله - صنع - صانع)
- ۴ تمثیل و استشهاد به آیات، احادیث و اشعار؛ (فرخی گوید: «خانه به دو کدبانو نازفته بماند» - و مثل آمده که «مَنْ كَثُرَ الْمَلَحِينُ غُرِقَتِ السَّفِينَةُ»)

دورسنامه

برخی از ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی

- ۱ إطناب (جمله‌ها معمولاً طولانی هستند)
 - ۲ تمثیل و استشهاد به آیات، احادیث و اشعار
 - ۳ حذف افعال به قرینه
 - ۴ افزایش کاربرد لغات عربی (نسبت به دوره قبل)
- از نمونه‌های نثر این دوره می‌توان آثار زیر را نام برد:
- تاریخ بیهقی - قابوس‌نامه - سفرنامه ناصر خسرو - سیاست‌نامه - کیمیای سعادت - کشف‌المحجوب

حوزه ادبی فارس و نواحی مرکزی (عراق عجم):

در این حوزه ادبی شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ... ظهور کردند که در تجدید سبک، بسیار تأثیرگذار بودند، از جمله آنان، جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی است.

مقدمه ظهور سبک عراقی:

سبک شعر در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم متحول شد و عمدتاً با شیوه شاعری پیش از آن، متمایز گردید و مقدمه ظهور «سبک عراقی» در شعر فارسی شد.

سبک گویندگی و موضوع:

شعر در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم از نظر گویندگی و موضوع، تنوع یافت و در شاخه‌ها و رشته‌هایی هم‌چون مدح، هجو، طنز، وعظ و حکمت، داستان‌سرایی، تغزل و حماسه به کار گرفته شد.

از ویژگی‌های شعر فارسی در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم، تأثیرپذیری برخی از شاعران از ادبیات عرب و مضامین شعری آن است.

نکته قابل توجه در شعر این دوره:

برخی از شاعران از مدح شاهان و انتساب به دربارها پرهیز می‌کردند. ناصرخسرو، از شاعران آغاز این دوره، به سبب پایبندی به اعتقادات خاص دینی از دربارها کناره می‌گرفت.

پس از ناصرخسرو، سنایی هم - که ابتدا مدیحه‌گوی بود، - در دوره دوم از حیات شعری خود به سیر و سلوک معنوی پرداخت.

تحول روحی و معنوی سنایی، آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید. آن چنان‌که به پیروی از وی بسیاری از شاعران به تصوف و عرفان روی آوردند و شاعران بزرگی چون عطار و مولوی، ظهور کردند.

با خروج شعر از دربارها و ورود آن به خانقاه‌ها دامنه موضوعات آن، گسترش یافت و بر سادگی بیان، قدرت عواطف، عمق افکار و اندیشه‌هایی که موضوع شعر پارسی بود، افزوده شد و خانقاه‌ها در شمار پشتیبانان و پناهگاه‌های شعر فارسی درآمدند.

برخی از مضامین دیگر شعر سده‌های پنجم و ششم:

حکمت و دانش و اندیشه‌های دینی نیز در شعر این دوره تأثیری عمیق بخشید و جزئی از مضامین شعری شد. بدبینی شاعران نسبت به دنیا و بریدن از آن، شکایت از روزگار، بیان ناخرسندی فرزندانگان از اوضاع زمانه خویش و طرح ناپسانمانی‌های اجتماعی از مضامین برجسته شعر است.

۵۲/۳ بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ فکری - ادبی (هر دو مربوط به شعر)
- ۲ زبانی - فکری (هر دو مربوط به شعر)
- ۴ ویژگی زبان نثر - ویژگی ادبی شعر

درسنامه

چند نکته در مورد قافیه

رعایت حروف الحاقی الزامی است.
یعنی مشترک و هم نوع بودن حرف الحاقی در همهٔ واژه‌های قافیه باید رعایت شود.
قافیه براساس حروف الحاقی درست نیست.
به عنوان مثال در بیت «الف» حروف (ان) در دو واژه الحاقی به حساب می‌آید و اساس قافیه قرار نمی‌گیرند.

۴ ۵۸ بررسی قافیه‌های ابیات در گزینه (۴):

(د) قافیهٔ درونی: کوی - بوی - خوی / حرفِ رَوّی: و / حرفِ الحاقی: ی / قاعده: (۱)

(ج) ذوقافیتین: قافیهٔ اصلی: نه، ده / قافیهٔ دوم: کفم، مصحفم

درسنامه

ذوقافیتین

آوردن قافیه‌ای پیش از قافیهٔ اصلی است.
قافیهٔ اصلی در واژه‌های آخر (پیش از ردیف) و قافیهٔ دوم پیش از قافیهٔ اصلی می‌آید.

۲ ۵۹

بیت دوم فاقد «جناس» است. واژه‌های (مهر - قهر) در بیش از یک واج اختلاف دارند و «جناس» به حساب نمی‌آیند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ویژگی‌های زبانی شعر سبک خراسانی: دو حرف اضافه برای یک متمم (به حجاب اندر) - سادگی زبان شعر
(۳) قافیه‌ها: حجاب - شهاب / حروف اصلی: اب / حرفِ رَوّی: ب / حرفِ الحاقی: ندارد / الگوی قافیه: مصوّت (ا) + صامت (ب) / قاعدهٔ قافیه: (۲)
(۴) در این بیت شاعر به توصیف زیبایی‌های یار پرداخته است؛ در ابیات سؤال نیز توصیف یار دیده می‌شود.

۳ ۶۰

مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۳): «هر کس محرم راز عشق نیست - سکوت عارفانه»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «ترک خود در راه عشق سپس پیروی از مرشد» از اساسی‌ترین لوازم سلوک عارفانه است.
(۲) بی‌تأثیری نالهٔ عاشق در معشوق
(۴) مؤثر بودن آه مظلومان

۴ ۶۱

دیباجة آثاری مانند شرفنامهٔ بدلیسی و عیار دانش به نثر مصنوع است.

۴ ۵۴ ایرانیان در سه قرن نخست هجری به فعالیت‌های علمی و ادبی

خود ادامه دادند و به زبان‌های فارسی، پهلوی و عربی آثار فراوان پدید آوردند.

۲ ۵۵ سجع: این بیت سجع ندارد. جناس: بلبله (صراحی، کوزهٔ شراب) - بلبل

بررسی آرایهٔ سجع در سایر گزینه‌ها:

(۱) هجران - درمان - احسان

(۳) سخن - تن - نعره‌زن

(۴) بده - مده

درسنامه

سجع در شعر

سجع بیشتر در نثر به کار می‌رود، اما در شعر نیز نمونه‌هایی از آن را می‌توان یافت.
نمونه:

هنوز از تیز بازاریت دلم گرم است در کارت // اگرچه گرد گلزارت بنفشه بردمید ای جان
واژه‌های «بازارت - کارت - گلزارت» در این بیت «سجع» ساخته‌اند.

۳ ۵۶ بررسی آرایه‌های سؤال در ابیات گزینه (۳):

موازنه در بیت «ج»:

روحی	بدان	لطیفی	در	چاه	تن	فکنده
↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
سری	بدین	عزیزی	در	قعر	جان	نهاده

واج‌آرایی صامت‌ها در بیت «الف»: تکرار صامت «م» ۱۰ بار

جناس ناهمسان در بیت «ه»: خون، خوان

اشتقاق در بیت «د»: کفر، کافر

ترصیع در بیت «ب»:

نه	گردنکشان	را	بگیرد	بفور
↓	↓	↓	↓	↓
نه	عذرآوران	را	براند	بجور
↓	↓	↓	↓	↓
تکرار	متوازی	تکرار	متوازی	متوازی

۱ ۵۷ بررسی قافیه‌های ابیات در گزینه (۱):

(د) آرزوی - بوی / حرفِ رَوّی: و / حرفِ الحاقی: ی / قاعدهٔ قافیه: (۱)

این واژه‌ها می‌توانند با «کوی» هم قافیه باشند.

(ه) دلستان - دهان / حرفِ رَوّی: ن / حرفِ الحاقی: ندارد / قاعده: (۲)

این قافیه‌ها می‌توانند با «میان» هم قافیه شوند.

توجه: قافیه بیت «الف» (هشیاران - بیداران) دارای حرفِ رَوّی (ا) و حروف الحاقی (ان) است.

قافیهٔ بیت «ب» (بالای - زیبایی) دارای حرفِ رَوّی (ا) و حرفِ الحاقی (ی) است.

قافیهٔ بیت «ج» (کدو - سبو) دارای حرفِ رَوّی (و) و فاقد حرفِ الحاقی است.

درسنامه

نثر سبک هندی

نثر سبک هندی در سه نوع دیده می‌شود: ۱) ساده ۲) مصنوع ۳) بینابین

۱) نثر ساده

مراد از نثر ساده در این دوره نثر مرسل در آثاری مانند تاریخ بلعمی نیست. در نثر ساده این دوره لغات و ترکیبات عربی، اشاره به آیات و احادیث و درآمیختگی شعر و نثر یافت می‌شود.

کتاب‌های معروف نثر ساده سبک هندی:

- ۱) کتب داراشکوه در هند
- ۲) شرفنامه بدلیسی در عثمانی (دیباچه این کتاب به نثر مصنوع است.)
- ۳) بدایع الوقایع واصفی در ماوراءالنهر
- ۴) تذکره شاه طهماسب - اثر شاه طهماسب صفوی - در ایران - در موضوع تاریخ
- ۵) عالم‌آرای عباسی - اثر اسکندر بیگ ترکمان - در ایران - در موضوع تاریخ
- ۶) رشحات عین‌الحیات - اثر علی بن حسین واعظ کاشفی - در ایران در موضوع عرفان

- ۷) مجالس‌المؤمنین - اثر قاضی نورالله شوشتری - در ایران - در موضوع زندگی‌نامه
- ۸) جامع عباسی - اثر شیخ بهایی - در ایران - در موضوع فقه

۲) نثر مصنوع

در دوره صفویه از نثر مصنوع در فرمان‌ها و منشآت و دیباچه‌ها استفاده می‌شد. هم‌چنان که دیباچه آثاری مثل شرفنامه بدلیسی و عیار دانش به نثر مصنوع است. کتاب‌هایی که تماماً به نثر مصنوع نوشته شده‌اند:

معروف‌ترین آن‌ها «عباس‌نامه» اثر وحید قزوینی «محبوب القلوب» اثر میرزا برخوردار فراهی
نثر مصنوع این دوره حلاوت و فخامت نثر فنی قرن‌های ششم و هفتم را ندارد و هرچه هست، تکلف و بی‌ذوقی و غلط‌پردازی است.

۳) نثر بینابین

نثری که نه چندان ساده و نه چندان دشوار است. می‌توان گفت که قصد نویسنده در اصل آسان‌نویسی بوده است؛ هر چند امروزه چندان روان و آسان به نظر نمی‌رسد.

نمونه‌های معروف نثر بینابین:

کتاب حبیب‌السير: اثر خواندمیر
کتاب احسن‌التواریخ: اثر حسن بیگ روملو

درسنامه

۳ ۶۳

ابیات گزینۀ (۳) همگی مربوط به سبک عراقی هستند. در این ابیات ویژگی‌هایی مانند «فراق»، ذهن‌گرایی، روحیه تصوف و عرفان، ناپایداری دنیا و ... به چشم می‌خورد.
ابیات «الف»، «ج» با توجه به ویژگی‌های «واقع‌گرایی و زمینی بودن معشوق» مربوط به سبک خراسانی است.

درسنامه

ویژگی‌های فکری شعر سبک عراقی

۱) فکر در این دوره با تأثیرپذیری از مسائل سیاسی و اجتماعی دستخوش تغییر شد؛ مثلاً در دوره خراسانی، معشوق شاعر، زمینی و دست‌یافتنی بود ولی در شعر این دوره مقام معشوق اندک اندک متعالی می‌گردد تا آن‌جا که گاه با معبود یکی می‌شود.

۲) بعد از حمله مغول و خدشه‌دار شدن غرور و احساسات ملی ایرانیان، نیاز به سخنان آرام‌بخش و توجه به امور اخروی بیشتر می‌شود و این امر باعث رواج بیشتر تصوف می‌گردد؛ برخی اندیشه‌ها، از جمله بی‌اعتباری دنیا و اعتقاد به قضا و قدر رواج بیشتری می‌یابند.

۳) پرهیز از زهد ریایی، توجه به صفا و پالایش درون، برتری عشق بر عقل و امثال آن‌ها مفاهیم و اندیشه‌های شعر این دوره را رقم می‌زنند.

مقایسه ویژگی‌های فکری سبک خراسانی و عراقی

خراسانی	عراقی
ستایش خرد	ستایش عشق
شادی‌گرایی	غم‌گرایی
وصال	فراق
واقع‌گرایی با توجه به دنیای بیرون	ذهن‌گرایی با توجه به دنیای درون
رواج روحیه پهلوانی و حماسی	رواج روحیه عرفانی و اخلاقی
باور به اختیار و اراده	باور به قضا و قدر
زمینی بودن معشوق	آسمانی بودن معشوق
بازتاب اندک علوم در شعر	بازتاب بیشتر علوم در شعر

۳ ۶۴

بررسی آرایۀ مجاز در سایر گزینه‌ها:

- ۱) «حرف» مجاز از سخن - «سر» مجاز از بالاترین بخش مینا (شیشه شراب)
- ۲) «سر سوزن» مجاز از مقدار اندک
- ۴) «سینه» و «سر» در مصراع دوم مجاز از کل وجود

۳ ۶۵

بررسی آرایه‌های سؤال در گزینه (۳):

تشخیص: دست صبا، جان‌بخشی به باد صبا

اضافه استعاری: دست صبا؛ صبا به انسانی تشبیه شده که دست دارد؛ حذف مشبّه به

اضافه تشبیهی: گوی زنخدان

تشبیه گسترده: زلف چو چوگان

در گزینه‌های «۱»، «۲» و «۴» اضافه استعاری وجود ندارد؛ بنابراین حذف می‌شوند.

درسنامه

اضافه‌های تشبیهی و استعاری

در اضافه تشبیهی هر دو رکن اصلی تشبیه (مشبّه - مشبّه‌به) آورده می‌شود. این دو رکن با کسره اضافه به هم ربط پیدا می‌کنند.

چند نمونه: آتش محبت - شهر عشق - وادی معرفت - بیابان استغنا - چشمه چشم - گرگ مرگ - بلای عشق - شاهراه عشق - خلیل جان - باغ رخسار - نرد وصل - دولت فقر - صحرای عشق و ...

در اضافه استعاری، یکی از طرفین اصلی تشبیه حذف می‌شود. معمولاً (مشبّه) حذف می‌شود و یکی از ویژگی‌ها یا واژه‌های نزدیک به آن همراه با (مشبّه‌به) به کار می‌رود.

چند نمونه:

بال‌های باد (باد به پرندۀ تشبیه شده که بال دارد).

خندۀ گل (گل به انسانی تشبیه شده که می‌خندد).

دامن صحرا (صحرا به انسانی تشبیه شده که دامن دارد).

عنان قلم (قلم به اسبی تشبیه شده که عنان دارد).

رگ روح (روح به جسم و کالبدی تشبیه شده که رگ دارد).

چنگال مرگ (مرگ به گرگی تشبیه شده که چنگال دارد).

تبدیل چند اضافه تشبیهی به اضافه استعاری:

گرگ مرگ ← چنگال مرگ

صحرای وصل ← عطش وصل

۶۸ / ۲ بررسی وزن بیت گزینه (۲):

از	سر	گ	دش	ت	گا	را	در	عا	ل	م	ش	ها	دَت
تی	غ	خ	م	ث	با	شد	مح	را	ب	زَن	د	گا	نی
-	U	U	U	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
-	↓	-	↓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

وزن (۱): مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

وزن (۲): مستفعلن فاعولن مستفعلن فاعولن

توجه: هجای یازدهم در مصراع نخست و هجای دوم و چهارم در مصراع دوم باید بلند تلفظ شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

تم	کی	ن	لف	ظ	شو	خ	ئ	مع	نا	ست	در	ث	جمع
در	چَل	و	ای	ئ	پا	ی	ب	دا	مَن	ک	شی	د	ای
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

وزن (۱): مفعول فاعلاتن مفعول فاعلن

وزن (۲): مستفعلن مفاعله مستفعلن مفاعله (فعل)

هر دو وزن به دست آمده ناهمسان هستند.

(۳)

چَن	هَس	ت	دَر	ت	ص	ز	ف	دَر	یا	ع	نا	ن	موج
رَف	تَن	ن	فَس	گ	س	ت	ب	سا	حل	چ	فا	ی	ده
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

وزن (۱): مفعول فاعلاتن مفاعله فاعلن

وزن (۲): مستفعلن مفاعله مستفعلن مفاعله

هر دو وزن به دست آمده ناهمسان هستند.

(۴)

این	لَن	گ	ر	تَم	کی	نی	ث	چُن	صو	ز	ت	دی	وار
زا	نَس	ت	ک	از	غی	ب	ن	دا	یی	ن	ش	نی	دی
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	U	-

وزن (۱): مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن (وزن همسان)

وزن (۲): مفعول فاعله مفاعله فاعولن (وزن ناهمسان)

۶۹ / ۲ بررسی موارد گزینه (۲) در ابیات:

مجاز: «عالم» مجاز از مخلوقات - «دشت و در» مجاز از دنیا
کنایه: تن زدن - عالم را بلبل گل‌های قالی کردن - زین دشت و در باید گذشتن - سینه‌مالی کردن

استعاره: آب و رنگ جاه استعاره از خوبی‌ها و موقعیت‌ها

تشبیه: ندارد

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) بررسی وزن و ارکان شعر:

لا	ف	مُن	عم	بِش	ن	و	تَن	زَن	ک	آ	ب	زَن	گ	جاه
-	U	-	-	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	-
-	-	-	-	-	-	↓	-	-	-	-	↓	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

شعر دارای وزن همسان است و از رکن پایانی یک هجا حذف شده است.

۶۶ / ۴ اضافه تشبیهی: ندارد. / کنایه: رخ چون زرناب کنایه از بیماری

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اضافه تشبیهی: تشنگی وصل / کنایه: جان به لب رسیدن

(۲) اضافه تشبیهی: کاروان عمر / کنایه: چشم بر بهبود پیری داشتن / در خواب ماندن بخت

(۳) اضافه تشبیهی: یوسف دل / رسن زلف / کنایه: به چاه افتادن

۶۷ / ۱

بررسی گزینه‌ها:

(۱)

وا	قَف	ن	ای	ز	لِذ	ذ	ت	عِش	ق	ن	ها	ن	ما
یک	گل	ب	تر	ش	لَر	ز	ز	گل	شَن	ن	چی	د	ای
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

توجه: هجای دهم از مصراع نخست باید بلند تلفظ شود.

توجه: این بیت به دو صورت دسته‌بندی هجایی می‌شود و در هر دو شکل وزن ناهمسان به دست می‌آید و بنابراین فاقد وزن دوری است.

وزن (۱): مستفعلن مفاعله مستفعلن مفاعله (فعل)

وزن (۲): مفعول فاعلاتن مفاعله فاعلن

(۲)

دا	غ	م	حَب	ب	تَس	ث	تَس	خا	ن	ف	رو	ز	جا	ن	دل
نی	ست	ز	رو	ز	ن	د	گر	رو	ش	نی	ای	س	را	ی	را
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

مفاعله

مفاعله

مفاعله

مفاعله

وزن همسان دولختی و دوری (در پایان نیم‌مصراع درنگ دارد).

(۳)

هر	ک	ب	پُر	س	دَت	گ	رِه	آز	د	ل	تَن	گ	عا	ش	قاف
با	ز	چ	گو	ن	می	ش	وَد	لَب	ب	گ	شا	ک	هم	چ	نی
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

مفاعله

مفاعله

مفاعله

مفاعله

وزن همسان دولختی و دوری (دارای درنگ در پایان نیم‌مصراع)

(۴)

نَف	سِ	خَ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ	سِ
-----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

این بیت به دو شکل دسته‌بندی هجایی می‌شود و در هر دو شکل وزن همسان دولختی و دوری به دست می‌آید.

وزن (۱): مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

وزن (۲): مستفعلن فاعولن مستفعلن فاعولن

توجه: هجای دوم و نهم در مصراع نخست باید بلند تلفظ شوند.

دوستانه

وزن دوری

بسیاری از اوزان همسان دولختی همراه با درنگ و مکث در میانه مصراع هستند. این ویژگی سبب (دوری) شدن وزن می‌شود.

برخی از ابیات که وزن همسان دولختی دارند، فاقد این ویژگی هستند.

۳) ویژگی‌های سبک هندی از جمله (به کار بردن واژه‌هایی مانند قالی که تا زمان سبک هندی کم‌تر کاربرد داشته‌اند) و (معنی‌گرا بودن شعر) و ... و ویژگی‌های شعر بیدل دهلوی از جمله مضمون‌های پیچیده، استعاره‌های خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و ... در شعر دیده می‌شود.

۴) مفهوم بیت گزینۀ (۴) از بیدل دهلوی «نابایداری عمر» است. این مفهوم در ابیات سؤال نیز دیده می‌شود.

۷۰/ ۳ مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴): «جاودانگی عشق»

مفهوم گزینۀ (۳): «بازگشت به اصل»

جامعه‌شناسی

۷۱/ ۴ بررسی عبارات‌های نادرست:

الف) در نسل‌کشی، دیگری، شری است که باید نابود شود اما در سایر روش‌ها، دیگری اگرچه شر دانسته می‌شود، امکان اصلاح او وجود دارد.

ب) علمی که درباره‌ی آغاز و انجام زندگی انسان یا ارزش‌ها و آرمان‌های او صحبت می‌کند، از روش‌های عقلانی و وحیانی بهره می‌برد.

د) در اندیشۀ ناسیونالیسم صرفاً به پدیده‌های مادی توجه می‌شود و صرفاً تعلق خاطر به عناصر دنیوی دارد.

۷۲/ ۱ از دیدگاه امام خمینی (ره) معلم انسان‌هاست ← تاریخ در مدینۀ فاسقه، آن‌ها را می‌شناسد ولی از آن‌ها بهره نمی‌گیرند ← علوم عقلانی و وحیانی

از نظر فارابی، رویکرد انتقادی به جامعه خود و دیگران دارد. ← علم مدنی علوم پزشکی، علوم فنی و مهندسی و علوم پایه ← علوم ابزاری آموختن آن در فرهنگ اسلام منع شده است ← علم سحر

۷۳/ ۳ جامعه‌شناسی ابن‌خلدون در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی، محافظه‌کارانه است.

ابوریحان بیرونی، پیچیدگی زبان و خط هندی و به نظم درآوردن متون علمی به قصد مصون ماندن از تحریف را عامل دشواری فهم معارف هندیان دانسته است. شناسایی عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی و شناخت پدیده‌های طبیعی و مادی ← عقل ابزاری

ارزیابی وضعیت ارزش‌های عدالت و آزادی ← عقل انتقادی

۷۴/ ۲ ابوعلی مسکویه ← با نگاهی تبیینی، کتاب «تجارب‌الامم» را در هشت جلد تألیف کرد.

ابن‌خلدون ← در مطالعات خود، به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه‌آرمانی، سخنی نگفت. ابوریحان بیرونی ← با روش عقلی به ارزیابی انتقادی فرهنگ جامعه هند پرداخت.

۷۵/ ۲ علت این‌که جامعه‌شناسی انتقادی به دنبال ملاک‌هایی برای داوری علمی ارزش‌هاست ← نمی‌خواهد به این وضعیت تن دهد که داوری ارزش‌ها بیرون از دایرة علم صورت گیرد.

پیامد تنوع و تکرر هویت‌ها ← انکار اشتراک و وحدت انسان‌ها
پیامد این‌که عقاید و آرمان‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، ثبات و استقرار خود را از دست بدهند ← تزلزل فرهنگی
معنای عبارت «در سده‌های پیشین به معنای طلب آبادانی برای جوامع عقب‌مانده بود» ← نظریۀ استعمار

۷۶/ ۲ هدف آفرینش در قرآن کریم ← علم

دیدگاه جامع نسبت به معنادراری جهان و انسان ← فلسفه قرآن کریم، کسانی را که شناخت علمی را به شناخت حسی و تجربی محدود می‌کنند ← مورد نکوهش قرار می‌دهد.

ابن‌خلدون از عصبیت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع یاد می‌کند. او در مطالعات خود، به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه‌آرمانی سخنی نگفت.

۷۷/ ۳ روشی که او هزار سال پیش در بررسی‌های علمی خود در پیش گرفته بود، امروزه در تحقیقات مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی متداول شده است ← ابوریحان بیرونی

رواج کنش‌های حسابگرانه معطوف به دنیا عرصه را بر سایر کنش‌های انسانی تنگ می‌کند ← ماکس وبر

روشی که او در جامعه‌شناسی تبیینی چهارصد سال بعد به کار گرفت، مشابه روش ابن‌خلدون در علوم اجتماعی بود ← آگوست کنت

سنت‌های اجتماعی در قرآن کریم از کتاب‌های اوست ← احمد حامد مقدم در پژوهش علمی به اعتبار منابع اهمیت می‌داد و در نهایت با بیان دلیل، معتبرترین قول را برمی‌گیرند ← ابوریحان بیرونی
تقسیم کار جوامع به مکانیکی و ارگانیکی ← دورکیم

۷۸/ ۱ عقل تفسیری ← در رانندگی، با رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی، به شناخت یک‌دیگر و تعامل با رانندگان دیگر می‌پردازیم. مدینۀ فاسقه ← مردم حقیقت را می‌شناسند یا امکان شناخت آن را دارند ولی براساس آن عمل نمی‌کنند.

عقل ابزاری ← جامعه‌شناسی تبیینی از آن برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند.

فلسفه ← تلاشی است برای بسط دیدگاهی جامع نسبت به این مسائل (معنادراری انسان و جهان)

۷۹/ ۲ دیدگاه فارابی ← انتقادی

کنش‌ها و ساختارهای اجتماعی را فهم و توصیف می‌کند.

ملاک‌های تقسیم‌بندی جوامع ← علم، اندیشه و رفتار و فرهنگ

هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف را داوری علمی می‌کند.

۸۰/ ۴ برطرف کردن نیازهای روزمره توسط علوم ابزاری ← علوم ابزاری از جمله علوم نافع‌اند.

موجب چندپارگی سیاسی و فرهنگی درون جوامع می‌شود ← سیاست هویت برای جهان اسلام، نگران‌کننده نبود که بزرگ‌ترین دانشمند صرف و نحو زبان عربی، یک ایرانی به نام سیبویه است ← الگوی تعاریف

۸۱/ ۴ الف) الگوی تعارف در مقابل دو الگوی همانندسازی و تکررگرا قرار می‌گیرد.

ب) در اواخر قرن بیستم، هویت به جای قشربندی و کشمکش طبقاتی، محور اصلی مباحثات فکری و سیاسی شد.

ج) رویکرد انتقادی می‌خواهد ظرفیت افشاگری و رهایی‌بخشی را برای علوم اجتماعی نگه دارد.

د) در دیگچه همانندسازی، تعداد کثیری از گروه‌های درگیر قومی نژادی در ارتباط با هم، یک فرهنگ مختلط می‌سازند.

۱/۸۲ نافع‌ترین علوم ← علم به نفس و علم به توحید و علم به مبدأ و معاد

اشتراک نظریه آفریقایی تبار و نظریه آمریکایی بومی ← هر گروه، جامعه و فرهنگی می‌خواهد از چشم خودش به خود بنگرد نه از چشم دیگران.

شناخت عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی ← عقل ابزاری
اهرام جیزه، نقطه اوجی در تکامل شیوه معماری مقابر مصر در دوره پادشاهی کهن است ← مدینه جاهله

۲/۸۳ جدایی فرانسوی‌زبانان ایالت کبک از انگلیسی‌زبان‌ها در کانادا ← الگوی تکثرگرا

اخراج و کشتار مسلمانان میانمار ← مدل همانندسازی

پاکسازی قومی در یوگوسلاوی سابق ← مدل همانندسازی

۴/۸۴ در مدل تکثرگرا گاهی بُعد فرهنگی هویت و تمایزات زبانی، قومی، مذهبی و ... مورد تأکید قرار می‌گیرند و گاهی به بُعد سیاسی هویت توجه می‌شود و بر آزادی‌های اجتماعی اقوام و گروه‌های مختلف و فرصت سهیم شدن آن‌ها در قدرت سیاسی تأکید می‌شود و یا راهکارهای مسالمت‌آمیز برای حل منازعات گروهی و قومی ارائه می‌گردد. گسترش برابری و رفع تبعیض‌های قومی و گروهی نیز در بُعد اجتماعی هویت مورد توجه قرار می‌گیرد.

۲/۸۵ باز شدن جعبه پاندورا ← سیاست هویت

تلور تحولات هویتی ← شعارهای انقلاب

علوم نافع ← در جهان اسلام به علوم ابزاری محدود نمی‌گردند و علوم دیگر را نیز دربر می‌گیرند.

سلطه هژمونیک ← از ابزارهای فرهنگی مانند هنر و رسانه برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری‌جویی خود استفاده می‌کند.

۴/۸۶ اساس شکل‌گیری هویت جهان غرب ← اقتصاد

یکی از زمینه‌های گذر از من به ما ← تشکیل خانواده

پیامد طبیعی رعایت حیا ← امنیت و آرامش

فتوت‌نامه بتایان ← جامعه‌پذیری

۳/۸۷ الف) عیادت از بیمار ← خرد و عینی

ب) امنیت اجتماعی ← کلان و ذهنی

ج) شهر ← کلان و عینی

د) علاقه به پرورش گل‌های آپارتمانی ← خرد و ذهنی

۳/۸۸ گستره جهان اجتماعی ← به اندازه دانش و آگاهی است.

داوری و حل و فصل اختلافات و امنیت ← مؤلفه‌های ابعاد نظام حقوقی خانواده

کارگران کارخانه آجرپزی ایالت بیهار هند ← با انسداد اجتماعی مواجه‌اند.

اولین شرط بقای هر جامعه ← جمعیت

۳/۸۹ الف ← شعار جمهوری فرانسه بر سردر یک کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵

ب ← با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه‌داری دولتی و مزرعه‌داری اشتراکی به عنوان دو شیوه پیشبرد اقتصاد کشاورزی رایج شدند.

ج ← نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام اقتصادی را تعیین می‌کند.

۱/۹۰ در برخی موارد جریان‌ساز می‌شوند ← سلبیتی‌ها

به جای بازخوانی و مطالعه، به بازسازی و خلق هویت شرقی از منظر جهان غرب می‌پردازند ← مستشرقان

از نظر قانونی و اجتماعی، از هیچ اعتباری برخوردار نبود ولی به علت فواید و کارکردهایی که داشتند، تحمل می‌شد ← طبقه سوم

حیات معنوی اسلام افق‌های جدیدی را به روی آنان گشود و به تأمل و بازبینی نظریات پیشین خود مبنی بر دنیوی شدن سرنوشت بشریت، فراخوانده شدند.

← نظریه‌پردازان غربی

۲/۹۱ بررسی عبارات‌های نادرست:

الف) عبارات‌های «انسان تربیت‌پذیر است» و «برای دنا شدن باید به مدرسه رفت» به ترتیب از عقاید و هنجارهای نهاد تعلیم و تربیت هستند.

د) حقوق و تکالیف به یکدیگر وابسته‌اند و هیچ‌کدام بدون دیگری محقق نمی‌شوند.

۴/۹۲ هویت فرهنگی جهان اجتماعی پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت

اجتماعی افراد است و مستقل از آن نمی‌تواند وجود داشته باشد. هویت فرهنگی جهان اجتماعی و هویت اجتماعی افراد به یکدیگر وابسته‌اند و نمی‌توانند مستقل از یکدیگر وجود داشته باشند.

۳/۹۳ عده‌ای نگاه خطی به تاریخ بشر دارند. در این دیدگاه، همه جوامع

در یک خط قرار می‌گیرند. بعضی از آن‌ها در این مسیر واحد، پیشرفته‌ترند و بعضی در مقایسه با جوامع پیشرفته، عقب مانده‌اند و جوامعی که به لحاظ تاریخی عقب مانده‌اند، باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱، ۲ و ۴) مربوط به جوامعی است که جهان‌های اجتماعی را در عرض هم می‌دانند.

۲/۹۴ کشاورز ← اکتسابی / وقت‌شناس ← اکتسابی / متولد دوم

اسفند ← انتسابی

نظام معیار جهان اجتماعی ← قلمرو آرمانی

اشتراک دریا، شیطان، فرشته ← پدیده‌های تکوینی

ممکن است فردی به کاری آگاه باشد ولی تصمیم به انجام آن نگیرد ← ارادی بودن کنش

۱/۹۵ بررسی عبارات‌های نادرست:

الف) عضویت اعضا در بدن موجودات زنده و نظم آن‌ها تکوینی است.

ج) عضویت در جهان اجتماعی و نظم میان اعضای آن، با اراده و آگاهی انسان‌ها تعریف می‌شود و با قرارداد آن‌ها به وجود می‌آید.

د) عضویت اعضا در بدن موجودات زنده و نظم آن‌ها براساس آگاهی و اراده اعضا به وجود نمی‌آید.

۱/۹۶ در شرایط اقلیمی متفاوت، شیوه زندگی اجتماعی مردم متفاوت

است ← تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی

زندگی اجتماعی انسان‌ها، طبیعت را تهدید می‌کند ← تأثیر جهان اجتماعی بر جهان طبیعی

۲/۹۷ در صورتی‌که اعضای یک جهان اجتماعی، واقعیت‌ها و آرمان‌های

آن را فراموش نکنند و به آن‌ها تعلق خاطر داشته باشند، آن جهان اجتماعی دارای هویت تاریخی است.

مورد نگوشت دیگران قرار گرفتن و آسیب و بیماری خود و دیگران، پیامدهای ارادی و غیرارادی سیگار و قلیان کشیدن است.

۹۸ / ۴

قدرت مقبول و به صورت رسمی پذیرفته شده ← اقتدار
اشتراک اسکتبارستیزی و احترام به پدر و مادر ← آرمان‌های درون قلمرو واقعی

عرضه مهم‌ترین منازعه هویتی ← رسانه

از دست رفتن دانش اهداف و ارزش‌ها ← زوال عقلانیت ذاتی

شیوع رقیب‌ها و بدیل‌های زندگی خانوادگی ← بحران هویت

۹۹ / ۱

علت خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب ← قدرت سیاسی و اقتصادی برتر غرب

علت ظهور اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ← الهام از انقلاب اسلامی ایران

علت تحریم‌های اقتصادی نفتی و مالی علیه کشور ایران ← محدود کردن درآمد نفتی کشور

علت این‌که پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی دانسته می‌شوند ← فرصت‌ها و محدودیت‌هایی برای کنش‌ها و زندگی انسان‌ها ایجاد می‌کنند.

۱۰۰ / ۴

در دیدگاه وبر، جهان متجدد فقط علمی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند، علم می‌داند و علمی را که از روش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد.

اگر در هنگام رانندگی، از قوانین راهنمایی و رانندگی در جهت اصلاح رفتار رانندگانی که از شانه خاکی جاده سبقت می‌گیرند، استفاده شود، از عقل انتقادی بهره گرفته شده است.

زبان عربی (اختصاصی)

■ مناسب‌ترین گزینه را در جواب برای ترجمه یا تعریب یا مفهوم مشخص کن (۱۰۹ - ۱۰۱):

۱۰۱ / ۴

ترجمه کلمات مهم: قرئ: خوانده شد / استمعوا: گوش فرا دهید.

درسنامه

۱ ماضی مجهول با «ت» شروع می‌شود و عین‌الفعل آن — دارد (در حقیقت تمام حروف متحرک قبل از عین‌الفعل، ت می‌گیرد): اُسْتُخْدِمَ: به کار گرفته شد، قُرئ: خوانده شد.

همان‌طور که می‌بینید در ترجمه فعل ماضی مجهول از «شد» کمک می‌گیریم.

۲ به تفاوت‌های معنایی فعل‌های دارای ریشه یکسان از ثلاثی مجرد و مزید در ترجمه دقت کنید:

سَمِعَ: شنید	خَرَجَ: خارج شد
اِسْتَمَعَ: گوش داد	اُخْرِجَ: خارج کرد

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) آن را بشنوید (← به آن گوش فرا دهید).

(۲) خواندند (← خوانده شد: «قُرئ» مجهول است).

(۳) خواندند (مانند گزینه (۲))، آن را بشنوید (مانند گزینه (۱))

۱۰۲ / ۱

ترجمه کلمات مهم: تحييراً: بی‌گمان (مفعول مطلق تأکیدی) / یسّمی: نامیده می‌شود

درسنامه

۱ فعل مضارع مجهول با «ت» شروع می‌شود و عین‌الفعلش «ت» دارد: یُسْتَحْدَمُ: به کار گرفته می‌شود.

همان‌طور که می‌بینید در ترجمه فعل مضارع مجهول از «می‌شود» کمک می‌گیریم.

۲ گاهی به جای «ت» در عین‌الفعل مضارع مجهول، آخر فعل «ی» می‌بینید. این یعنی حرف قبل از «ی»، ت داشته و رسم‌الخط عربی به این شکل اعمال می‌شود: یُسَمَّى (یسْمی): نامیده می‌شود.

۳ مفعول مطلق تأکیدی به صورت قیده‌ای تأکیدی (بی‌شک و بی‌گمان و ...) و پیش از فعل جمله در ترجمه می‌آید:
أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا: خدا را حتماً یاد کنید.

مفعول مطلق تأکیدی

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «بی‌شک» باید قبل از فعل جمله بیاید؛ چون «تَحْيِيراً» مفعول مطلق تأکیدی است، نام دارد (نامیده می‌شود: «یسْمی» مجهول است).

(۳) پدیده‌ای طبیعی (← پدیده طبیعی‌ای که: «الَّتِي» پس از اسم‌های «ال» دار به صورت «که» ترجمه می‌شود)، «و» اضافی است.

(۴) را ... می‌نامند (مانند گزینه (۲))، بهتر است «بی‌گمان» به فعل عبارت در ترجمه بچسبد. (هر چند چون «کثیراً من الناس» متعلق به فعل «حَيَّرْتُ» است، این را خیلی نمی‌توان غلط گرفت.

۱۰۳ / ۲

ترجمه کلمات مهم: لَمَّا: زمانی‌که، وقتی که / تَأْكَدُ مِنْ: از ... مطمئن شد / لَجَأَ: پناه برد

درسنامه

به تفاوت‌های معنایی فعل‌های ثلاثی مجرد و مزید دقت کنید:

تَأْكَدُ مِنْ: از ... مطمئن شد (باب تفعّل)

أَكَّدَ عَلَيَّ: بر ... تأکید کرد (باب تفعیل)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) هنوز اطمینان نیافته بود که (← وقتی که از ... مطمئن شد)، نزدیک شد (← پناه برد)

(۳) بر تأکید داشت (← از ... مطمئن شد)، به یک‌باره و سریع (← ناگهان به سرعت: «طيراناً سريعاً» ترکیب «مفعول مطلق نوعی + صفت» است).

(۴) هنوز بر ... تأکید نکرده بود (مانند گزینه (۱))

۱۰۴ / ۳

ترجمه کلمات مهم: أُنْزِلَ: نورانی کرد / يُعَيَّنُ: یاری می‌رساند، یستضيء بـ: از ... روشنی می‌جوید

درسنامه

در ترجمه به زمان و ساختار فعل‌ها دقت کنید:

أُنْزِلَ: روشن کرد (ماضی)، يُنِيرُ: روشن می‌کند (مضارع)، أُنِزْ: روشن کن (امر)

این فعل از باب «أفعال» است و به آهنگ «أَفَال، يُفِيل، إِفَالَة، أَفَل»، می‌آید
← أُنْزِلْ، يُنِيرُ، إِنْزَارَة، أُنِزْ

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) نورانی نماید (← نورانی کرد؛ «أَنَارَ» ماضی است)، تقوا (← درستی)، با (← از)
- (۲) روشن کند (مانند گزینه (۱))، ترس (← پرهیزگاری)، روشنی می‌یابد (← روشنی می‌جوید)
- (۴) با ... روشن می‌شود (← از ... روشنی می‌جوید)

۱/۱۰۵ ترجمه کلمات مهم: بطاقات بریدنی: کارت پستال‌هایی / رانعة:

جالب، / شلالات: آبشارها / بَخیرات: دریاچه‌ها

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) زیبا (← جالب)، دریاها (← آبشارها)
 - (۳) کارت‌های پستی (← کارت پستال‌هایی)، زیبایی (← جالبی)، چشمه‌ها (مانند گزینه (۲))
 - (۴) دریاچه‌ها و رودها (← آبشارها و دریاچه‌ها)
- ۱۰۶ ۴ لذت بردن ← بخت، شانس
- تذکر: در ترجمه به ترجمه دقیق واژگان دقت کنید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) بزرگ شود (← رشد کند)، نَمَتْ (← رشد کرد؛ چون فعل در اسلوب شرط قرار گرفته؛ به صورت مضارع ترجمه شده).
- (۳) محیط (← محیط زیست)، اهتمام کامل داشته باشد (← کاملاً توجه کند)

دوستنامه

وقتی مفعول مطلق صفت از نوع اسم داشته باشد، خود مفعول مطلق را نادیده می‌گیریم و صفتش را به صورت یک قید در ترجمه می‌آوریم:

يَنْزِلُ الْمَطَرُ عَلَى النَّاسِ نَزْولًا شَدِيدًا: باران به شدت (شدیداً) بر مردم می‌بارد.

مفعول مطلق نوعی صفت

- (۴) سرسبز (← تر و تازه؛ النضرة)، چه زیبا شده‌اند (← چه زیبا هستند)
- توجه: «ما أَفْعَلُ» غالباً برای تعجب به کار می‌رود: ما أَقْبَحُ: چه زشت است، ما أَجْمَلُ: چقدر زیباست.

۱۰۸ ۳

دوستنامه

در ترجمه و تعریب باید به اسم یا فعل بودن کلمه دقت شود:

نافع: سودمند (اسم)، يَنْفَعُ: سود می‌رساند (فعل)

قاتل: کُشنده (اسم)، يَقْتُلُ: می‌کشد (فعل)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) قَلَّة (← قليل)، كَثَرَة (← كثير)
- (۲) دوا (← الدواء؛ «دارو» معرفه است)، يَقْتُل (← قاتل؛ «کُشنده» اسم است).
- (۴) دواء (مانند گزینه (۲))، نافع (مانند گزینه (۲))

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- (۱) دوست به دلیل عیبی در او رها نمی‌شود. (مصرع فارسی هم گفته که هیچ کس و هیچ چیز بی‌عیب نیست.)
- (۲) همانا پیشوای شما از دنیایش به دو جامه کهنه و از خوراکش به دو قرص نان بسنده کرده است. (شعر فارسی هم به قناعت و کم کردن حرص و آز اشاره دارد.)

- (۳) نیکی و بدی برابر نیستند؛ [بدی را] به شیوه‌ای که نیکوتر است دفع کن. (شعر فارسی هم به لزوم رفتار خوب اشاره کرده)
- (۴) هر گروهی به آن چه که دارند خوشحال‌اند. (مصرع فارسی گفته که افراد بر اساس شخصیت خود رفتار می‌کنند یا باطن افراد در ظاهر و عملشان مشخص می‌شود که با آیه شریفه تفاوت مفهومی دارد.)

■ متن زیر را با دقت بخوان، سپس متناسب با آن به سؤال‌های زیر پاسخ بده (۱۱۴ - ۱۱۰):

در آفریقا نوعی ماهی زندگی می‌کند که به توانایی‌اش برای بقا در زمان خشکسالی متمایز می‌شود. پس هنگامی که آب کم می‌شود، ماده‌ای مخاطی را ترشح می‌کند که پوششی را پیرامون بدنش تشکیل بدهد. سپس خودش را در گل دفن می‌کند و به خوابی عمیق فرو می‌رود که گاهی بیش از یک‌سال ادامه دارد [که در این خواب] به آب و غذا و هوا احتیاج زیادی ندارد. و هنگام بارش باران، از پوشش خود خارج می‌شود و به زندگی طبیعی‌اش باز می‌گردد. در حالی که برخی شکارچیان پیش از بارش باران، زمین خشک را برای شکار او حفر می‌کنند.

ترجمه گزینه‌ها:

- (۱) ماهی ماده‌ای مخاطی را ترشح می‌کند تا خودش را از خشکسالی حمایت کند.
- (۲) زمانی که شکارچیان زمین را حفر می‌کنند، ماهی به زندگی عادی‌اش برمی‌گردد. (خیر؛ ماهی پس از بارش باران به زندگی عادی‌اش باز می‌گردد در حالی که شکارچیان پیش از بارش باران زمین را حفر می‌کنند.)
- (۳) شکارچیان طبیعت زندگی ماهی را حتماً می‌دانند.
- (۴) در طول خواب ماهی زیر زمین، او مناسب‌تر برای شکار است.

۱۱۱ ۱ ترجمه عبارت سؤال: «ماهی در طول خواب»

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- (۱) در پایین‌ترین حدی که ادامه زندگی را تضمین می‌کند، می‌ماند.
- (۲) بر غذای ذخیره شدن در گل تکیه می‌کند. (متن چنین چیزی را نگفته.)
- (۳) فعالیت زندگی‌اش کاملاً متوقف می‌شود. (خیر؛ فقط نیازش به آب و غذا و هوا کم‌تر می‌شود.)
- (۴) فعالیتش زیاد می‌شود و سریعاً از خواب برمی‌خیزد. (کاملاً برعکس؛ اتفاقاً گاهی بیشتر از یک سال می‌خوابد)

۱۱۲ ۳

ترجمه گزینه‌ها:

- (۱) بی‌شک آب شرطی برای بازگشت ماهی به فعالیت طبیعی است.
 - (۲) ماهی بسیار می‌خوابد به گونه‌ای که نیازش به انرژی را کم کند.
 - (۳) ماهی برای ادامه زندگی‌اش به خشکسالی نیاز دارد. (ماهی نیازی به خشکسالی ندارد؛ بلکه خود را برای ادامه زندگی با آن وفق می‌دهد.)
 - (۴) ماهی هنگام خواب به آب و هوا و غذا مانند زندگان نیاز ندارد.
- گزینه نادرست را در اعراب و تحلیل صرفی مشخص کن (۱۱۳ و ۱۱۴):

۱۱۳ ۳ لازم ← متعدّد

توضیح: «يُفَرِّزُ» ترشح می‌کند، متعدّدی و «مادّة» مفعولش است.

- (۲) «منصوب» مجرور «حياة» به عنوان موصوف، مجرور به حرف جرّ است.

تذکر: صفت در اعراب، تابع موصوفش است.

■ گزینه مناسب را در پاسخ به سؤالات زیر مشخص کن (۱۲۰ - ۱۱۵):

۱۱۵ ۲ «إِنْتَظَرِ، الْمَذْرُوبُ» صحیح‌اند.

تذکره: وزن باب افتعال: اِفْتَعَلَ، يَفْتَعِلُ، اِفْتَعَالٌ ← اِنْتَظَرَ، يَنْتَظِرُ، اِنْتِظَارٌ

۱۱۶ ۱

دروسنامه

جمع	مثنای مؤنث	مثنای مذکر	مفرد مؤنث	مفرد مذکر	
هؤلاء	هاتین - هاتین	هذین - هذین	هذه	هذا	نزدیک
أولئك	—	—	تلك	ذلك	دور

تذکره: جمع غیرانسان در حکم مفرد مؤنث است؛ یعنی تمام قواعدش اعم از اسم اشاره، صفت و ... به صورت مفرد مؤنث می‌آید:

تلك المفاتيح: آن کلیدها

مفرد مؤنث جمع غیر انسان

در گزینه (۱)، «الرجال: مردان» جمع است ← هؤلاء الرجال

۱۱۷ ۴

دروسنامه

ترکیب وصفی - اضافی ترکیبی است که در آن یک اسم هم مضاف می‌شود هم موصوف؛ یعنی هم مضاف‌الیه می‌گیرد و هم صفت. این ترکیب به شکل زیر می‌آید:

اسم بدون «ال» + ضمیر + اسم «ال» دار

مضاف و موصوف مضاف‌الیه صفت

مثلاً: مَرْعَتُنَا الصَّغِيرَةُ: مزرعه کوچک ما

مضاف مضاف‌الیه صفت و موصوف

در گزینه (۴)، «رُملاتی المُجَدِّينَ: هم‌شاگردی‌های تلاشگر»، «زملاء» مضاف و موصوف، «ی» مضاف‌الیه و «المجدِّين» صفت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «جذوتها: پاره آتش آن» ترکیب اضافی و «ها» مضاف‌الیه و «حرارة منتشرة: گرمای پخش‌شده» ترکیب وصفی است.

(۲) «حبا» چون تعریف گرفته حال است نه صفت!

(۳) «کتاب» اسم نکره و «توجد: وجود دارد» جمله وصفیه و «قصص غریبه: داستان‌های شگفت» ترکیب وصفی است.

۱۱۸ ۳

دروسنامه

۱ معدود اعداد «۱» و «۲» اصل پیش از آن‌ها می‌آید. این اعداد صفت می‌شوند و با معدود از نظر جنس مطابقت دارند:

کتاب واحد: یک کتاب

معدود عدد

غرفتان اثنان: دو اتاق

معدود عدد

۱ معدود اعداد ۳ تا ۱۰ به صورت جمع می‌آید:

خمسة لاعبين: پنج بازیکن

معدود جمع

۳ معدود اعداد ۱۱ تا ۹۹ به صورت مفرد می‌آید:

ثلاثة عشر كوكباً: سیزده ستاره

معدود (مفرد)

ثلاثون يوماً: سی روز

معدود (مفرد)

۴ در اعداد دو رقمی ۲۱ تا ۹۹ ابتدا یکان را می‌نویسیم، سپس دهگان را:

ثلاثة و أربعون تلميذاً: چهل و سه دانش‌آموز

۵ اعداد عقود (۲۰ تا ۹۰: مضرب ۱۰) اگر «ال» بگیرند، عدد ترتیبی می‌شوند:

عشرون: بیست (عدد اصلی)

العشرون: بیستم (عدد ترتیبی)

۶ برای بیان رتبه و مقام و ... از اعداد ترتیبی استفاده می‌شود:

روز پنجم: اليوم الخامس ✓ اليوم الخامس * x

در گزینه (۳)، «الشهر العشر» غلط و شکل درست آن «الشهر العاشر: ماه دهم» است. اینجا باید عدد ترتیبی استفاده کنیم چون درباره رتبه و مقام و ترتیب است.

۱۱۹ ۴

دروسنامه

۱ در باب «افتعال»، حروف «همزه - ت» زائدند:

اِفْتَعَلَ: حروف اصلی: ف - ع - ل / حروف زائد: همزه - ت

۱ در باب «انفعال»، حروف «همزه - ن» زائدند:

اِنْفَعَلَ: حروف اصلی: ف - ع - ل / حروف زائد: همزه - ن

۳ گاهی فعلی که در حروف اصلی‌اش، «ن» هست به باب افتعال می‌رود و ما را به شک می‌اندازد که از باب «افتعال» است یا «انفعال»:

ن ظ ر — باب افتعال — اِنْتَظَرَ

دقت کنید همان‌طور که گفتیم «ن» در باب انفعال زائد است نه اصلی.

۴ راه سریع این است: اگر «نت» در مقایسه بین باب‌های «افتعال» و «انفعال» را دیدید، آن فعل از باب افتعال است.

اِنْتَحَبَ، اِنْتَشَرَ (هر دو افتعال)

اِنْدَفَعَ، اِنْفَتَحَ (هر دو انفعال)

بررسی گزینه‌ها:

(۱) تَنْتَشِرُ ← حروف اصلی: ن ش ر ← افتعال — وزن — تَفْعِلُ

(۲) تَنْتَقِمُ ← حروف اصلی: ن ق م ← افتعال — وزن — تَفْعِلُ

(۳) تَنْتَجِبُ ← حروف اصلی: ن خ ب ← افتعال — وزن — تَفْعِلُ

(۴) تَنْطَلِقُ ← حروف اصلی: ط ل ق (ن - زائد) ← انفعال — وزن — تَفْعِلُ

۱۲۰ ۲

دروسنامه

مفعول مطلق تأکیدی، مصدر منصوب جمله است که بدون صفت یا

مضاف‌الیه می‌آید و فقط روی موضوع فعل تأکید دارد:

تَعْلَمُ حَلَّ مَشَاكِلِكَ تَعْلِماً: راه حل مشکلاتت را حتماً یاد بگیر.

از این رو، ایشان پس از رایزنی با علمای بزرگ قم با آن به مخالفت پرداختند و دولت را مجبور به لغو آن کردند.

پس از مطرح شدن انقلاب سفید و همه‌پرسی آن، امام خمینی (ره) و تعدادی از علما، نخست از شاه در این باره توضیح خواستند اما با بی‌اعتنایی و توهین او مواجه شدند. پس با انتشار اعلامیه‌ای، همه‌پرسی فرمایشی را غیرقانونی اعلام کردند. بیشتر مراجع دینی نیز به دعوت امام خمینی (ره) همه‌پرسی را تحریم کردند. در تهران و قم تظاهرات گسترده‌ای بر پا شد و رژیم پهلوی با استفاده از نیروی نظامی، قیام مردم تهران و قم را سرکوب کرد.

۱۲۷/۳ الف) حماسهٔ میلیونی مردم در محرم سال ۵۷، دولت آمریکا را به این نتیجه رساند که روی کار آوردن دولت نظامی ارتشبد غلامرضا اژه‌اری نتیجه‌ای نداشته است.

ب) جمشید آموزگار مأموریت یافت تا با انتقاد از گذشته، در کشور فضای باز سیاسی ایجاد کند.

ج) با افزایش چشمگیر درآمدهای نفتی ایران در دوران طولانی نخست‌وزیری امیرعباس هویدا، حکومت پهلوی برای تقویت و تحکیم پایه‌های اقتدار خود به اقداماتی نمایشی دست زد.

د) در دورهٔ نخست‌وزیری جمشید آموزگار، در ۱۷ دی ۱۳۵۶ مقالهٔ توهین‌آمیزی علیه امام خمینی (ره) در روزنامهٔ اطلاعات منتشر شد که خشم عمومی مردم علیه حکومت را به همراه داشت.

۱۲۸/۲ نتایج قیام پانزده خرداد:

- ۱- هدف مبارزه تغییر کرد و سرنوشتی رژیم پهلوی، هدف نهایی مبارزان شد.
- ۲- حضور امام خمینی (ره) در صحنهٔ مبارزه موجب شد بسیاری از روحانیون به مبارزات سیاسی روی بیاورند.
- ۳- رهبری امام خمینی (ره) به عنوان مرجع دینی برجسته‌تر شد و مبارزان به نقش و قدرت مذهب در این زمینه، توجه بیشتری نشان دادند.

۱۲۹/۴

دورنگاه

معروف‌ترین گروه‌های مبارز در دورهٔ محمد رضا پهلوی

- هیئت‌های مؤتلفهٔ اسلامی: این گروه پس از تبعید امام خمینی (ره)، مبارزهٔ مسلحانه و ترور سران حکومت پهلوی را محور کار خود قرار داد و حسنعلی منصور، نخست‌وزیر وقت، را ترور کرد. این کار را محمد بخارایی، از اعضای این گروه، انجام داد. پس از این واقعه، بیشتر اعضای این گروه دستگیر و چهار تن از آنان اعدام شدند و برخی هم به حبس‌های طولانی محکوم گردیدند.

- حزب ملل اسلامی: این گروه با آرمان برپا کردن حکومت اسلامی به نبرد مسلحانه روی آورد اما اعضای آن پیش از هر اقدامی، دستگیر و زندانی شدند.

- سازمان مجاهدین خلق: گروهی از جوانان عضو نهضت آزادی بعد از قیام ۱۵ خرداد، فعالیت سیاسی را کنار گذاشتند و به جنگ مسلحانه روی آوردند. آن‌ها در آغاز تفکر اسلامی داشتند ولی به مرور زمان، دچار انحراف فکری شدند و به مارکسیسم تمایل پیدا کردند. در سال ۱۳۵۰ بیشتر اعضای این سازمان یا دستگیر شدند و یا در تسویه‌های درون‌گروهی از بین رفتند.

- سازمان چریک‌های فدایی خلق: این گروه از همان ابتدا با الهام از افکار مارکسیستی به مبارزهٔ مسلحانه روی آوردند و تعدادی از آن‌ها در درگیری با مأموران رژیم یا در زندان به قتل رسیدند.

ترجمه عبارت سؤال: «اگر بخواهیم که فقط بر بستن شیر آب تأکید کنیم، می‌گوییم»

در گزینهٔ (۲)، «إِغْلَاقاً» مصدر «يُغْلَقُ» است که بدون مضاف‌الیه یا صفت آمده؛ پس مفعول مطلق تأکیدی است:

او شیر آب را حتماً می‌بندد.

در گزینهٔ (۱)، «إِنَّ» کَلِّ جمله را تأکید می‌کند، در گزینهٔ (۳) چون «إِغْلَاقاً» صفت گرفته و مفعول مطلق نوعی است و گزینهٔ (۴)، «سریعاً» حال است.

تاریخ

۱۲۱/۴ در زمان مظفرالدین شاه، امتیاز کشف و استخراج نفت و گاز در سرتاسر ایران به مدت ۶۰ سال به یک سرمایه‌دار انگلیسی به نام «ویلیام ناکس داری» واگذار شد.

۱۲۲/۴ نمایندگان مجلس شورای ملی در مخالفت با اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی، دولت را مکلف ساختند که برای گرفتن تمامی حقوق ملی در موضوع نفت جنوب، مذاکره کند و اقدامات لازم را انجام دهد (مهر ۱۳۲۶).

این اقدام به منزلهٔ اعلام نارضایتی رسمی و علنی از قرارداد نفتی ایران با انگلستان و تلاش برای تجدید نظر در آن به حساب می‌آمد.

۱۲۳/۲ دولت دکتر مصدق برای مقابله با تهدیدها و تحریم‌های اقتصادی انگلستان، برنامهٔ اقتصاد بدون نفت را اجرا کرد.

۱۲۴/۱ ترتیب وقوع رویدادها: ج ← الف ← د ← ب

بررسی عبارت‌ها:

- الف) اتخاذ سیاست موازنهٔ منفی در دورهٔ چهاردهم مجلس ← ۱۳۲۳ش
- ب) اعدام نخست‌وزیر (سپهبد حاجعلی رزم‌آرا) به دست خلیل طهماسبی ← ۱۶ اسفند ۱۳۲۹ش
- ج) به دست آوردن حق نظارت کامل بر شرکت نفت پارس و انگلیس توسط انگلستان ← ۱۹۱۴م
- د) انعقاد توافق‌نامهٔ نفتی میان احمد قوام و نمایندهٔ شوروی ← پس از پایان جنگ جهانی دوم و پیش از اعتراض به قرارداد نفت جنوب (۱۳۲۶ش)

۱۲۵/۲ بررسی گزینه‌ها:

(۱) نادرست: نمایندگان مجلس شورای ملی به پیشنهاد دکتر مصدق طرحی را به تصویب رساندند که دولت را از مذاکرهٔ مستقیم با کشورهای خارجی در خصوص نفت ایران، بدون تأیید و تصویب مجلس منع می‌کرد. این مصوبه در حکم «اتحاد سیاست موازنهٔ منفی» بود.

(۲) درست: مهم‌ترین مانع بر سر راه ملی شدن صنعت نفت، سپهبد حاجعلی رزم‌آرا بود.

توجه: دکتر محمد مصدق تا پیش از تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت، نمایندهٔ مجلس بود.

(۳) نادرست: قیام ۳۰ تیر علیه نخست‌وزیری احمد قوام صورت گرفت.

(۴) نادرست: پس از کودتای ۲۸ مرداد، زاهدی نخست‌وزیر شد.

۱۲۶/۲ عبارت «الف» به تصویب نامهٔ انجمن‌های ایالتی و ولایتی و عبارت «ب» به انقلاب سفید اشاره دارد.

آغاز مبارزهٔ امام خمینی (ره):

اولین مرحلهٔ علنی در فعالیت سیاسی و مبارزهٔ امام خمینی (ره) با اعتراض به تصویب‌نامهٔ انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی آغاز شد. از دیدگاه حضرت امام، این تصویب‌نامه موجب تضعیف اسلام و افزایش حضور بهائیان در حکومت می‌شد.

۱۳۰/۱ بررسی عبارات‌های نادرست:

الف) به دنبال جنایت رژیم پهلوی در حمله به مدرسه فیضیه قم و مدرسه طالبیه تبریز، امام طی اعلامیه مهمی، شاه را به طور مستقیم سرزنش کردند و تقیه و سکوت در برابر ظلم حکومت را حرام دانستند.
ج) امام خمینی (ره) در ۲۳ دی تشکیل شورای انقلاب را به اطلاع مردم رساند، در حالی که شاه ۲۶ دی از ایران رفت.
د) دکتر علی شریعتی در خرداد ۱۳۵۶ در لندن درگذشت. در آن زمان امام در نجف اشرف حضور داشت. (امام خمینی (ره) در مهر ۱۳۵۷ به پاریس تبعید شد.)

۱۳۱/۳

دورسنامه

«مهر» یا «میترا»

براساس باورهای کهن ایرانی، مهر یا میترا، ایزد پیمان و قانون و پشتیبان نظم اجتماعی بود.

در دوران سلوکیان و اشکانیان علاوه بر اهوره مزدا، خدایان کهن ایرانی هم چون مهر و آناهیتا هم ستایش می‌شدند. برخی از پادشاهان اشکانی، به تقلید از یونانیان، معابدی را برای آناهیتا ساختند.

توجه: در عصر روم باستان، برخی از باورهای کهن ایرانی مانند پرستش ایزدمهر (میترا) در قلمرو روم رواج یافت و بر فرهنگ و هنر رومی تأثیر چشمگیری گذاشت.

۱۳۶/۱ بررسی عبارات‌های نادرست:

الف) چین نیز مانند سومر و مصر در آغاز شامل چندین دولت - شهر بود که بر هر قسمت آن، جنگاورانی حکومت می‌کردند.

ج) آیین بودا در دوره سلسله هان به چین راه یافت. این آیین در دوره اشکانیان نیز در بخش‌های شرقی ایران نفوذ کرد.

د) اقوام آریایی وارد چین شدند.

الف) سنگ‌نوشته‌ها، نوشته‌های یونانی به ویژه تاریخ هرودت و کاوش‌های باستان‌شناسی، اطلاعات ارزشمندی درباره باورها، آداب و مراسم دینی پارسیان ارائه می‌دهند.

ب) در آثار و متون دینی و حقوقی مربوط به دوره ساسانی و قرون نخستین اسلامی، مطالب و گزارش‌هایی وجود دارد که دلالت بر حقوق اجتماعی و اقتصادی زنان در آن دوران می‌کند.

ج) براساس محتوای لوح‌های گلی کشف‌شده از تخت جمشید، در زمان هخامنشیان کارگاه‌هایی متعلق به شاه وجود داشته که اشیاء و مواد خوراکی مورد نیاز کاخ شاهی را تولید می‌کردند و استادکاران و صنعتگران از سراسر قلمرو پهناور هخامنشی در این کارگاه‌ها مشغول به کار بودند.

دورسنامه

مراحل تغییر و تحول زبان‌های ایرانی از آغاز تا کنون

زبان‌های ایرانی در طول تاریخ دچار تغییر و تحول شده‌اند. زبان‌شناسان مراحل تغییر و تحول زبان‌های ایرانی را از آغاز تاکنون به سه دوره زبان‌های کهن، میانه و نو تقسیم کرده‌اند.

زبان‌های کهن ایرانی از قدیمی‌ترین زمان تا پایان هخامنشیان (۳۳۰ ق.م) در مناطق مختلف فلات ایران رواج داشته‌اند. در مآخذ باستانی به تعدادی از این زبان‌ها اشاره شده است که از میان آن‌ها، تنها از دو زبان فارسی باستان و اوستایی، آثار مکتوبی بر جای مانده است.

فارسی باستان، نیای زبان فارسی امروزی و زبان قوم پارس بوده و در دوره هخامنشی به آن سخن می‌گفته‌اند. مهم‌ترین مدارک بر جای مانده از زبان فارسی باستان، سنگ‌نوشته‌های پادشاهان هخامنشی است که به خط میخی نوشته شده‌اند.

۱۳۲/۴ بررسی عبارات‌های نادرست:

ب) اولین شهرها در ناحیه جنوبی بین‌النهرین، معروف به سومر به وجود آوردند.
د) لوح‌های گلی فراوانی به خط میخی و زبان سومری در بقایای شهرهای آن‌ها کشف شده است.

۱۳۳/۲ تمدن میسن به دلیل رقابت شهرها و جنگ‌های داخلی ضعیف شد و از سال ۱۱۰۰ تا حدود ۸۰۰ ق.م یونان دچار چنان انحطاطی شد که مورخان آن را «عصر تاریکی» نامیده‌اند.

۱۳۴/۴ قرن سوم میلادی یعنی فاصله سال‌های ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلادی.

بررسی عبارت‌ها:

الف) نادرست: منظور از عصر شکوفایی مردم‌سالاری در آتن فاصله سال‌های ۵۰۰ تا ۳۳۸ ق.م است.

ب) درست: مانی (۲۱۶ تا ۲۷۴ م) با ترکیب آموزه‌هایی از دین‌های زرتشتی، مسیحی و بودایی، آیین جدیدی را عرضه کرد. او در زمان بهرام اول ساسانی، اعدام شد.

تاریخ‌نویسی از اواخر قرن سوم هجری متداول شد. از مشهورترین چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی می‌توان به بلاذری (قرن سوم هجری) صاحب کتاب فتوح البلدان و دینوری (متوفای ۲۹۰ق) نویسنده کتاب اخبار الطوال اشاره کرد.

۳- تاریخ‌نگاری تحلیلی: مورخ در این روش، با بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها، علل، آثار و پیامدهای آن واقعه را تحلیل و تفسیر می‌کند. از برجسته‌ترین آثار که به این شیوه تألیف شده است، می‌توان به کتاب تجارب‌الامم ابوعلی مسکویه (متوفای ۴۲۱ق)، تاریخ بیهقی و مروج الذهب مسعودی اشاره کرد.

۱۴۲/۳ پس از پیمان صلح حدیبیه، حضرت محمد (ص)، سران امپراتوری‌ها و دولت‌های بزرگ را به اسلام دعوت کرد. به همین منظور، سفیران رسول خدا (ص) نامه‌های آن حضرت را به پادشاهان ایران، روم، غسان، مصر و حبشه و رؤسای برخی قبیله‌های بزرگ عرب رساندند.

طی سال‌های هفتم و هشتم هجری، تعدادی از حاکمان محلی در گوشه و کنار شبه‌جزیره عربستان مانند عمان، بحرین، نجران و یمن یا به اسلام گرویده و یا با بستن پیمان و پرداخت جزیه، تابع حکومت مدینه شدند.

حدود دو سال پس از پیمان حدیبیه، قریش این پیمان را نقض کرد. از این‌رو، پیامبر به سرعت سپاهی مرکب از ده هزار تن را برای فتح مکه بسیج کرد. در رمضان سال هشتم هجرت، مکه به صورت مسالمت‌آمیزی، فتح و کعبه از بت‌ها پاک‌سازی شد.

۱۴۳/۲ ترتیب وقوع رخدادها: الف ← ج ← ب

بررسی عبارات‌ها:

الف) پایان سلطه سیاسی امپراتوری روم شرقی بر مصر پس از فتح آن به دست مسلمانان ← ۲۰ق

ب) فتح شهر قرطبه در اندلس توسط عبدالرحمان بن معاویه و تأسیس حکومت امویان اندلس ← ۱۳۸ق

ج) مرگ هشام بن عبدالملک ← ۱۲۵ق

۱۴۴/۱ همه موارد گفته شده صحیح است.

۱۴۵/۲

دوستانه

انواع زمین‌ها در عصر صفوی

۱- اراضی ممالک: این دسته از اراضی کشور در اختیار و تملک والیان ایالت‌ها بود و آن‌ها این زمین‌ها را میان زیردستان خود تقسیم می‌کردند.

۲- اراضی خاصه: این زمین‌ها متعلق به شخص شاه بود و به ویژه از زمان شاه عباس درآمد آن برای اداره سپاه هزینه می‌شد.

۳- اراضی وقفی: این اراضی توسط مردم یا شاه وقف می‌شد. گاهی مردم برای جلوگیری از دست‌اندازی حکام، زمین‌های خود را وقف می‌کردند.

۴- املاک خصوصی: این زمین‌ها بسیار ناچیز بود و همواره در معرض مصادره قرار داشت.

اوستایی، زبانی بوده که مردمان بخشی از نواحی شرقی ایران به آن سخن می‌گفته‌اند. کتاب دینی زرتشتیان، اوستا، به این زبان نوشته شده است. از این زبان جز کتاب اوستا و آثار مربوط به آن، اثر دیگری بر جا نمانده است. زبان‌های ایرانی دوره میانه، تقریباً از زمان سقوط هخامنشیان تا فروپاشی حکومت ساسانیان (۶۵۱م. / ۳۱۰ق.) و حتی قرون نخستین اسلامی، در مناطق مختلف ایران متداول بودند. از این گروه زبان‌ها، آثار بیشتری به جا مانده است.

زبان پارتی یا پهلوی اشکانی، در مناطق شمال و شمال شرقی ایران متداول بود و زبان رسمی و درباری حکومت اشکانیان به شمار می‌رفت. زبان فارسی میانه یا پهلوی ساسانی که دنباله زبان فارسی باستان به حساب می‌آید، در نواحی جنوب و جنوب غربی ایران رایج بود و زبان رسمی و درباری حکومت ساسانی شمرده می‌شد.

زبان‌های ایرانی نو، به زبان‌هایی گفته می‌شود که در دوران اسلامی به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافتند.

۱۳۹/۴ ترتیب وقوع رخدادها: الف ← ج ← ب

بررسی عبارات‌ها:

الف) در زمان مهرداد دوم اشکانی، سفیرانی از چین به ایران آمدند و با تکمیل جاده ابریشم، روابط تجاری میان دو کشور توسعه یافت.

ب) در نتیجه اقدامات اصلاحی خسروانشیروان ساسانی، از قدرت و نفوذ اشراف و نجبای درجه اول کاسته شد و بر قدرت و نفوذ اشراف و نجبای درجه دوم افزوده شد.

ج) در دوره ارد دوم اشکانی، کراسوس سردار مشهور رومی در حران در برابر سپاه ایران به فرماندهی سورنا شکست خورد.

۱۴۰/۱ تنها مورد «ب» نادرست است.

در عصر اشکانی، هنر مجسمه‌سازی متأثر از هنر یونانی رونق گرفت و مجسمه‌سازان، آثار متعددی پدید آوردند.

نکته: برجسته‌ترین مجسمه به‌جامانده از عصر اشکانی، پیکره برنزی شاهزاده اشکانی است.

۱۴۱/۲

دوستانه

انواع روش‌های تاریخ‌نگاری

۱- تاریخ‌نگاری روایی: مورخ در تاریخ‌نگاری روایی، روایت‌های مختلف و متعدد درباره موضوع واحد را با آوردن اسناد، ذکر می‌کند. مهم‌ترین ویژگی این نوع تاریخ‌نگاری در این بود که تاریخ‌نگاران، بدون هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها، عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند. از مشهورترین چهره‌های تاریخ‌نگاری روایی، مورخ و مفسر مشهور، محمدبن جریر طبری است.

شاید یکی از معایب این سبک تاریخ‌نگاری، این باشد که نویسندگان، هیچ نقد و نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند. اما برخی، آن را امتیازی بزرگ می‌دانند؛ زیرا مورخان بعدی با مجموعه‌ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه‌رو می‌شوند و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی، درباره اصل خبر قضاوت می‌کنند.

۲- تاریخ‌نگاری ترکیبی: مورخ در این روش به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت دادن همه روایت‌ها، یک گزارش از مجموع آن‌ها تنظیم می‌کند. مورخ در این روش، ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند. این نوع

۱۴۶ | بررسی عبارات‌های نادرست:

الف) مسجد جامع عتیق اصفهان که یکی از کهن‌ترین مسجدهای چهارایوانی در ایران و مربوط به عصر سلجوقی است، الگویی برای معماران مساجد در دوره‌های بعدی شد.
د) شهر سلطانیه در زمان ایلخانان ساخته شد.

دورستانه

معماری در عصر سلجوقی

دوره سلجوقی یکی از دوره‌های مهم هنر اسلامی تلقی می‌شود. گسترش قلمرو، حکومت فراگیر، توسعه شهرنشینی، رشد اقتصادی و حمایت دولتمردان، در شکوفایی هر چه بیشتر هنر و معماری این دوره تأثیر به سزایی داشت. مسجد، مدرسه، کاروان‌سرا و نیز مقابر از جمله بناهایی بودند که در آن دوره توسط معماران ایرانی ساخته می‌شدند.

مسجد «جامع عتیق» اصفهان که یکی از کهن‌ترین مسجدهای چهارایوانی در ایران است، الگویی برای معماران مساجد در دوره‌های بعدی شد. کاشی‌ها و گچ‌بری و تزیینات به کاررفته در این مسجد نیز به عنوان نمونه‌ای عالی از هنر این دوره محسوب می‌شوند.

معماری در عصر تیموری

فنون و شیوه‌های معماری در عصر ایلخانان و تیموریان، با توسعه دانش و خلاقیت معماران زبردست ایرانی، پیشرفت چشمگیری کرد. ویژگی مهم معماری این دوره، ایجاد بناهای عظیم، ساختن گنبدها، طاق‌ها، ایوان‌ها و مناره‌های بلند و تزئین ساختمان‌ها با گچ‌بری و کاشی‌کاری به شیوه‌های گوناگون بود. در این دوره هم‌چنین از ترکیب آجر و کاشی نیز برای تزیین و زیباسازی بناها استفاده می‌شد.

۱۴۷ | الف) زوال موقعیت اقتصادی و اجتماعی دهقانان در ایران ←

دوران حاکمیت غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان
ب) عصر طلایی پارچه‌بافی در ایران ← دوره صفوی
ج) مرسوم شدن تاریخ‌نگاری به شیوه تک‌نگاری ← دوره تیموریان
د) تغییر محل بنای مسجد و بازار در ساختار شهرها ← دوره سلجوقی

دورستانه

تذکره:

در دوره سلجوقی، شهر بیرونی بیش از ادوار پیشین گسترش یافت. این اتفاق به دلیل رشد تجارت و افزایش جمعیت شهرها رخ داد. همراه با این تحول، عناصر شهر اسلامی مانند مسجد و بازار به شهر بیرونی منتقل شدند و در کنار هم قرار گرفتند.

۱۴۸ | ۲

فرانک‌ها دسته‌ای از ژرمن‌ها بودند که با تصرف سرزمین‌گل، حکومت خود را بنیان نهادند. آنان پس از گرویدن به دین مسیحیت و اتحاد با کلیسای رم، قلمرو خود را گسترش دادند. پادشاهی فرانک‌ها در زمان شارلمانی به اوج قدرت رسید. شارلمانی با جنگ‌های پی‌درپی که با خون‌ریزی بسیار همراه بود، بخش اعظم اروپای غربی و مرکزی را تا سال ۸۰۰م تحت سلطه خود درآورد.

۱۴۹ | ۲

در نتیجه اکتشافات جغرافیایی و دستیابی اروپاییان به منابع ثروت در سرزمین‌های جدید، حجم عظیمی از فلزات گران‌بها به اروپا سرازیر شد که تا آن زمان سابقه نداشت. ذخیره فلزات قیمتی موجب رونق اقتصادی و رشد تجارت شهرهای اروپایی شد. این وضع به ضرر اشراف فئودال و زمین‌دار بود و موجب شد که موقعیت اجتماعی خود را از دست بدهند. در مقابل، اعتبار و منزلت تجار و صنعتگران افزایش یافت.

ذخیره فراوان طلا و نقره هم‌چنین موجب افزایش بیشتر قدرت شاهان اروپایی شد و آنان را بر اشرافیتی که تا آن زمان گردن‌فرازی می‌کرد، برتری بخشید. شاهان هم‌چنین با استفاده از منابع مالی عظیمی که حاصل غارت مستعمرات بود، ارتش‌های ملی و ناوگان‌های دریایی خود را مجهز و قوی‌تر کردند. البته کشف سرزمین‌های جدید و گسترش قلمرو اروپاییان، باعث تشدید رقابت و درگیری سیاسی، نظامی و اقتصادی دولت‌های اروپایی در سرزمین اصلی و مستعمرات شد.

۱۵۰ | ۲ | بررسی عبارات‌ها:

الف) درست: در دوره سامانی، نخستین کتاب جغرافیایی به زبان فارسی با عنوان «حدود العالم من المشرق الی المغرب» نگارش یافت.
ب) درست: نظامیه‌ها به همت خواجه نظام‌الملک توسی در دوره سلجوقی ساخته شد. این مدارس اختصاص به تدریس فقه شافعی و دانش‌های وابسته به آن داشت.
ج) نادرست: در عصر تیموری، شعر و شاعری گسترش فراوانی در میان مردم عادی داشت و بسیاری از شاعران از میان قشرهای مختلف مردم برخاستند.
د) نادرست: حکمت متعالیه توسط ملاصدرا از درهم آمیختن فلسفه مشاء، اشراق، کلام و عرفان به وجود آمد.

جغرافیا

۱۵۱ | ۳

با توجه به موقعیت جغرافیایی و نوع ناهمواری‌ها، برخی از مخاطرات طبیعی مانند زمین‌لرزه، زمین‌لغزش، سیل و خشکسالی در کشور ما بیش از دیگر حوادث رخ می‌دهند.

دورستانه

مخاطرات طبیعی را می‌توان از نظر منشأ شکل‌گیری به دو دسته تقسیم کرد:

۱- مخاطرات طبیعی یا منشأ درون‌زمینی: که ناشی از فرآیندهای درونی زمین هستند (دینامیک درونی)؛ مانند زمین‌لرزه و آتشفشان.
۲- مخاطرات طبیعی یا منشأ برون‌زمینی: که ناشی از فرآیندهای بیرون از زمین مانند فرآیندهای اقلیمی هستند (دینامیک بیرونی)؛ مانند سیل، صاعقه و طوفان.

مخاطرات طبیعی بر اثر فرآیندهای طبیعی رخ می‌دهند اما انسان‌ها می‌توانند با فعالیت‌های خود در افزایش یا کاهش خسارت‌های آن‌ها نقش ایفا کنند.

۱۵۲ | ۴

در زیر صفحات زمین، ماده تشکیل‌دهنده گشته زمین به حالت نیمه جامد و تا اندازه‌ای خمیرمانند است. از آن‌جا که دما از سطح زمین به سمت عمق آن افزایش می‌یابد، در گشته فوقانی، حرکت همرفتی مواد موجب حرکت صفحات نسبت به هم می‌شود. این صفحات یا از هم دور می‌شوند (واگرا) یا به هم نزدیک می‌شوند (همگرا) و یا در کنار هم می‌لغزند (امتداد لغز یا برشی). این حرکات در ابتدا موجب کشیدگی و فشردگی پوسته زمین می‌شوند و اگر ادامه یابند، شکستگی‌هایی به نام گسل ایجاد می‌کنند.

دورسنامه

علل خشکسالی

- گرم شدن آب و هوای کره زمین و بی‌نظمی‌های بارش در نتیجه تغییرات اقلیمی

- افزایش جمعیت و مقدار مصرف آب، نبود مدیریت صحیح و بهره‌برداری نادرست از منابع آب سطحی و زیرزمینی

پیامدهای خشکسالی

- کاهش یا از بین رفتن محصولات کشاورزی و بروز قحطی و گرسنگی

- مهاجرت ساکنان مناطقی که دچار خشکسالی می‌شوند به سایر مکان‌ها و تخلیه شدن روستاها

- از بین رفتن گیاهان و جانوران یا مهاجرت برخی گونه‌ها

- کاهش ذخایر آب سطحی و زیرزمینی یا خشک شدن آن‌ها

- افزایش ریزگردها و حرکت آن‌ها به سمت سکونتگاه‌ها

۱۵۹/۲ بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) به هرگونه عامل محیطی که سلامتی و حیات انسان‌ها و موجودات زنده را تهدید کند یا به اموال و دارایی‌های انسان‌ها خسارت وارد آورد، مخاطره می‌گویند.

ج) سازمان مدیریت بحران در ایران، زیر نظر استانداری‌ها فعالیت می‌کند.

۱۶۰/۴ یکی از راه‌های پیش‌بینی احتمال وقوع زلزله، بررسی تغییر اندازه فاصله بین شکستگی‌های پوسته زمین به وسیله دستگاه‌های دقیق و عکس‌های هوایی و تصاویر ماهواره‌ای است.

۱۶۱/۳

دورسنامه

چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی، که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی کند؛ زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یک‌دیگر عمل می‌کنند.

دید ترکیبی یا کل‌نگری یعنی: مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در مکان.

جغرافی‌دانان با به کارگیری دید ترکیبی به مطالعه محیط می‌پردازند و به حل مسائل آن اقدام می‌کنند.

تذکر: در کتاب درسی بیان شده که «جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود و از آن‌ها در جهت بهبود زندگی خویش استفاده کند.» و همچنین با توجه به تعریف دید ترکیبی، برای پاسخ به این سؤال باید در گزینه‌ها به دنبال عملکرد مثبت انسان باشید یعنی آن عملکردی که نظم و تعادل در محیط طبیعی را در طولانی‌مدت حفظ می‌کند؛ مثل گزینه (۳).

بررسی گزینه‌ها:

(۱) عملکرد منفی؛ چون باعث از دست رفتن پوشش گیاهی می‌شود.

(۲) عملکرد منفی؛ چون خاک و آب نواحی مرکزی ظرفیت کشاورزی ندارد.

(۳) عملکرد مثبت؛ چون باعث حفاظت نواحی ساحلی می‌شود.

(۴) عملکرد منفی؛ چون موجب از بین رفتن محیط زیست می‌شود.

۱۵۳/۴ کانون زمین‌لرزه، نقطه‌ای در عمق زمین است که در آن انرژی انباشته‌شده در سنگ برای نخستین بار آزاد می‌شود و گسل شروع به از هم گسیختن می‌کند.

شدیدترین تنش زمین‌لرزه در نقطه کانونی آن روی می‌دهد و هر چه از این نقطه فاصله بگیریم، از دشت تکان‌های ناشی از زمین‌لرزه کاسته می‌شود.

با توجه به عبارت صورت سؤال می‌توان دریافت که عمق کانونی این زلزله زیاد بوده پس میزان تخریب ناشی از این زمین‌لرزه کم بوده است.

نکته: هر چه عمق کانونی زمین‌لرزه بیشتر باشد، یعنی امواج مجبور به پیمودن مسیر طولانی‌تری برای رسیدن به سطح باشند، تخریب و خسارت کاهش می‌یابد.

۱۵۴/۲ آبدهی رودها معمولاً در طول سال تغییر می‌کند، برای مثال، در کشور ما در زمستان و اوایل بهار با ذوب برف و بارش‌های بیشتر، آبدهی رودها افزایش پیدا می‌کند و در فصل خشک کاهش می‌یابد.

چنانچه حجم آب رودخانه از میانگین سالیانه آبدهی آن بیشتر شود، سیل رخ می‌دهد.

۱۵۵/۴ الف) شکل ← حوضه‌های گرد

ب) شیب ← حوضه‌های با شیب زیاد

ج) تعداد انشعابات ← حوضه‌های با تعداد انشعابات کم‌تر

دورسنامه

حوضه‌های آبریز

در حوضه‌های گرد به علت انشعابات پراکنده سرشاخه‌ها که طول آن‌ها تقریباً به یک اندازه است، همه جریان‌ها همزمان به خروجی می‌رسند و موجب سرریز و وقوع سیل می‌شوند. به عکس در حوضه‌های کشیده، مدت‌زمان طولانی‌تری سپری می‌شود تا آب جاری، مسافت سرچشمه تا خروجی را طی کند و در نتیجه آب سرشاخه‌ها به تدریج و به طور متوالی از حوضه تخلیه می‌شوند.

۱۵۶/۲ بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) ساخت و ساز بر روی دامنه‌ها باعث افزایش وزن دامنه‌ها، فشار روی آن‌ها و ناپایداری‌شان می‌شود.

ب) در دره‌های پرشیب کوهستانی، رودها با حفر و فرسایش کناره آبراهه‌ها، تکیه‌گاه دامنه را از بین می‌برند و باعث لغزش در آن می‌شوند.

۱۵۷/۱ مقدار نفوذ باران در دامنه‌هایی که در مناطق مرطوب قرار دارند یا پوشیده از درختان و گیاهان متراکم‌اند و یا درز و شکاف بسیار دارند، بیشتر و احتمال وقوع لغزش در آن‌ها بالاتر است، زیرا نفوذ آب باران نه تنها وزن دامنه را افزایش می‌دهد بلکه باعث کاهش اصطکاک بین توده لغزشی و زیربنا و در نتیجه لغزش می‌شود.

۱۵۸/۳

۱۶۶ ۳

درسیانه

دریاچه‌های ایران

به لحاظ زمانی، دو نوع دریاچه وجود دارد:

♦ دریاچه‌های دائمی:

اغلب دریاچه‌های دائمی ایران در نیمه غربی کشور قرار دارند که از نظر شرایط آب و هوایی جزء نواحی مرطوب و نیمه‌مرطوب کشور هستند. آب بعضی از این دریاچه‌ها شور و برخی دیگر آب شیرین دارند.

مهم‌ترین دریاچه‌های دائمی ایران عبارتند: دریاچه ارومیه، زریبار (زریوار) غرب مرویان در استان کردستان، پریشان (فامور)، مهارلو (استان فارس) و ... البته در قله بعضی از کوه‌های آتشفشانی مانند سبلان هم دریاچه‌های کوچکی وجود دارند که آب آن‌ها از ذوب برف‌ها تأمین می‌شود اما به دلیل سرمای ناشی از ارتفاع، اغلب مواقع سال یخ‌بسته است.

♦ دریاچه‌های فصلی:

این دریاچه‌ها در فصول پربارش، وسعت بیشتری پیدا می‌کنند ولی در ماه‌های گرم و یا در سال‌های کم‌بارش به دلیل تبخیر آب آن‌ها خشک شده یا به شکل باتلاق و شوره‌زار درمی‌آیند. مهم‌ترین دریاچه‌های فصلی ایران، دریاچه مسیله در قم، نیریز در فارس، هامون در سیستان و بلوچستان و جازموریان بین دو استان کرمان و سیستان و بلوچستان.

۱۶۷ ۳

$$> 100 \times \frac{\text{میزان مرگ و میر} - \text{میزان موالید}}{\text{کل جمعیت}} = \text{رشد طبیعی جمعیت مثبت}$$

$$\text{رشد مطلق جمعیت منفی} =$$

$$\frac{(\text{تعداد مهاجران به خارج} + \text{میزان مرگ و میر}) - (\text{تعداد مهاجران به داخل} + \text{میزان موالید})}{\text{کل جمعیت}}$$

$$< 100 \times$$

بررسی همه حالت‌ها:

(A)

$$\text{رشد طبیعی} = \frac{107,000 - 100,000}{1,000,000} \times 100 = -0.7$$

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{(107,000 + 15,000) - (100,000 + 20,000)}{1,000,000}$$

$$\times 100 = -0.2$$

نادرست، چون رشد طبیعی جمعیت منفی است.

(B)

$$\text{رشد طبیعی} = \frac{40,000 - 40,000}{1,000,000} \times 100 = 0$$

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{(40,000 + 3000) - (40,000 + 5000)}{1,000,000} \times 100$$

$$= -0.2$$

نادرست، چون رشد طبیعی جمعیت صفر است.

(C)

$$\text{رشد طبیعی} = \frac{25,000 - 20,000}{1,000,000} \times 100 = 0.5$$

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{(25,000 + 6000) - (20,000 + 12,000)}{1,000,000}$$

$$\times 100 = -0.1$$

درست است.

۱۶۲ ۳

الف) این عبارت در پاسخ به سؤال «چطور؟» قابل ذکر است.

سؤال «چطور؟» به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد. «زمینه‌های به وجود آورنده این پدیده چیست؟» «عدم حرکت صعودی و جابه‌جا نشدن هوا

ب) این عبارت در پاسخ به سؤال «چه چیز؟» قابل طرح است.

سؤال «چه چیز؟» بر ماهیت هر پدیده یا مسئله دلالت دارد. «چه چیزی رخ داده است؟» «تشدید آلودگی هوا در شهرهای بزرگ و نواحی صنعتی

۱۶۳ ۳

ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی و همچنین در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است. گستردگی کشور ما در این عرض‌ها به تنوع آب و هوا در آن منجر شده است. (درستی مورد «ب»)

در اطراف مدار رأس‌السرطان (۲۵ تا ۳۳ شمالی) و رأس‌الجدی (۲۵ تا ۳۳ جنوبی)، به دلیل سنگینی و فرونشینی هوا، کمربند پرفشار جنب حاره‌ای تشکیل می‌شود و دارای آب و هوای گرم و خشک است. (درستی مورد «ه»)

مهم‌ترین کمربندهای خشک و بیابانی کره زمین در اثر عامل پرفشار جنب حاره‌ای به وجود آمده است که کشور ما هم در داخل این کمربند خشک قرار دارد. عامل پرفشار جنب حاره‌ای در تابستان به داخل کشور پیشروی می‌کند و مانع ریزش بارش در دوره گرم سال در کشور می‌شود. (درستی مورد «ج»)

۱۶۴ ۳

منطقه کوهستانی آذربایجان:

دو رشته‌کوه ارسباران (قره‌داغ) در شمال و رشته‌کوه مرزی ایران و ترکیه، شمال و غرب این منطقه را دربر گرفته است. علاوه بر این کوه‌ها، دو توده کوهستانی مهم دیگر، به نام‌های سهند و سبلان بر اثر فعالیت‌های آتشفشانی، در این منطقه وجود دارند.

۱۶۵ ۳

(D)

دروستگاه

کانون ناحیه

هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند. معمولاً هر چه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می‌شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می‌کنیم، به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود و سرانجام، این عوامل ناپدید می‌گردند.

۱۷۲/۲

هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری وجود دارد، به سمت جایی که فشار کم‌تری دارد، جریان می‌یابد و به این ترتیب، باد به وجود می‌آید. به عبارت دیگر، هوای گرم و سبک بالا می‌رود و هوای نسبتاً سرد و سنگین به زیر آن می‌رود و جانشین آن می‌شود.

۱۷۳/۲ بررسی عبارات‌های نادرست:

(الف) کلوته‌ها (یاردانگ‌ها) در غرب بیابان لوت وجود دارند.
(ب) در نواحی دارای ماسه‌های ریز و به ویژه فاقد پوشش گیاهی، باد ذرات را از محل خود جابه‌جا می‌کند و به تدریج، حفره‌ها یا چاله‌های وسیع پدید می‌آورد. اگر در برخورد با آب‌های زیرزمینی، رطوبت و چسبندگی در دانه‌ها به وجود بیاید، فرسایش بادی کند و سپس متوقف می‌شود.

توجه: عمق چاله‌های بادی را سطح آب‌های زیرزمینی تعیین می‌کند.

۱۷۴/۴

دروستگاه

رابطه پراکندگی پوشش گیاهی با ارتفاع

گیاهان و جانوران در ارتفاع معینی قادر به زیستن هستند. هر چه ارتفاع افزایش می‌یابد، تعداد گونه‌ها، قد یا بلندی گیاهان، انبوهی و درجه رشد گیاهان و همچنین فصل رویش آن‌ها کم‌تر و کوتاه‌تر می‌شود. به علاوه، شیب دامنه‌ها بر عمق خاک و زهکشی آن اثر می‌گذارد. در دامنه‌های پرشیب، ضخامت خاک کم‌تر است و این دامنه‌ها کم‌تر می‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۱۷۵/۳

(الف) بخش عمده گندم جهان را تولید می‌کند ← چین، هند، ایالات متحده آمریکا، روسیه، کانادا، فرانسه و استرالیا
(ب) اقتصاد آنان به طور کلی مبتنی بر تولید و صدور منابع انرژی و مواد اولیه است ← کشورهای پیرامون مثل افغانستان، بنگلادش، مراکش، نامیبیا، پرو، نیکاراگوئه
(ج) به صدور سرمایه در دیگر نواحی جهان می‌پردازند ← کشورهای مرکز (استرالیا، ژاپن، آمریکای شمالی و اروپای غربی)
(د) خانواده زبانی هند و اروپایی بزرگ‌ترین و گسترده‌ترین گروه زبانی دنیاست ← زبان مردم انگلستان، اسپانیا، روسیه، هند و ایران

۱۷۶/۳

شرکت‌های چندملیتی به سرمایه‌گذاری در کشورهای دیگر علاقه‌مند هستند؛ زیرا از این طریق، امتیازات زیادی به دست می‌آورند؛ اولاً با احداث کارخانه یا شرکت در کشورهای دیگر از منابع طبیعی آن نواحی استفاده می‌کنند؛ دوم این‌که از نیروی کار ارزان قیمت این نواحی برخوردار می‌شوند و سوم، چون در کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته صنعتی، نظام مالیاتی و بیمه کارگران و قوانین و مقررات زیست‌محیطی، چندان جدی و سخت نیست، فعالیت شرکت‌های چندملیتی در این گونه کشورها، آسان‌تر و ارزان‌تر تمام می‌شود.

$$\text{رشد طبیعی جمعیت} = \frac{۳۵,۰۰۰ - ۳۰,۰۰۰}{۱,۰۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۰/۵$$

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{(۳۵,۰۰۰ + ۵۰۰۰) - (۳۰,۰۰۰ + ۸۰۰۰)}{۱,۰۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۰/۲$$

نادرست، چون رشد مطلق جمعیت مثبت است.

۱۶۸/۴

توجه: بخش توسط بخشدار اداره می‌شود و شهرستان توسط فرماندار اداره می‌شود.

۱۶۹/۲ بررسی عبارات‌ها:

(الف) نادرست: اصفهان و اراک به دلیل وجود کارخانه‌های مهم و متعدد، نقش صنعتی دارند.

(ب) درست: شهرهای بوشهر و انزلی به دلیل قرارگیری در کنار دریا قابلیت پهلوگیری و تخلیه بارگیری و نگهداری کالاهای ورودی و خروجی را دارند.

(ج) درست: تهران به دلیل پایتخت بودن، استقرار وزارتخانه‌ها، سفارتخانه‌ها و مراکز بزرگ اداری، دارای نقش سیاسی - اداری می‌باشد.

(د) نادرست: شهر قم به دلیل وجود زیارتگاه‌ها مورد توجه زائران است و از جمله شهرهای زیارتگاهی ایران است. (نقش زیارتگاهی ناشی از عوامل انسانی است.)

۱۷۰/۳

دروستگاه

تنوع آب و هوایی در ایران، موقعیت مساعدی را برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم آورده است.

انواع غلات، حبوبات، سبزیجات و محصولات جالیزی، نباتات علوفه‌ای و محصولات صنعتی، از جمله محصولاتی است که در نقاط مختلف کشور کشت می‌شود.

با این‌که فعالیت‌های زراعی در کشورمان بسیار گوناگون است، محدودیت در منابع آب و خاک، بهره‌وری کم، وجود آفات و خسارات طبیعی، نوسانات آب و هوایی، بی‌ثباتی در قیمت محصولات و ... از جمله مشکلات تولیدات زراعی در کشور است که باعث شده است کشورمان در تأمین برخی محصولات زراعی به واردات وابسته باشد.

۱۷۱/۴

بخش رنگی، ناحیه‌ای انتقالی در امتداد دو ناحیه است که بخش‌هایی از ویژگی‌های هر دو ناحیه را داراست. بر فرض، چنان‌چه ناحیه «الف» را ناحیه زبانی انگلیسی و ناحیه «ب» را ناحیه زبانی فرانسوی در نظر بگیریم، در بخش رنگی هر دو زبان انگلیسی و فرانسوی رواج دارد.

تذکره: با توجه به تعریف «کانون ناحیه» گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) نادرست هستند.

عبارت‌های «الف»، «ج» و «د» مرتبط با نظریه فضای حیاتی هستند. **۱۸۰ | ۱**

درسنامه

نظریه فضای حیاتی

در قرن نوزدهم، راتزل که پدر علم جغرافیای سیاسی شناخته می‌شود، نظریه «فضای حیاتی» را مطرح کرد. راتزل می‌گفت اگر کشورهای کوچک برای جمعیت خود، فضای کافی نداشته باشند و درصدد توسعه سرزمین‌های خود برنمایند، نابودی آن‌ها حتمی است. او هم‌چنین برای عامل موقعیت جغرافیایی اهمیت قائل بود و اعتقاد داشت که موقعیت یک کشور در مجاورت یک دولت قوی یا ضعیف، بر سیاست و قدرت آن تأثیر می‌گذارد. راتزل از مباحث خود چنین نتیجه می‌گرفت که در کشمکش بر سر قدرت، دولت‌های بزرگ پیروز می‌شوند و کشورهای کوچک را ضمیمه خاک خود می‌کنند.

توجه: موقعیت جغرافیایی (ریاضی و نسبی) عبارت است از چگونگی قرار گرفتن یک مکان در سطح کره زمین.

فلسفه

موارد مذکور در صورت سؤال، به ترتیب مربوط به «الهیات شفا - نجات - انصاف» است. **۱۸۱ | ۱**

درسنامه

مروری بر آثار ابن‌سینا

قانون	نوعی فرهنگ‌نامه پزشکی است.
شفا	یک دایرةالمعارف علمی و فلسفی است که بخش الهیات آن، کامل‌ترین مرجع حکمت مشائی است.
نجات	بیانی مختصر از فلسفه ابن‌سینا است و به بیشتر زبان‌های زنده دنیا ترجمه شده است.
انصاف	دارای ۲۰ جزء و ۲۸ هزار مسئله بوده و در حمله غزنویان به اصفهان به غارت رفته و تنها چند جزء از آن باقی مانده است.
اشارات و تنبیهات	آخرین دیدگاه‌های ابن‌سینا در حکمت را شامل می‌شود و امروز هم جزء کتاب‌های درسی است.
دانشنامه علایی	به زبان فارسی است و ابواب مختلف حکمت در آن مندرج است.

از نظر ابن‌سینا، طبیعت مرتبه‌ای از هستی است که دارای حرکت است و رو به مقصدی خاص دارد و این مقصد جزء ذات عالم طبیعت و از آن جدایی‌ناپذیر است. **۱۸۲ | ۴**

پرسش‌های ساینده‌ها:

- مجموعه جهان، خیر است و در آن شر راه ندارد.
- این عبارت برعکس ذکر شده و مشابه آن در کنکور ۱۴۰۰ نیز به کار رفته است. در واقع طبیعت هر موجود است که حرکات و تحولات آن را شکل می‌دهد.
- داوری درباره جهان طبیعت ممکن است و با قطعیت می‌توان گفت که جهان، نظام احسن است و سراسر خیر محسوب می‌شود.

نواحی فقط تحت تأثیر روابط معمول انسان‌ها و محیط طبیعی نیستند بلکه حکومت‌ها و تصمیم‌گیری‌های سیاسی نیز به شدت بر نواحی تأثیر می‌گذارند. **۱۷۷ | ۴**

درسنامه

اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا از ۲۷ کشور اروپایی تشکیل شده است. این کشورها مستقل‌اند اما با هم متحد هستند و پذیرفته‌اند که از نظام مدیریت مشترکی تبعیت کنند. کشورهای عضو این اتحادیه برای تحقق مدیریت مشترک، رؤسای را برای شورا و مجلس قانون‌گذاری اروپا، بانک مرکزی اروپا و نظایر آن انتخاب می‌کنند.

کشورهای اتحادیه اروپا در امور سیاست خارجی، کشاورزی، تجارت، محیط زیست و نظایر آن، از اصول و شیوه‌های مشترکی پیروی می‌کنند. اغلب کشورهای اتحادیه اروپا یورو را به عنوان واحد پول مشترک پذیرفته‌اند. هم‌چنین، برای تسهیل رفت و آمد مردم به برخی کشورهای عضو به منظور زندگی، کار، تحصیل یا سرمایه‌گذاری، اخذ روادید (ویزا) بین این کشورها لغو شده است و افراد می‌توانند بر طبق پیمان «شنگن» آزادانه و بدون نیاز به روادید به این کشورها، سفر کنند.

الف) با استفاده از مختصات جغرافیایی تعیین شده‌اند ← مرز بین کانادا و آمریکا روی مدار ۴۹ درجه شمالی - مرکز کره شمالی و جنوبی روی مدار ۳۸ درجه **۱۷۸ | ۳**

ب) مرزهایی که در ترسیم آن‌ها شرایط فرهنگی دو کشور در نظر گرفته نشده است (تحمیلی) ← مرز بین کره شمالی و جنوبی - مرزهایی که کشورهای استعمارگر در قاره آفریقا ایجاد کرده‌اند.

ج) از زمان‌های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده‌اند ← مرز بین کانادا و آلاسکا

د) منطبق بر ویژگی‌های قومیتی و فرهنگی ترسیم شده‌اند (تطبیقی) ← مرز بین هند و پاکستان

پرسش‌های نادرست: **۱۷۹ | ۲**

ج) حاکمیت یعنی داشتن استقلال و بی‌نیاز بودن از نظارت دولت‌های خارجی، حاکمیت یک کشور نشان‌دهنده استقلال و اقتدار سیاسی آن است.

د) در نظام سیاسی فدرال، هر ایالت علاوه‌بر وجود حکومت و نیروی تصمیم‌گیری در سطح ملی، قوه مقننه و مجریه و قضائیه مستقل نیز دارد. مجلس نمایندگان و سنا در مرکز کشور و مجلس ایالتی در هر ایالت مستقرند و قانون‌گذاری می‌کنند. به همین سبب، برخی قوانین ایالت‌ها با یک‌دیگر متفاوت‌اند و هر ایالت در امور و برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی خود به طور مستقل تصمیم‌گیری و عمل می‌کند.

درسنامه

طبیعت‌شناسی ابن سینا

۱	طبیعت، مرتبه‌ای از هستی است که دارای حرکت است.
۲	مقصد طبیعت، خارج از ذات آن نبوده و درون خودش است.
۳	اجزای طبیعت، هر کدام طبع و ذاتی دارند و مجموعه جهان نیز دارای یک طبع واحد است.
۴	طبیعت هر موجود، مبدأ و منشأ تحولات و تغییرات آن است.
۵	خداوند، عالم طبیعت را با لطف و عنایت خود پدید آورده؛ پس جهان طبیعت، نظام احسن است.

۱۸۳/۲

از نظر ابن‌سینا، وقایع ویرانگر طبیعی هم‌چون سیل و زلزله، همگی در یک نظم کلی جهانی، تأثیر مثبت دارند و به کمال نهایی طبیعت کمک می‌کنند. به همین جهت، با نگاه کردن به بخش کوچکی از جهان طبیعت نمی‌توان درباره آن داوری کلی کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱، ۳ و ۴ این عبارت‌ها از نظر محتوا درست هستند؛ اما ارتباطی با صورت سوال ندارند.

درسنامه

دیدگاه ابن‌سینا درباره بدی‌های جهان طبیعت

۱	آن‌چه ظاهراً شر و بدی به نظر می‌رسد، همگی در یک نظم کلی جهانی، تأثیر مثبت دارند.
۲	بدی‌های ظاهری به کمال نهایی طبیعت کمک می‌کنند.
۳	با نگاه کردن به بخش کوچکی از جهان طبیعت نمی‌توان درباره آن داوری کلی کرد.
۴	شرهای ظاهری، همگی در یک نظم کلی، سبب اعتدال جهان می‌شود.

۱۸۴/۴

صورت سوال، کامل‌ترین تعریف را می‌خواهد و باید به دنبال گزینه‌ای باشیم که هم به «عقل» و هم به «شهود» اشاره کند که فقط در گزینه (۴) چنین است. در واقع حکمت اشراق، نوعی بحث از وجود است که تنها به نیروی عقل و ترتیب استدلال اکتفا نمی‌کند؛ بلکه آن را با سیر و سلوک قلبی نیز همراه می‌سازد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۲ این عبارت‌ها فقط به شهود اشاره کرده و از عقل غافل است.
۳ این عبارت فقط به عقل اشاره کرده و از شهود غافل است.

درسنامه

حکمت اشراق

۱	اساس و بنیان آن، اشراق است؛ یعنی بر مبنای شهود قلبی بنا شده است.
۲	در این حکمت، از عقل و استدلال غفلت نشده و هم‌چنان در محوریت بحث‌ها قرار دارد.
۳	آن‌چه از طریق شهود کسب شده، به شیوه عقلی بیان می‌شود.
۴	هم‌چنین تلاش می‌شود تا آن‌چه از طریق استدلال اثبات شده، به ذائقه دل نیز برسد.

۱۸۵/۲

سهروردی با وارد کردن مفهوم «نور» به جای «وجود»، یک نظام رتبه‌بندی دقیق خلق می‌کند. بر این اساس، هر واقعیتی در جهان هستی (به‌جز خداوند که نور محض است)، تنها درجه‌ای از نور است. بنابراین، کثرت و تفاوت موجودات در این مکتب، مستقیماً تابع میزان شدت و ضعف نوری است که از نورالانوار (مبدأ جهان) دریافت می‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تفاوت موجودات ناشی از ترکیب نور مطلق با تاریکی نیست. ذات نخستین (خداوند) نور مطلق است و با چیزی ترکیب نمی‌شود. تفاوت‌ها مستقیماً مربوط به «شدت و ضعف» پرتوهای نور در مراتب پایین‌تر است.
(۳) «مغرب کامل» (جهان مادی) تاریکی مطلق است که «هیچ بهره‌ای از نور ندارد»، نه این‌که بهره‌ای اندک داشته باشد.
(۴) عالم تجرد دقیقاً به دلیل همین عاری بودن از ماده، برای موجودات خاکی و محصور در ماده «غیرقابل مشاهده» است.

درسنامه

اشراق نور

۱	نورالانوار: خداوند، مبدأ و خالق هستی است که نور محض و مطلق تلقی می‌شود.
۲	اشراق: عمل پیوسته نورافشانی ذات نخستین است که حیات و وجود تمام اشیا را رقم می‌زند.
۳	مشرق جهان: عالم فرشتگان مغرب؛ منطقه‌ای از هستی که نور آن بر تاریکی‌اش غلبه دارد (عالم تجرد).
۴	مغرب کامل: عالم ماده و موجودات خاکی؛ منطقه‌ای که تاریکی مطلق است و از نور بی‌بهره است.
۵	جهان میانی: عالمی میان نور و ظلمت که این دو در آن آمیخته شده‌اند.

۱۸۶/۳

نور، هم عامل وحدت موجودات (در اصل نورانیت) و هم عامل تفاوت و اختلاف آن‌ها (در میزان نورانیت) است؛ پس اختلاف موجودات، به واسطه نور آشکار می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) این عبارت برعکس است. در واقع نور، در اصل نورانیت واحد بوده و در درجات خود، متکثر است.
(۲) نورالانوار، منشأ نور است و نورهای جهان به واسطه او خلق شده‌اند؛ نه این‌که خودش مخلوق نور باشد.
(۴) همه موجودات در جهان، (مادی و مجرد)، خودشان درجه‌ای از نور هستند.

درسنامه

«نور» در فلسفه سهروردی

۱	اغلب به جای مفهوم «وجود» به کار می‌رود.
۲	عامل شباهت میان موجودات است و هم‌زمان عامل تفاوت میان آنان نیز محسوب می‌شود.
۳	مفهومی دارای مراتب و شدت و ضعف است.
۴	فقط خداوند است که نور محض بوده و سایر مراتب جهان، درجه‌ای از نور هستند.

۱۸۷/۲

در اندیشه سهروردی، عالی‌ترین مرتبه معرفت، متعلق به کسی است که هم در برهان و هم در عرفان، به کمال رسیده باشد (حکیم متأله). ریاست تامه و خلافت الهی چنین فردی، ذاتی او و ناشی از اتصال بی‌واسطه با حق تعالی است؛ لذا این مرجعیت معنوی، نیازمند اعمال قدرت (قهر و غلبه) نبوده و حتی در صورت گمنامی کامل نیز پابرجاست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) گروه دوم در دسته‌بندی سهروردی (فلاسفه استدلالی صرف)، به دلیل فقدان «ذوق و عرفان»، به مقام «حکیم متأله» نمی‌رسند و در نتیجه شایستگی مقام خلافت الهی و جانشینی خداوند را (چه در ظاهر و چه در باطن) ندارند.

(۳) گروه سوم (عارفان و سالکان فاقد برهان)، اگرچه به شهود دست یافته‌اند، اما به دلیل ضعف در قوای استدلالی و فلسفی، در مرتبه حکیم متأله قرار نمی‌گیرند. مقام جانشینی و خلافت، مختص گروه چهارم (جامع میان برهان و عرفان) است.

(۴) سهروردی تأکید می‌کند که «جهان هیچ‌گاه از حکیمی که چنین باشد، خالی نیست».

دورسنامه

دسته‌بندی جویندگان معرفت

مبتدیان	کسانی که تازه در مسیر طلب و شوق حقیقت، گام نهاده‌اند.
حکمای استدلالی	در استدلال و منطق به کمال رسیده‌اند، اما از تجربه درونی و شهود بی‌بهره‌اند.
عارفان محض	نفس را تصفیه کرده و به شهود رسیده‌اند، اما توانایی فلسفی و استدلالی ندارند.
حکیم متأله	هم در برهان (فلسفه) و هم در عرفان (شهود) سرآمد است.

۱۸۸/۴

هدف متکلمین برای استفاده از استدلال ← دفاع از دین
هدف فیلسوفان برای استفاده از استدلال ← رسیدن به حقیقت

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱ و ۳) هر دو گروه، از روش عقلی استفاده می‌کنند و از استدلال برای رسیدن به نتیجه بهره می‌برند؛ هر چند که هدف آن‌ها متفاوت است.

(۲) فیلسوف کسی نیست که دین نداشته باشد و هر دو گروه، به دین اعتقاد دارند؛ اما فیلسوفان هدفشان، رسیدن به حقیقت است؛ نه صرفاً دفاع از دین.

دورسنامه

متکلمین

۱	همان‌طور که در درس نهم خواندید، متکلمین قبل از فیلسوفان (از قرن اول هجری) وجود داشتند.
۲	روشی آنان مانند فیلسوفان، عقلی است و از استدلال برای رسیدن به نتیجه استفاده می‌کنند.
۳	هدف آنان، این است که با استدلال عقلی، از دین دفاع کنند و برای عقاید دینی، دلایل عقلی فراهم کنند.
۴	انتقادهای آنان به فیلسوفان آن‌قدر شدید بود که فلسفه در بخش‌های زیادی از جهان اسلام، به رکود رسید.

۱۸۹/۱

سالک در سفر اول، هنوز به حق نرسیده و تلاش می‌کند تا با عبور از طبیعت و ماوراءالطبیعت، به حق برسد؛ اما در سفر دوم، سوم و چهارم، حق را نزد خود دارد یا هر چیزی را جلوه‌ای از حق می‌بیند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) بحث درباره توحید و صفات الهی، مربوط به سفر دوم است؛ نه سفر سوم.

(۳) موضوع کتاب «اسفار»، فلسفی است؛ نه عرفانی.

(۴) سالک هم از طبیعت عبور می‌کند و هم از ماوراءالطبیعت.

دورسنامه

اسفار اربعة ملامصدرا

سفر اول	هدف: عبور از طبیعت و ماوراءالطبیعت نتیجه: سالک هنوز به حق نرسیده و در تلاش است. مبحث فلسفی: مباحث عمومی فلسفه
سفر دوم	هدف: سیر در اسما و صفات خداوند نتیجه: کنار زده شدن حجاب و حضور نزد حق مبحث فلسفی: توحید و صفات الهی
سفر سوم	هدف: برگشتن به سمت خلق نتیجه: همواره حضور حق نزد سالک احساس می‌شود. مبحث فلسفی: افعال خداوند، ربوبیت و حکمت الهی
سفر چهارم	هدف: هدایت مردم به سوی حق نتیجه: تلاش برای هدایت مردم به سوی حق و با کمک حق مبحث فلسفی: علم‌النفس و مراحل شکل‌گیری نفس تا معاد

۱۹۰/۲

۱- واقعی بودن: یعنی در جهان خارج و مستقل از ذهن ما وجود داشته باشد.

۲- منشأ اثر بودن: یعنی بتواند آثار و خواصی از خود بروز دهد (مانند اثر سوزاندگی در آتش).

این تعریف دقیقاً بیانگر دیدگاه ملامصدراست که طبق آن، تنها «وجود» است که در خارج، هم واقعی است و هم منشأ تمام آثار می‌باشد. بنابراین، این گزاره، بهترین و جامع‌ترین تعریف برای اصالت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) امر اصیل، خودِ واقعیت خارجی است، نه مفهومی ذهنی. هم‌چنین، قید «گاهی» نادرست است، زیرا امر اصیل (وجود) «همواره» دارای مصداق خارجی است.

(۳) امر اصیل، خودِ آن «مابازای واقعی» در خارج است و اصلاً «مفهوم ذهنی» نیست.

(۴) اصالت، ماهیت اشیا نیست؛ بلکه اصالت با وجود است.

دورسنامه

اصیل و اعتباری

اصیل	آن‌چه در خارج هست و اثر دارد.
اعتباری	آن‌چه در خارج نیست و ذهن، آن را می‌سازد.

۱۹۳/۲

ملاصدرا با استفاده از تمثیل نور، شاهکار تحلیلی خود را ارائه می‌دهد. او می‌گوید نور قوی، از همان جهتی که نور است، قوی است و نور ضعیف هم از همان جهت ضعیف است. کثرت و تفاوت موجودات در عالم، صرفاً به دلیل همین اختلاف در «شدت و ضعف» است. نکته بسیار مهم، این است که هیچ‌کدام از این مراتب (چه قوی و چه ضعیف) با چیز دیگری غیر از خود نور (هستی) ترکیب نشده‌اند. هستی، واحد است و تفاوت‌ها تنها در درجه و مرتبه آن است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) در کتاب درسی صراحتاً آمده است: «چنین نیست که نور ضعیف با چیز دیگری مثلاً تاریکی ترکیب شده باشد؛ زیرا اصولاً تاریکی چیزی نیست. تاریکی، عدم نور است؛ پس نور ضعیف با چیزی به نام تاریکی (یا عدم) ترکیب نمی‌شود، بلکه صرفاً مرتبه پایین‌تری از همان نور است. (۳) کتاب درسی تأکید می‌کند: «چنین نیست که نور قوی با چیز دیگری غیر از نور، ترکیب شده و قوی شده باشد.» وجود قوی، عنصر اضافی خارج از جنس هستی ندارد. قدرت و شدت آن، ناشی از ذات خود هستی در آن مرتبه است، نه یک افزونه خارجی.

(۴) در مصرع «کثرت اندر موج باشد، لیک آبی بیش نیست» تأکید شده است که با وجود کثرت، مراتب هستی حقایق مستقل و جدا از هم نیستند، بلکه همگی تجلیات و ظهورهای یک حقیقت واحدند.

درسنامه

تمثیل نور سهروردی

معادل وجود شدید (مانند وجود خداوند در بالاترین مرتبه) - قوی بودنش از خود نور است.	نور قوی
معادل وجود ضعیف (مانند موجودات مادی) - ضعیف بودنش هم از خود نور است.	نور ضعیف
امری عدمی است و وجود خارجی ندارد تا بخواهد با چیزی ترکیب شود (تاریکی = نبودن نور).	تاریکی
ناشی از اختلاف مراتب در شدت و ضعف است، نه ناشی از وجود حقایق چندگانه و مستقل.	پیدایش کثرت

۱۹۴/۲

ملاصدرا برای اثبات فلسفی وحدت وجود، دو مقدمه را کنار هم قرار داد:

مقدمه اول: مفهوم «وجود» در میان همه اشیا مشترک و یکی است (برخلاف ماهیت که در هر چیزی متفاوت است).

مقدمه دوم: پیش از این، ثابت شده بود که «وجود» اصالت دارد، نه ماهیت. نتیجه‌گیری: حالا که امر اصیل و واقعی (وجود)، همان امر مشترک و واحد میان همه اشیا است، پس حقیقت جهان، یکی بیش نیست و کثرت واقعی، معنا ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) این گزاره توصیف‌کننده روش «عرفا» است، نه روش «ملاصدرا». عرفا برای اثبات نظر خود، به استدلال متوسل نمی‌شدند و از تمثیل آب دریا و امواج استفاده می‌کردند. هدف ملاصدرا، عبور از تمثیل و رسیدن به «برهان فلسفی» بود. (۳) اولاً ملاصدرا به «اصالت ماهیت» باور نداشت. ثانیاً مفهوم ماهیت در هر شیئی با شیئی دیگر «متفاوت» است (یکی اسب است، دیگری درخت)، بنابراین ماهیت نمی‌تواند آن مفهوم «مشترک» باشد که وحدت را ثابت کند. (۴) ملاصدرا عقیده عرفا (مبنی بر یکی بودن هستی) را رد نکرد، بلکه دقیقاً همان عقیده را پذیرفت و برای آن، استدلال عقلی آورد. او نیز معتقد بود که کثرت‌ها، هویت و وجود جدایی از خداوند ندارند.

۱۹۱/۲

درست است که ماهیت خودش اصالت ندارد، اما از وجود اعتبار می‌شود و «وجود»، امری واقعی است. پس درست است که بگوییم ماهیت، خودش واقعی نیست؛ اما منشأ واقعی دارد که آن منشأ، همان «وجود» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ماهیت، توهم ذهنی نیست؛ بلکه اعتبار ذهن از وجود است؛ یعنی یک وجود واقعی را می‌بینیم و ماهیت را از آن انتزاع می‌کنیم. (۳) در فلسفه ملاصدرا، وجود هم عامل وحدت و هم عامل کثرت و تمایز موجودات است. (۴) «وجود» در هر شرایطی منشأ اثر است؛ نه این‌که فقط زمانی منشأ اثر شود که با ماهیت همراه باشد.

درسنامه

اصالت وجود

معنای «اصالت» چیست؟	یعنی چیزی که «واقعی» است و «منشأ اثر» در جهان است.
آیا می‌شود نه وجود اصیل باشد؛ نه ماهیت؟	خیر؛ به هر حال باید یک کدام اصالت داشته باشد.
نهایتاً کدام اصیل است؟	«وجود» اصیل است و هر اثری در جهان خارج شکل می‌گیرد، از وجود نشأت می‌گیرد.
تکلیف «ماهیت» چیست؟	ماهیت، اعتباری است و از «وجود» انتزاع می‌شود.

۱۹۲/۲

براساس «وحدت حقیقت وجود» می‌توان گفت که اصالت با وجود است، نه با ماهیت، و وجود هم امر مشترک و واحد میان همه اشیا است، پس حقیقت، یکی بیش نیست و جایی برای کثرت واقعی در عالم وجود ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ظاهر این عبارت، مشابه اصالت وجود است و ممکن است فریب بخورید؛ اما دقت کنید که کلیدواژه «وجودهای متکثر» اشتباه است؛ زیرا براساس وحدت حقیقت وجود، تنها یک وجود در جهان است.

(۳) عبارت مذکور با «وحدت حقیقت وجود» در تعارض است. در واقع، ماهیت‌های گوناگون، انعکاسی از دامنه وجودی آن‌ها است.

(۴) همان‌گونه که در کنکور سراسری ۱۳۹۵ مورد تأکید قرار گرفت، حقیقت هستی موجودات مجرد و موجودات مادی، تفاوتی ندارد و هر دوی آن‌ها در اصل وجود، یکسان هستند.

درسنامه

وحدت حقیقت وجود

۱	هستی، یک حقیقت و یک واحد حقیقی می‌باشد.
۲	آن‌چه از کثرت در جهان مشاهده می‌کنیم، دلیل بر وجودهای مختلف و متکثر نیست.
۳	مفهوم وجود در همه اشیا یکی است؛ یعنی مفهوم وجود، مشترک معنوی محسوب می‌شود.
۴	در جهان خارج، وجودهای متکثر نداریم؛ بلکه یک وجود واحد داریم که درجات مختلفی دارد.

دورسنامه

سیر تاریخی لفظ «فلسفه» و تحول معنایی آن

معنای نخست فلسفه: فلسفه در آغاز به معنای دوستداری دانایی به کار می‌رفت. **فلسفه به معنای مطلق دانش:** در دوره‌ای، «فلسفه» به تمام دانش‌های بشری اطلاق می‌شد. (یعنی دانشی فراگیر و عام بود و دانش‌های «طبیعی، ریاضی، الهی و ...» جزئی از فلسفه محسوب می‌شدند.)

فلسفه به معنای دانش خاص: با گذشت زمان و پیشرفت دانش‌ها:

- ۱- شاخه‌های مختلف علم، مستقل شدند.
- ۲- برای هر شاخه‌ای از دانش، نامی ویژه انتخاب شد. در نتیجه، واژه «فلسفه» فقط برای دانشی خاص به کار رفت.

نکته: سیر تحول معنایی واژه «فلسفه» به معنای تغییر در ماهیت، موضوع یا روش فلسفه نیست و فلسفه هم‌چنان به اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان می‌پردازد.

دورسنامه

مراحل ملاصدرا برای اثبات وحدت حقیقت وجود

گام اول	هستی یکی است و کثرت‌ها اصالت ندارند (استفاده از تمثیل دریا و موج / شعر هاتف اصفهانی).
گام دوم	اثبات عقیده عرفا با زبان استدلالی و منطقی فلسفه برای دیگران
گام سوم	درک این نکته که مفهوم «وجود» در تمام اشیا یکسان و مشترک است، اما مفهوم «ماهیت» مایه اختلاف و تفاوت است.
نتیجه نهایی	پیوند زدن «گام سوم» با اصل «اصالت وجود» و اثبات این‌که حقیقت جهان، یگانه و واحد است.

۱۹۵/۳ براساس اصل مراتب داشتن وجود، تكثر موجودات، ناشی از مراتب مختلف وجود (انعکاس درجات مختلف وجود) است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) موجودات در اصل وجود، یکسان هستند و تكثری در این خصوص وجود ندارد.

(۲) سوال دقیقاً درباره چرایی ماهیت‌های متفاوت پرسیده و این گزینه ادعای آن را تکرار کرده و دلیلی برای آن بیان نکرده است.

(۴) این گزینه برعکس است. در واقع، وجود، واحد و ماهیت، متکثر است.

دورسنامه

مراتب داشتن وجود

۱	«وجود» مفهومی دارای مراتب و شدت و ضعف است.
۲	یعنی برخی از موجودات، درجه وجودی بالاتر و برخی درجه وجودی پایین‌تر دارند.
۳	تكثر و تفاوت در موجودات نیز از همین شدت و ضعف وجود ناشی می‌شود.

بررسی عبارت‌ها: **۱۹۶/۳**

(الف) صادق است، زیرا فلسفه به بررسی اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان می‌پردازد و تنها روش پاسخگویی به مسائل فلسفی، عقل و استدلال عقلی است.

(ب) صادق است، زیرا با گذشت زمان و پیشرفت دانش‌های مختلف، کلمه «فلسفه» فقط برای همین دانش خاص به کار رفت.

(ج) صادق است، زیرا سیر تحول معنایی کلمه «فلسفه» نشان می‌دهد که در یک دوره خاص در یونان باستان، واژه «فلسفه» اختصاص به دانش خاص نداشت و همه دانش‌ها را شامل می‌شد.

(د) صادق نیست، زیرا علوم مختلف و نه فلسفه، هر کدام به موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان می‌پردازند و بحث می‌کنند.

۱/۱۹۷

عبارت «معرفت به وجود، فرع بر امکان شناخت آن است» دارای دو بخش کاملاً مشخص است:

- ۱- «امکان شناخت» یعنی: آیا ذهن انسان اساساً می‌تواند چیزی را بشناسد؟ (بحث درباره توانایی ذهن انسان برای شناخت) این بخش دقیقاً ناظر به معرفت‌شناسی است. ۲- «معرفت به وجود»: یعنی بحث درباره شناخت این‌که چیزی وجود دارد یا نه؟ پس این بخش ناظر به هستی‌شناسی است. به طور کلی، عبارت مذکور بیانگر تقدم امکان شناخت بر معرفت به وجود است. بر همین اساس، باید به دنبال گزینه‌ای باشیم که در آن ابتدا به امکان شناخت اشاره کند و سپس معرفت به وجود. گزینه (۱) دقیقاً به این موضوع اشاره دارد. این گزینه می‌گوید پیش از داوری درباره قانون علیت، ابتدا باید بررسی کرد آیا عقل انسان قادر به شناخت آن هست یا نه؟

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) درباره تقدم امکان شناخت بر معرفت به وجود بحث نمی‌کند.
- (۳) بحث از روش علوم تجربی است و اصلاً وارد مسئله «آیا شناخت ممکن است یا نه؟» نمی‌شود.
- (۴) مستقیماً هستی‌شناسی را مقدم دانسته است.

دورسنامه

توضیح عبارت «معرفت به وجود، فرع بر امکان شناخت آن است»:

قبل از این‌که بپرسیم: «چیزی وجود دارد یا نه؟» یا «قانونی در جهان حاکم است یا نه؟» باید اول بپرسیم: «آیا انسان اساساً می‌تواند بشناسد یا نه؟» به عبارتی: پیش از بحث درباره وجود هر چیز، باید امکان شناخت آن بررسی شود. این بررسی مربوط به معرفت‌شناسی است و بر هستی‌شناسی تقدم دارد؛ یعنی ابتدا باید قبول کنیم که می‌توانیم بشناسیم، بعد سراغ شناخت وجود می‌رویم.

۱۹۸/۴

رهایی از عادت‌های غیرمنطقی، نتیجه خروج از غار و عبور از فطرت اول به فطرت ثانی است، نه ویژگی آن‌ها؛ یعنی ماندن در فطرت اول و درون غار، خود عین گرفتاری در عادت‌های روزمره و غیرمنطقی هستند؛ نه این‌که زمینه‌رهای از آن عادت‌ها باشند. در واقع رهایی از عادت‌های غیرمنطقی با خروج از غار و عبور از فطرت اول به فطرت ثانی ممکن می‌شود، نه با بودن در آن‌ها. پس ماندن در غار و سکون در فطرت اول، مانع رهایی از عادات غیرمنطقی هستند، نه زمینه‌ساز آن.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) تفکر فلسفی یعنی «توجه به بیرون غار و عبور از فطرت اول به فطرت ثانی». پس خروج از فطرت اول و غار افلاطون، مستلزم تفکر فلسفی است.
- (۲) در غار افلاطون، انسان سایه‌ها را به جای حقیقت می‌بیند و در فطرت اول، انسان درگیر امور روزمره است و به سؤالات بنیادین نمی‌پردازد؛ در نتیجه به حقیقت برتر نمی‌رسد. بنابراین هم توقف در فطرت اول و هم توقف در غار افلاطون، مانع شناخت حقیقت هستند.
- (۳) زندانیان غار درباره حقیقت پرسش نمی‌کنند؛ آن‌ها در سطح ظاهر متوقف‌اند. انسان ساکن در فطرت اول نیز به پرسش‌های بنیادین هستی‌شناختی توجه ندارد و در سطح زندگی عادی باقی می‌ماند. پس نادیده گرفتن مسائل اساسی، ویژگی مشترک هر دو است؛ یعنی در فطرت اول و در غار، انسان به مسائل بنیادین توجهی ندارد.

دورسنامه

مقایسه «غار افلاطون» و «فطرت اول در اندیشه ملاصدرا»

ویژگی غار افلاطون	ویژگی فطرت اول در اندیشه ملاصدرا	وجه شباهت غار و فطرت اول	نقش تفکر فلسفی
نماد زیستن در سایه‌ها و ظواهر است.	سرگرم زندگی روزمره و حل مسئله‌های آن	مانع درک حقیقت هستند.	شرط خروج از غار
مانع شناخت حقیقت و درک آن است.	همان عالم طبع و زندگی دنیایی است.	انسان را از مسائل بنیادین غافل می‌کنند.	شرط عبور از فطرت اول
خروج از آن، نیازمند تفکر فلسفی است.	انسان به مسائل بنیادین هستی توجه ندارد.	نماد زندگی غیرآگاهانه و عادت‌محورند.	رهاننده انسان از عادت‌های غیرمنطقی
ثمره ماندن در آن، نادانی است.	عدم شکل‌گیری هویت واقعی انسان در آن	بدون تفکر فلسفی، قابل عبور نیستند.	مقدمه رسیدن به حقیقت

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) بی‌تردید هر جا که تمدنی شکل گرفته، کسانی هم بوده‌اند که درباره اساسی‌ترین مسئله‌های هستی و زندگی بشر می‌اندیشیده و سخن می‌گفته‌اند، گرچه آثار مکتوبی از آنان به ما نرسیده باشد و ما اطلاعی از آن اندیشه‌ها و سخن‌ها نداشته باشیم. پس سخن گفتن درباره طبیعت و پدیده‌های جهان پیش از فیلسوفان پیشاسقراطی نیز وجود داشته و در قالب اسطوره‌ها و باورهای غیرعقلانی مطرح بوده است.
- (۲) اگرچه فیلسوفان پیشاسقراطی بر تبیین عقلانی جهان طبیعت تأکید داشتند، اما تبیین‌های آنان به طور کامل، بی‌نیاز از تجربه و مشاهده طبیعی نبود. نمونه بارز آن، تالس است. تالس معتقد بود که آب، اولین عنصر و پایه و اساس سایر چیزهاست و همه چیز، در نهایت، از آب ساخته شده است؛ زیرا او می‌دید که آب در درجات بالا بخار می‌شود و در درجات بسیار پایین، منجمد و سخت می‌گردد و وقتی به صورت باران می‌آید، گیاهان از زمین می‌رویند. پس این‌ها هم حتماً شکل دیگری از آب‌اند.
- (۳) مفاهیم هستی ثابت و بیکران در فلسفه‌های پیش از یونان نیز به شکل‌های مختلف مطرح بوده‌اند.

دورسنامه

آرای فیلسوفان پیشاسقراطی

♦ وجه اشتراک:

تبیین عقلانی و غیراسطوره‌ای جهان طبیعت (کنار گذاشتن باورهای اسطوره‌ای در تفسیر جهان طبیعت)

♦ وجه اختلاف:

ارائه پاسخ‌های متفاوت به پرسش از مبدأ جهان؛ تالس: آب - فیثاغورس: عدد - هراکلیتوس: تغییر - پارمنیدس: هستی ثابت

- ۲۰۰/۴ سقراط می‌کوشید تا حقیقت از زبان خود فرد و از درون اندیشه او آشکار شود؛ بنابراین «زایش حقیقت و معرفت از درون اندیشه خود انسان»، هدف اصلی روش سقراط بود. سقراط کمک می‌کرد تا فرد از درون خود، به شناخت درست و حقیقت برسد؛ پس نتیجه نهایی روش سقراط، همان «رسیدن به حقیقت از درون اندیشه خود مخاطب است».
- گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳)، هر کدام به نوعی به مقدمات روش سقراط یا به فرآیند گفت‌وگو اشاره می‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) سقراط در آغاز، یکی از مفاهیم مهم زندگی مانند «عدالت»، «فضیلت» یا «شجاعت» را انتخاب می‌کرد تا گفت‌وگو بر محور آن پیش برود. بنابراین «گزینش یک مفهوم اساسی اخلاقی برای آغاز گفت‌وگو» از مقدمات روش سقراط است، نه از نتایج آن.
- (۲ و ۳) سقراط با روش پرسش و پاسخ پیاپی، پاسخ‌های سطحی را به چالش می‌کشید. همین فرآیند، ذهن مخاطب را از طریق گفت‌وگوی استدلالی، روشن و جهل او را آشکار می‌کرد. از نظر سقراط، هر کس باید حقیقت را از درون خودش، با تفکر و گفت‌وگو کشف کند.

۱۹۹/۴

در آغاز شکل‌گیری فلسفه، آن‌چه بیش از هر چیز، این اندیشمندان را به خود مشغول می‌داشت، دگرگونی‌هایی بود که پیوسته در جهان طبیعت رخ می‌داد. آن‌ها کوشش می‌کردند تا به دیدگاهی دست یابند که بتواند به درستی، این دگرگونی‌ها را از نظر عقلی، تحلیل کنند. اندیشمندان آن دوره، به دنبال یافتن مبدأ تغییرات و دگرگونی‌ها بودند. پس ویژگی مشترک فیلسوفان پیشاسقراطی، تلاش برای تبیین عقلانی و غیراسطوره‌ای جهان طبیعت بود، هر چند در پاسخ به پرسش از مبدأ تغییرات و اصل و اساس جهان، نظریه‌های متفاوتی ارائه کردند (مانند تالس با «آب» و فیثاغورس با «عدد»).

۲۰۲/۲ «شک در اصل شناخت» به معنای شکاکیت مطلق است. اعتقاد به این دیدگاه، توانایی انسان در کسب معرفت را زیر سؤال می‌برد و در نتیجه، پیشرفت علمی انسان را فاقد ارزش می‌سازد.

سه گزینه (۱)، (۳) و (۴) یعنی «خطاپذیری»، «اصلاح‌پذیری» و «تدریجی بودن» همگی بیانگر پذیرش امکان معرفت و شرط پیشرفت پیوسته دانش انسان هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) انسان وجود اشتباه را به معنای ناتوانی در کسب معرفت تلقی نمی‌کند. (۳) انسان از ابتدای زندگی خود روی زمین، برای درک خود و جهان پیرامون خویش تلاش کرده است. نتیجه این تلاش مستمر، دستیابی انسان به دانش‌های مختلف در رشته‌ها و شاخه‌های گوناگون علم است. پس شناخت بشر مرحله به مرحله کامل‌تر می‌شود و بنابراین تدریجی است. (۴) یکی از اشکال پیشرفت علمی، «پی بردن به اشتباهات گذشتگان و تصحیح آن‌ها» است. پس اصلاح‌پذیری، نشانه پویایی معرفت است.

درسنامه

پیشرفت پیوسته دانش انسان

یکی از امور روشن در زندگی بشر، پیشرفت پیوسته انسان در کسب دانش است. شناخت انسان امروز از طبیعت، آسمان، کهکشان‌ها و پدیده‌های گوناگون، بسیار گسترده‌تر و دقیق‌تر از گذشته است؛ بنابراین دانش بشر افزایش یافته است. تکامل و پیشرفت دانش بشر تنها در صورتی معنا دار است که موارد زیر پذیرفته شود:

۱- انسان توانایی شناخت اشیاء همان‌گونه که هستند را دارد. ۲- هر چه انسان بیشتر تلاش کند، شناخت بیشتری از اشیاء به دست می‌آورد. ۳- انسان از طریق رفع اشتباهات گذشته، دانش خود را تقویت می‌کند.

۲۰۳/۱ توانایی عقل به انسان، این امکان را می‌دهد که یافته‌هایی سودمند درباره کل هستی به دست آورد؛ یافته‌هایی که درک تجربی آن‌ها ممکن نیست. یعنی از آنجایی که «کل هستی» مفهومی کلی و فراتر از حس است و حس فقط داده‌های جزئی را می‌تواند بررسی کند. بنابراین تنها عقل است که می‌تواند درباره «کل هستی» شناخت کلی به دست آورد و حس چنین توانایی‌ای ندارد. به همین دلیل تنها گزینه (۱)، تمایز عقل از حس را نشان می‌دهد. گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴) ویژگی‌های مشترک حس و عقل را بیان می‌کنند و تمایز ایجاد نمی‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) تشخیص کاربرد اشیاء هم با حس و هم با عقل ممکن است. (۳) عقل می‌تواند درباره امور محسوس و طبیعی بحث و بررسی کند. حس هم با امور محسوس سروکار دارد. (۴) عقل دچار خطا می‌شود. حس هم دچار خطا می‌شود. هر دو می‌توانند خطای خود را تشخیص دهند و اصلاح کنند. بنابراین این ویژگی مشترک است.

درسنامه

مراحل روش سقراطی

مرحله آغاز ← فرآیند گفت‌وگو ← نتیجه نهایی

مرحله آغاز (آمادگی برای گفت‌وگو)	فرآیند گفت‌وگو (مرحله میانی)	نتیجه نهایی (دستیابی به حقیقت)
آغاز گفت‌وگو با انتخاب یک مفهوم اساسی زندگی	طرح پرسش‌های متوالی و آگاهی فرد به خطاهایش	زایش حقیقت از درون اندیشه خود انسان.
برانگیختن اندیشه و تمرکز بر یک موضوع بنیادین	اندیشه‌ها به تدریج روشن و منطقی‌تر می‌شوند.	رسیدن به خودآگاهی و حقیقت درونی
نمونه مفاهیم: فضیلت، عدالت، شجاعت، دوستی	آماده کردن ذهن برای پذیرش حقیقت	بیداری از جهل و غفلت و زندگی آگاهانه بر پایه تفکر

۲۰۱/۱ نفی دانایی مطلق به اشتباه از «انسان» به «همه موجودات» تعمیم داده شده است؛ در حالی‌که از نظر سقراط، دانای حقیقی فقط خداست. بنابراین سقراط تنها دانایی مطلق انسان را نفی می‌کند و نه دانایی مطلق هر موجودی را.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) سقراط تصریح می‌کند که مردم به اشتباه او را دانا می‌پندارند، زیرا هنگام آشکار شدن نادانی، دیگران، گمان می‌کنند سقراط پاسخ‌ها را می‌داند. از این رو، شهرت او به دانایی، ناشی از تصور غلط مردم است، نه ادعای خود سقراط. (۳) براساس سخن ملتوس در دادگاه، جرم سقراط این بود که مردم را نسبت به باورهایی که همگان بدیهی می‌پنداشتند، دچار تردید می‌کرد. بنابراین علت مخالفت با سقراط، به چالش کشیدن باورهای رایج و پذیرفته‌شده جامعه بوده است. (جرم سقراط، این است که خدایانی را که همه به آن‌ها اعتقاد دارند، انکار می‌کند.)

(۴) راز سخن سروش معبد دلفی که گفته بود «داناترین مردم سقراط است»، آن بود که نشان دهد انسان تا چه اندازه نادان است و اگر سقراط، داناترین خوانده شده، از آن روست که می‌داند که نمی‌داند. بنابراین آگاهی به نادانی، خود، نوعی دانایی به شمار می‌آید.

درسنامه

مفهوم دانایی در اندیشه سقراط و دلیل مخالفت برخی افراد جامعه با سقراط

چرا مردم، سقراط را «دانا» می‌دانستند؟

- سقراط با پرسش‌هایش، نادانی دیگران را آشکار می‌کرد.
- حاضران گمان می‌کردند او پاسخ را می‌داند.
- در حالی‌که خود سقراط می‌گفت: نمی‌دانم.

راز سروش معبد دلفی:

- دانایی انسان = آگاهی انسان نسبت به نادانی خود
- دانای حقیقی = فقط خدا

علت مخالفت برخی افراد جامعه با سقراط:

- سقراط باورهای بدیهی و پذیرفته‌شده عمومی را به پرسش می‌کشید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) پروتاگوراس می‌گوید: «حقیقت امری یکسان نیست»، پس وی وحدت حقیقت را نمی‌پذیرد.
- (۳) عبارت «آن‌گونه که هست» دلالت بر واقعیت عینی و واحد دارد که با دیدگاه نسبی‌گرایی ناسازگار است.
- (۴) پروتاگوراس و نسبی‌گرایان، واقعیت را وابسته به ادراک فرد می‌دانند و به حقیقت مطلق اعتقادی ندارند.

دوستانه

دیدگاه پروتاگوراس و نسبی‌گرایان

- «هر ادراکی برای صاحبش معتبر است.» یعنی شناخت هر کس برای خودش و نسبت به خودش اعتبار دارد و لزوماً برای فردی دیگر معتبر نیست.
- حقیقت واحد و مطلق وجود ندارد.
- یک واقعیت نسبت به این انسان این‌گونه درک شده و همان واقعیت نسبت به انسان دیگر، آن‌گونه.
- ساختار شناخت و مسیر شناخت انسان‌ها، از امور و واقعیات به گونه‌ای است که امکان شناخت یکسان وجود ندارد و هر انسانی شناخت خاص خود را از واقعیات دارد.

۲۰۶/۴ کانت می‌گوید انسان یک موجود اخلاقی و برخوردار از وجدان اخلاقی است و چنین ویژگی‌ای بدون وجود اختیار و اراده آزاد معنا ندارد. اختیار نیز ویژگی نفس است، نه بدن که یک امر مادی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) کانت نمی‌گوید «هر مجردی الزاماً مختار است».
- (۲) کانت می‌گوید اگر انسان یک موجود اخلاقی و برخوردار از وجدان اخلاقی است، باید مختار باشد و این اختیار نمی‌تواند از بدن مادی باشد. پس در گزینه (۲)، خطای وارونگی لازم و ملزوم رخ داده است. یعنی گزینه (۲)، اختیار را پیش‌فرض می‌گیرد تا وجدان اخلاقی را توجیه کند، در حالی که کانت از وجود وجدان اخلاقی، اختیار را اثبات می‌کند.
- (۳) بیانگر استدلال کانت نیست. کانت از «وجود وجدان» به «وجود اختیار» می‌رسد، نه از «معناداری اختیار».

دوستانه

استدلال کانت در اثبات نفس و اختیار انسان

- مقدمه (۱): انسان دارای وجدان اخلاقی و مسئولیت‌پذیری اخلاقی است.
- مقدمه (۲): وجدان اخلاقی و مسئولیت‌پذیری بدون اختیار و اراده آزاد، معنا ندارد. (اخلاق تنها زمانی معنا دارد که انسان دارای اراده و اختیار باشد).
- مقدمه (۳): بدن مادی تابع قوانین جبری طبیعت است و نمی‌تواند منشأ اختیار واقعی باشد.
- نتیجه: اختیار و اراده آزاد، ویژگی نفس انسان (امری غیرمادی) است، نه بدن.
- توجه: کانت از اخلاق به نفس می‌رسد. نفس را مقدمه اخلاق نمی‌گیرد. پس اگر بگوییم «چون انسان نفس دارد، پس مختار است و اخلاق دارد» نادرست است. در استدلال کانت، اختیار پیش‌فرض اخلاق نیست؛ بلکه نتیجه معنادار بودن وجدان اخلاقی است.

دوستانه

وجه اشتراک و اختلاف حس و عقل

♦ وجه اشتراک حس و عقل:

- ۱- هر دو ابزار شناخت هستند. ۲- هر دو دچار خطا می‌شوند. ۳- هر دو می‌توانند خطای خود را تشخیص دهند. ۴- هر دو در شناخت جهان و امور محسوس و طبیعی نقش دارند.

♦ وجه اختلاف اساسی حس و عقل:

- ۱- عقل هم درباره امور محسوس می‌اندیشد و هم نامحسوس؛ اما حس فقط امور محسوس را دریافت می‌کند. ۲- عقل می‌تواند یافته‌هایی سودمند درباره کل هستی به دست آورد؛ اما حس نمی‌تواند. ۳- عقل با امور کلی و حس با امور جزئی سروکار دارند.

۲۰۴/۲

هر دو فیلسوف، یعنی پارمنیدس و افلاطون، حقیقت را در عالمی ثابت، غیرحسی و معقول می‌دانند و از آنجایی که پارمنیدس از نظر زمانی، بر افلاطون تقدم دارد، پس احتمال اثرپذیری افلاطون از پارمنیدس در این مورد بیشتر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۴) بیشتر به معرفت‌شناسی افلاطون مربوط است، نه لزوماً اثرپذیری مستقیم افلاطون از پارمنیدس.

۳) پارمنیدس اساساً برای شناخت حسی اعتبار قائل نیست.

دوستانه

وجه اشتراک و اختلاف پارمنیدس و افلاطون

♦ وجه اشتراک:

- عالم معقول (عالم ثبات): هر دو فیلسوف؛ ۱- به عالم معقول اهمیت می‌دهند. ۲- عالم معقول را عالم ثبات می‌دانند. ۳- عالم معقول را جهان حقیقی تلقی می‌کنند. (مهم‌ترین وجه تشابه افلاطون و پارمنیدس = اصالت عالم معقول و ثابت - حقیقت در عالم معقول ثابت است).

وجه اختلاف:

- ۱- پارمنیدس، ادراک حسی را معتبر نمی‌داند و آن را راهی به حقیقت، تلقی نمی‌کند. افلاطون، منکر ادراک حسی نیست، اما آن را پایین‌ترین نوع معرفت می‌داند.
- ۲- پارمنیدس، به حرکت و تغییر معتقد نیست و آن را موهوم می‌داند. افلاطون، عالم محسوس را عالم تغییر و حرکت می‌داند و به همین دلیل، آن را پایین‌ترین مرتبه عالم تلقی می‌کند. (پذیرش حرکت در عالم محسوس: ویژگی افلاطون - انکار حرکت به طور مطلق: ویژگی پارمنیدس)

۲۰۵/۱

پروتاگوراس می‌گفت حقیقت همان چیزی است که حواس هر کس به آن گواهی می‌دهد، خواه حواس افراد یکسان گزارش دهد یا متفاوت. بنابراین حقیقت، امری یکسان نیست و نسبت به هر کسی می‌تواند متفاوت باشد. پروتاگوراس اعتقاد داشت که اشیا، هر طوری که در هر نوبت به نظر من می‌آیند، در آن نوبت همان‌طور هستند و هر طور که به نظر تو می‌آیند، برای تو نیز همان‌طور هستند. نسبی‌گرایان بر این باورند که هر فرد متناسب با ویژگی‌های خود، درباره امور به شناختی می‌رسد که با شناخت افراد دیگر متفاوت است. بنابراین شناخت هر کس برای خودش و نسبت به خودش اعتبار دارد. بنابراین می‌توان گفت که هم پروتاگوراس و هم نسبی‌گرایان معتقدند حقیقت، امری مطلق و واحد نیست، بلکه به ادراک، شرایط یا چارچوب انسان وابسته است؛ از این‌رو اختلاف ادراک‌ها به معنای خطا نیست، بلکه نشان‌دهنده نسبی بودن حقیقت است.

۲۰۷/۳

فیلسوفان مسلمان با تفکر و تعمق فکری، دینی را قبول کرده بودند که در کتاب آسمانی به روشنی و وضوح از حقیقتی به نام «روح» سخن گفته و آن را هدیه‌ای الهی و غیرزمینی شمرده است. هم‌چنین، این کتاب آسمانی، انسان را موجودی جاویدان، جانشین خدا در زمین و مسجود فرشتگان محسوب کرده که آسمان‌ها و زمین را خداوند برای او آفریده و آماده ساخته است. بنابراین «آفرینش آسمان‌ها و زمین برای انسان» آموزه‌ای قرآنی است و ریشه در آیات قرآن دارد، نه این‌که جزء اقدامات و تلاش‌های فیلسوفان مسلمان باشد.

گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) همگی مربوط به اقدامات و تلاش‌های فلسفی و عقلی فیلسوفان مسلمان درباره ماهیت و حقیقت انسان هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) فیلسوفان مسلمان تلاش می‌کنند که حقیقت متعالی انسان را بشناسند و جایگاه برتر او در هستی را نشان دهند.

(۲) فیلسوفان مسلمان تأکید می‌کنند که نمی‌توان انسان را به یک موجود صرفاً زمینی و مادی تقلیل داد و در همان حال برای وی ویژگی‌هایی متعالی و ارزشمند مانند آزادی، کرامت انسانی، نوع‌دوستی و فضایی از این قبیل قائل شد.

(۴) فیلسوفان مسلمان با الهام از آموزه‌های دینی خود، در توضیح و تبیین حقیقت انسان، قدم‌های بلندی برداشتند.

دورسنامه

دیدگاه فیلسوفان مسلمان درباره حقیقت انسان

• فیلسوفان مسلمان با بهره‌گیری از فلسفه یونان (افلاطون و ارسطو) و آموزه‌های دینی و قرآنی، به تبیین حقیقت انسان پرداختند و به نتایج مهمی رسیدند.

• فیلسوفان مسلمان در پاسخ به پرسش «حقیقت انسان چیست؟» چنین گفته‌اند:

– انسان موجودی صرفاً مادی نیست.

فیلسوفانی چون فارابی، ابن‌سینا، خواجه‌نصیر، سهروردی، میرداماد، ملاصدرا و سبزواری تأکید دارند که:

نمی‌توان انسان را به یک موجود صرفاً زمینی و مادی تقلیل داد؛ زیرا در این صورت، نسبت دادن ویژگی‌هایی مانند آزادی، کرامت انسانی، اخلاق و نوع‌دوستی بی‌معنا می‌شود.

– حقیقت انسان «نفس / روح» است.

به نظر آنان: حقیقت اصلی انسان، روحی الهی و غیرمادی است.

هماهنگی اندیشه‌های فلسفی آنان با آموزه‌های دینی

• فیلسوفان مسلمان، دینی را پذیرفته بودند که: روح انسان را هدیه‌ای الهی و آسمانی می‌داند؛ انسان را جاودانه، خلیفه خدا در زمین و مسجود فرشتگان معرفی می‌کند؛ آسمان‌ها و زمین را برای انسان آفریده شده می‌داند.

• بسیاری فیلسوفان مسلمان، یا خود عارف بودند یا با عارفان، معاشرت داشتند؛ عارفان با تهذیب نفس و سلوک معنوی، مراتب مجرد هستی را شهود می‌کردند؛ و این نشان می‌دهد که آنان نگاهی فراتر از جسم مادی به انسان دارند و وی را موجودی متعالی می‌دانند. به همین دلیل است که آنان تلاش می‌کنند حقیقت متعالی انسان را بشناسند و جایگاه برتر او در هستی را نشان دهند.

۲۰۸/۲

ابن‌سینا، حقیقت روح انسانی را حقیقتی وابسته به عالم بالا می‌داند (از جانب بالا). این دیدگاه وی با مخلوق بودن روح در هنگام تولد، منافاتی ندارد؛ زیرا از نظر ابن‌سینا، روح انسان در بدو تولد، تنها قوه و استعداد محض است و توانایی آن را دارد که در مسیر تکامل، به تجرد محض و کمال تجردی دست یابد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) از نظر ابن‌سینا، انسان با طی مراتب وجودی و کسب معارف گوناگون، به جایگاه حقیقی خود، آگاه می‌شود. این جایگاه، شأن بالقوه انسان است، نه شأن بالفعل او. از همین رو، بیانات عرفانی، ذوقی و رمزی ابن‌سینا درباره روح، با تبیین فلسفی و عقلی او، منافاتی ندارد، بلکه ناظر به همان حقیقت واحد از دو شیوه بیان متفاوت است.

(۳ و ۴) کاملاً بازتاب‌دهنده اندیشه‌های سهروردی هستند. مفاهیمی مانند «نورالانوار» و «مشرق وجود» در اندیشه سهروردی، نقش محوری دارند.

دورسنامه

انسان‌شناسی ابن‌سینا و سهروردی

انسان‌شناسی ابن‌سینا	انسان‌شناسی سهروردی
روح انسانی پس از تکامل بدن در دوره جنینی، به افاضه الهی به بدن تعلق می‌گیرد.	نفس انسان، جنبه نورانی وجود است و بدن، جنبه ظلمانی آن.
روح، غیرمادی و مجرد است و از سنخ موجودات مجرد به شمار می‌رود.	کمال انسان در افزایش نورانیت نفس و رؤیت بهتر حقایق هستی است.
روح در بدو تولد، قوه و استعداد محض است و به تدریج به فعلیت می‌رسد.	نفس با نورانی‌تر شدن، حقایق وجود را شهودی‌تر درک می‌کند.
کمال انسان در تعقل، تفکر و ادراک کلیات است.	نفس انسانی، حقیقتی مربوط به مشرق عالم است که از مشرق وجود، دور افتاده و مشتاق بازگشت به آن جاست.
روح می‌تواند علم، اخلاق، عشق، دوستی، نفرت، پرستش و معنویت را در خود پدید آورد.	جایگاه نهایی روح، بازگشت به مشرق و کمال عقلی است.
جایگاه نهایی روح، رسیدن به تجرد محض و کمال عقلی است.	جایگاه نهایی روح، بازگشت به مشرق عالم و قرب به نورالانوار است.
ابن‌سینا درباره نفس، هم تبیین فلسفی عقلی دارد و هم بیان تمثیلی و عرفانی.	بیان سهروردی درباره نفس عمدتاً رمزی، تمثیلی و اشرافی است.

۲۰۹/۳

از نظر توماس هابز، انسان ذاتاً منفعت‌طلب است و اخلاق، ریشه حقیقی و ذاتی ندارد، بلکه ساخته انسان برای حفظ منافع فردی در زندگی اجتماعی است.

مفاهیمی مثل عدالت، صداقت و امانت‌داری به خودی خود، فضیلت واقعی نیستند؛ بلکه چون به نفع بقای فرد و جامعه‌اند، رعایت می‌شوند. پس هر عبارتی که نشان دهد انسان گاهی کاری اخلاقی انجام می‌دهد که نه تنها منفعت شخصی ندارد، بلکه بر ضد آن است، نظریه هابز را به چالش می‌کشد. ایثار تا حد از دست دادن جان، هیچ منفعت طبیعی، شخصی یا زیستی برای انجام‌دهنده ایثار باقی نمی‌گذارد بلکه حتی مهم‌ترین منفعت طبیعی (بقا) را نیز از بین می‌برد. حال اگر معیار اخلاق فقط منفعت شخصی باشد،

(۲) اختلاف فیلسوفان دوره جدید اروپا درباره ماهیت اخلاق، ریشه‌ای و مبنایی است، نه صرفاً مصداقی.

(۴) فیلسوفان عقل‌گرا و فیلسوفان تجربه‌گرا در مورد معیار فعل اخلاقی، دیدگاه‌های متضادی هم ارائه کرده‌اند و دیدگاه‌های آن‌ها لزوماً مکمل هم نیست.

دورنما

کشف رابطه میان دیدگاه اخلاقی و انسان‌شناسی

فیلسوفان با پیوند دادن دیدگاه خود درباره اخلاق به تلقی‌شان از حقیقت انسان، امکان درک رابطه میان انسان‌شناسی و فلسفه اخلاق و تأثیر انسان‌شناسی بر معیار فعل اخلاقی را فراهم می‌سازند. بر همین اساس؛ برخی فلاسفه، معیارهای فعل اخلاقی را چنین می‌دانند:

- از نظر افلاطون؛ معیار فعل اخلاقی، جست‌وجوی سعادت و نیک‌بختی انسان است.
- از نظر ارسطو؛ معیار فعل اخلاقی، در رعایت حد اعتدال است.
- کانت، معیار فعل اخلاقی را در اطاعت از وجدان می‌داند.
- ماتریالیست‌ها معتقدند معیار فعل اخلاقی، برای حفظ مصالح و منافع افراد در جامعه است.

اقتصاد

۲۱۱/۱

ارزش هر دستگاه $\times$ تعداد دستگاه‌ها = درآمد سالانه

ریال $13,440,000,000 = 2400 \times 5,600,000,000$

حال هزینه سالانه هر ردیف را حساب کرده و با هم جمع می‌کنیم:

ریال $696,000,000 \times 12 = 8,352,000,000$ = اجاره‌بهای سالانه کارگاه تولیدی

ریال $1,152,000,000 = 12 \times 30 \times 3,200,000$ = حقوق سالانه کارمندان

$\frac{1}{5} \times 450,000,000$ = هزینه تعمیر سالانه ماشین‌های تولیدی

ریال $90,000,000$

$696,000,000 + 1,152,000,000$ = مجموع هزینه‌های سالانه

ریال $2,388,000,000 = 90,000,000 + 2,298,000,000$

$13,440,000,000 - 2,388,000,000$ = سود

ریال $11,052,000,000$

با توجه به این‌که حاصل تفریق هزینه از درآمد عددی مثبت است، پس این بنگاه اقتصادی سود کرده است.

۲۱۲/۴

عده خاصی از افراد می‌توانند یک کسب و کار جدید را راه‌اندازی کنند، کسی که می‌خواهد کارآفرین باشد، باید مهارت‌های ابتکار عمل داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند. به همین دلیل کارآفرین به تلاش و کار زیادی نیاز دارد تا کسب و کار را زنده نگه دارد. کارآفرین لازم است تا آگاهی و دانش زیادی برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره موقعیت شرکت، پیشنهاد محصول، قیمت‌گذاری، تبلیغات و استخدام نیروی کار داشته باشد. کارآفرین هم‌چنین باید توانایی مالی لازم را برای راه‌اندازی کسب و کارش داشته باشد و بداند که در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کمتر یا عدم موفقیت روبه‌رو شود.

چنین فعلی نباید «اخلاقی» تلقی شود. اما در واقع، انسان‌ها این اعمال را اوج فضیلت اخلاقی می‌دانند. در نتیجه، این گزینه نشان می‌دهد که برخی افعال اخلاقی با معیار منفعت‌محور هابز قابل تبیین نیستند؛ پس شاهدهی بر نادرستی نظریه او هستند.

گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴)، با دیدگاه توماس هابز، سازگار هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اخلاق نتیجه منافع متقابل و ضرورت‌های اجتماعی است. پس این گزینه، دیدگاه طبیعت‌گرایان و ماتریالیست‌ها از جمله هابز را تأیید می‌کند.

(۲) اخلاق را محصول نیازهای زیستی و اجتماعی می‌داند. بنابراین دقیقاً همان چیزی است که طبیعت‌گرایان و ماتریالیست‌ها از جمله هابز می‌گویند.

(۴) دقیقاً مطابق با ادعای توماس هابز است، زیرا بیان می‌کند که رفتار اخلاقی، در نهایت، سود شخصی دارد، یعنی اخلاق، ابزار حفظ منفعت فرد در جامعه است. بنابراین هیچ تعارضی را میان اخلاق و منفعت نشان نمی‌دهد و شاهدهی بر نادرستی نظریه هابز محسوب نمی‌شود.

دورنما

دیدگاه فیلسوفان طبیعت‌گرا و ماتریالیست و توماس هابز درباره معیار فعل اخلاقی

مبنای انسان‌شناختی: انسان بُعد روحی و معنوی مستقل ندارد. رفتارهای انسان، ادامه همان رفتار طبیعی موجودات زنده است. اصل بنیادین رفتار انسان همان طلب منفعت طبیعی و شخصی است. پس در این دیدگاه، «اخلاق» از ذات انسان بر نمی‌خیزد، بلکه از نیازهای طبیعی او ناشی می‌شود.

منشأ مفاهیم اخلاقی: مفاهیمی مانند «خوب» و «بد» ارزش حقیقی و ذاتی ندارند و و حقیقتاً فضیلت شمرده نمی‌شوند، بلکه عناوینی اعتباری هستند که انسان به رفتارها می‌دهد. بنابراین ملاک خوب و بد این‌گونه است: «خوب» = سودمند برای منافع طبیعی انسان و «بد» = زیان‌آور برای منافع طبیعی انسان. پس در این نگاه، خوب و بد کشف‌شدنی نیستند، بلکه توسط خود انسان و براساس منافع وی ساخته می‌شوند.

ضرورت اخلاق در زندگی اجتماعی: انسان، موجودی اجتماعی است. اگر فقط به منفعت شخصی خود توجه کند، زندگی اجتماعی فرو می‌پاشد. منفعت خودش نیز تأمین نمی‌شود. پس ناچار است منفعت دیگران را نیز رعایت کند.

۲۱۰/۳

دیدگاه هر فیلسوف درباره معیار فعل اخلاقی، با دیدگاه او درباره حقیقت انسان، ارتباط نزدیکی دارد و این امر نشان می‌دهد که انسان‌شناسی، نقشی تعیین‌کننده در تبیین نظریه‌های اخلاقی ایفا می‌کند. تفاوت در معیارهای فعل اخلاقی، حاکی از آن است که هر نظریه اخلاقی بر پیش‌فرضی خاص درباره حقیقت و جایگاه انسان، استوار است و بدون توجه به انسان‌شناسی، فهم اخلاق ممکن نیست. یعنی تلقی هر فیلسوف از انسان (آزاد، مختار، مادی، معنوی، اجتماعی، فردی و ...) معیار اخلاقی نزد آن فیلسوف را شکل می‌دهد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) چون «حد اعتدال» معیار اخلاق ارسطویی است و نمی‌تواند معیار نهایی و غالب نظریه‌های اخلاقی فیلسوفان دوره جدید اروپا تلقی شود، بسیاری از فیلسوفان دوره جدید اروپا از جمله کانت، اصلاً معیار اخلاق را «اعتدال» نمی‌دانند.

۲۱۳ / ۳ بررسی عبارت نادرست:

الف) یکی از انواع شرکت‌ها، مؤسسات غیرانتفاعی و خیریه هستند. یک مؤسسه غیرانتفاعی نهادی قانونی است که برای انجام مأموریتی غیرسودآور، یعنی با هدفی غیرتجاری شکل گرفته است. این مأموریت‌ها اغلب زمینه‌هایی انسانی و اجتماعی دارند؛ مانند امور خیریه، آموزش، توسعه علمی و دینی، بهداشت، سلامت و محدوده عمل آن‌ها گاهی محلی و گاهی ملی و حتی جهانی است.

۲۱۴ / ۳ نکته: ابتدا باید جواب مورد «ب» را بیابیم:

ب) این فرد، ۱۲۰,۰۰۰ برگه سهم را به قیمت ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان خریداری کرده است. اگر قیمت کل را به تعداد سهم خریداری شده تقسیم کنیم، ارزش هر سهم به دست می‌آید:

$$\text{تومان} = 30,000,000 \div 120,000 = 250$$

الف) حال اگر ارزش هر سهم را در تعداد کل سهام شرکت ضرب کنیم، ارزش کل سرمایه شرکت به دست می‌آید:

ارزش هر برگه سهم $\times$ تعداد کل سهام شرکت = ارزش کل سرمایه شرکت

$$\text{تومان} = 162,500,000 = 250 \times 650,000$$

ج)

$$100 \times \frac{\text{تعداد سهام فرد}}{\text{تعداد کل سهام}} = \text{درصد مالکیت سهامدار}$$

$$\frac{120,000}{650,000} \approx 0.1846 \times 100 \approx 18.46\%$$

۲۱۵ / ۴ هزینه فرصت، بیانگر آن چیزی است که از آن صرف نظر کرده و به

عبارتی، آن را از دست داده‌ایم. در مواردی که چند گزینه برای استفاده از منابع و امکانات وجود داشته باشد، هزینه فرصت برابر با بهترین فرصت سودآوری است که از آن صرف نظر کرده‌ایم که در این سؤال عایدی ۱۲۰ میلیون تومان که از تجاری‌سازی ملک به دست می‌آید، بهترین فرصت از دست رفته می‌باشد.

نکته: دقت کنید که هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش بهترین گزینه بعدی است که شما آن را هنگام انتخاب از دست داده‌اید. در این‌جا نیز بهترین انتخاب، تجاری‌سازی ملک است.

۲۱۶ / ۳ تشریح نقاط روی جدول:

نقاط Z ، H و L : چون این نقاط روی خط بودجه قرار دارند، بیانگر آن است که می‌توانیم کل بودجه را خرج کنیم.

نقطه X : بیانگر آن است که ما می‌توانیم آن کالاها را بخریم و مقداری پول هم پس‌انداز کنیم.

نقطه Y : چون خارج از خط بودجه است، یعنی ما توان خرید آن را نداریم و خارج از توان مالی ما است.

حرکت از L به H یا H به Z یا L به Z : یعنی از مصرف کالای B می‌کاهیم و مصرف کالای A را افزایش می‌دهیم.

حرکت از Z به H یا H به L یا L به Z : یعنی از مصرف کالای A می‌کاهیم و مصرف کالای B را افزایش می‌دهیم.

۲۱۷ / ۳ در تمامی نقاط روی منحنی، تولید کارا است.

۲۱۸ / ۱ الف) قسمت A: مقدار تقاضا با قیمت رابطه عکس دارد، یعنی هر

چه قیمت بیشتر شود، مقدار تقاضا کمتر می‌شود و بالعکس. در قسمت A چون مقدار تقاضا کاهش پیدا کرده است بنابراین میزان قیمت افزایش داشته است.

قسمت B : مقدار عرضه با قیمت رابطه مستقیم دارد، یعنی هر چه قیمت افزایش یابد، مقدار عرضه هم افزایش می‌یابد. در قسمت B چون مقدار عرضه کاهش یافته است بنابراین قیمت هم کاهش یافته است.

ب) در مثال صورت سؤال بازار با وضعیت مازاد عرضه روبه‌رو است. بنابراین اگر بخواهیم قیمت کاهش یابد، تقاضاکنندگان باید مقدار تقاضای خود به مقدار تعادلی یا کم‌تر از آن را کاهش دهند.

ج) صعودی بودن منحنی عرضه به این معنا است که با افزایش قیمت یک کالا، مقدار عرضه آن هم افزایش می‌یابد و با کاهش قیمت، مقدار عرضه آن هم کاهش می‌یابد.

در وضعیت مازاد عرضه چون گروهی از تولیدکنندگان موفق نمی‌شوند کالایشان را بفروشند، حاضر خواهند بود آن را به قیمت کم‌تر به فروش برسانند.

در بالای نقطه تعادلی، بازار با وضعیت مازاد عرضه و در پایین نقطه تعادلی با وضعیت کمبود عرضه روبه‌رو است.

۲۱۹ / ۱ مهم‌ترین انواع مالیات‌های غیرمستقیم که در کشور ما اجرا و

اعمال می‌شوند، عبارت‌اند از: عوارض گمرکی و خدماتی، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده.

۲۲۰ / ۴ الف) میزان ارزش افزوده هر مرحله: برای محاسبه میزان ارزش

افزوده ایجادشده در هر مرحله باید قیمت کالا در مرحله قبل را از قیمت فعلی کالا کم کنیم، عدد حاصل برابر ارزش افزوده ایجادشده در آن مرحله است.

ارزش افزوده هر مرحله = قیمت مرحله قبل - قیمت مرحله فعلی

ارزش افزوده مرحله اول:

$$\text{تومان} = 10,000,000 - 0 = 10,000,000 \text{ تومان}$$

ارزش افزوده مرحله پنجم:

$$\text{تومان} = 15,000,000 - 35,000,000 = -20,000,000 \text{ تومان}$$

مجموع ارزش افزوده ایجادشده در مراحل اول و پنجم:

$$\text{تومان} = 25,000,000 - 15,000,000 = 10,000,000 \text{ تومان}$$

ب) در مرحله اول، تمامی فعالیت‌های دامداری از پرداخت مالیات، معاف هستند.

۲۲۱ / ۱ الف) با توجه به این‌که شرایط یکسان در نظر گرفته شده است،

ژاپن با تولید ۶۸ واحد محصول پروتئینی، مزیت مطلق دارد و بهتر است آن را تولید کند.

ب) بهتر است هر کشور به تولید کالایی بپردازد که در آن مزیت مطلق دارد و آن را صادر کرده و کالای دیگر را وارد کند.

۲۲۲ / ۴ الف) می‌دانیم که جمعیت فعال برابر با جمع تعداد بیکاران و

تعداد شاغلان است، در نتیجه برای به دست آوردن تعداد بیکاران، باید تعداد افراد شاغل را از جمعیت فعال کم کنیم.

$$\text{جمعیت بیکار} = \text{جمعیت شاغل} - \text{جمعیت فعال}$$

$$\text{نفر} = 4300 - 21200 = -16900$$

برای به دست آوردن نرخ بیکاری از فرمول زیر استفاده می‌کنیم:

$$100 \times \frac{\text{جمعیت جویای کار (بیکار)}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$$

$$\Rightarrow 17\% \approx 100 \times \frac{4300}{25,500}$$

ب) با استخدام (مشغول به کار شدن) ۵۰۰ نفر، تعداد بیکاران به میزان ۵۰۰ نفر کاهش خواهد یافت؛ در نتیجه نرخ بیکاری عدد کم‌تری خواهد شد.

جمعیت بیکار جدید:

$$\text{نفر} = 3800 - 500 = 3300$$

برای به دست آوردن نرخ بیکاری از فرمول زیر استفاده می‌کنیم:

$$100 \times \frac{\text{جمعیت جویای کار (بیکار)}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$$

$$\Rightarrow 15\% \approx 100 \times \frac{3800}{25,500}$$

الف) سهم دهک سوم برابر است با: $2 + 2/5 = 4/5$
 سهم دهک چهارم برابر است با: $9 - 4 = 5$
 سهم دهک هفتم برابر است با: $4/5 + 6 = 10/5$
 سهم دهک نهم برابر است با: $2 + 15/5 = 17/5$
 سهم دهک پنجم برابر است با: (کافی سهم کل دهکها رو جمع بزنیم و از ۱۰۰ کم کنیم. اینجوری سهم دهک پنجم به دست میاریم.)

$2 + 4/5 + 4/5 + 5 + 9 + 10/5 + 12 + 17/5 + 28 = 93$
 $100 - 93 = 7$
 ب) شاخص دهکها در کشور B: $13/5 \div 1/5 = 9$

برای این که شاخص دهکهای کشور A هم برابر با ۹ بشه، باید سهم دهک دهم به ۲۷ و دهک اول به ۳ تغییر پیدا بکنه و فب برای این کار لازمه یک واحد از دهک دهم کم و به دهک اول اضافه شود.

الف) هزینه استهلاک صرف تعمیر و یا جایگزینی سرمایه‌های فرسوده شده می‌شود (بخشی از هزینه استهلاک صرف تعمیر سرمایه می‌شود؛ وقتی یک خودرو خراب می‌شود سریع آن را تعویض نمی‌کنند، بلکه آن را تعمیر می‌کنند.)
 ب) هرگاه کشوری با برخورداری از عوامل تولید بیشتر مثل سرمایه‌گذاری بیشتر یا به کارگیری روش‌های بهتر و فناوری مناسب‌تر، ظرفیت تولیدی خود را افزایش دهد، می‌توانیم بگویم در مسیر رشد گام برداشته است (رشد شاخصی کوتاه‌مدت است).

الف) مدیریت هزینه‌های پیش‌بینی‌پذیر و ثابت آسان‌تر است.
 ب) برای مدیریت بهتر موجودی پول می‌توانیم مخارجی را که در طول بازه زمانی داریم، به صورت تفکیک شده در یک جدول ثبت کنیم.

۳/۲۲۹ بررسی عبارت نادرست:

ج) ممکن است پس‌انداز حاصل از خرید مقایسه‌ای، به ویژه برای اقلام با قیمت پایین، کم‌تر از هزینه‌های زمان، بنزین یا سایر هزینه‌های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

الف) از آنجایی که سود پایان دوره قطعی است اوراق مشارکت از ریسک بسیار پایینی برخوردار هستند.
 ب) خرید طلا برخلاف سهامداری با دریافت سود سالیانه منظم همراه نیست. اگر قیمت طلا در طول زمان ثابت باشد و قیمت خرید با قیمت فروش یکی باشد، در عمل چیزی عاید خریدارش نمی‌شود.

ج) در شرایطی نرخ بیکاری به زیر ۵٪ می‌رسد که تعداد بیکاران به ۵٪ (یک بیستم) جمعیت فعال برسد.
 ابتدا باید ۵٪ جمعیت فعال را به دست آوریم:

نفر $25,500 \times 5\% = 1275$
 اگر تعداد بیکاران به زیر ۱۲۷۵ نفر برسد، نرخ بیکاری کم‌تر از ۵٪ خواهد بود.
 نفر $(4300 - (x)) < 1275$
 نفر $(x) > 3025$
 یعنی حداقل اگر ۳۰۲۶ نفر از جمعیت بیکار کاسته بشود، نرخ بیکاری به زیر ۵٪ می‌رسد.

الف) ابتدا باید نرخ تورم در کشور B را محاسبه کنیم:

$$\text{قیمت در ابتدای سال} - \text{قیمت در انتهای سال} = \text{نرخ تورم در کشور B}$$

$$\text{قیمت در ابتدای سال}$$

$$= \frac{1,850,000 - 1,250,600}{1,250,600} \times 100 \approx 47.9\% \approx 48\%$$

 نرخ تورم در کشور C = نرخ تورم در کشور A = نرخ تورم در کشور B
 ب) حال که نرخ تورم در هر سه کشور یکسان است به محاسبه می‌پردازیم:

$$\frac{48}{100} = \frac{952,000 - x}{x}$$

$$\Rightarrow 0.48x = 952,000 - x \Rightarrow 1.48x = 952,000$$

$$\Rightarrow x = \frac{952,000}{1.48} \approx 643,243$$

ج) نرخ تورم در کشور C: $\frac{48}{100} = \frac{y - 3,470,500}{3,470,500}$

$$\Rightarrow 0.48 \times 3,470,500 = y - 3,470,500$$

$$\Rightarrow 1,665,840 = y - 3,470,500$$

$$\Rightarrow y = 1,665,840 + 3,470,500 = 5,136,340$$

راه میانبر: نرخ تورم هر سه کشور برابره و به دست می‌آیمش و دروداً شد ۴۸ درصد بالا؛

۱) عدد تورم به دست اومده رو به عدد یک اضافه می‌کنیم:
 $0.48 + 1 = 1.48$

۲) حالا دو حالت پیش می‌آید:
 حالت اول: قیمت سال قبل (ابتدای سال) رو داریم و قیمت سال جاری (انتهای سال) رو می‌فایم (کشور C)، این با باید $1/48$ رو تو قیمت ابتدای سال ضرب کنیم:
 $1/48 \times 3,470,500 = 5,136,340$

حالت دوم: قیمت انتهای سال رو داریم و قیمت ابتدای سال رو می‌فایم (کشور A)، تو این حالت باید قیمت انتهای سال رو بر عدد $1/48$ تقسیم کنیم:

$$\frac{952,000}{1.48} \approx 643,243$$

الف) پشتوانه پول‌های رایج امروزی در دست مردم همان قدرت اقتصادی کشور است.

ب) در کشور ما، افزایش درآمدهای نفتی هر چند گاهی به افزایش ظرفیت‌های تولیدی کمک می‌کند؛ اما باعث رشد درآمدهای اقتصادی و رشد حجم نقدینگی در کشور می‌شود که تورم‌زا است.

الف) این که کشورها در شرایط سخت پیش‌بینی نشده، چه واکنشی نشان می‌دهند، به قدرتمند بودن آنها بستگی دارد. برای عبور از مشکلات اقتصادی و آسیب‌هایی که در دوران کنونی، اقتصاد ملی ما را تهدید می‌کند، مقاوم‌سازی اقتصاد و مصونیت بخشی به آن در برابر فشارها و تکان‌های خارجی، ضروری است.

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
	دین و زندگی (۳)	
۱	آیه شریفه «و لقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر أن الأرض يرثها عبادي الصالحون» را ترجمه کنید. به راستی در زبور، پس از ذکر (تورات) نوشته‌ایم که زمین را بندگان شایسته من به ارث می‌برند. (۱)	۱
۲	براساس عبارت قرآنی «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ الْحِكْمَةِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» دو روش صحیح دعوت را بنویسید. حکمت - موعظه - جدل (حکمت و استدلال، موعظه حسنه و مجادله احسن) (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد (۵/۰))	۱
۳	درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. الف) پیشرفت علمی پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند. ب) پیام اسلام، پیامی مطابق با آداب و رسوم ملت‌هاست. ج) مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان، تقویت عزت نفس عمومی است. د) حرکت به سوی تمدن متعالی اسلام با انجام اقدامات گروهی پراکنده امکان‌پذیر است. الف) درست (۵/۲۵) ب) نادرست (۵/۲۵) ج) نادرست (۵/۲۵) د) نادرست (۵/۲۵)	۱
۴	گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف) تصرف فوق‌العاده در طبیعت مربوط به کدام یک از آثار تمدن جدید در حوزه علم است؟ ۱) توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت ۲) نابودی طبیعت ب) هدف مکاتب عرفانی و معنوی نوظهور در جوامع غربی در کدام گزینه آمده است؟ ۱) کسب مقام و شهرت ۲) ناتوانی علوم تجربی از پاسخگویی به همه نیازها الف) گزینه (۱)، توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت (۵/۵) ب) گزینه (۱)، کسب مقام و شهرت (۵/۵)	۱
۵	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) در تمدن دوم اروپا آگاهی به قانون و حقوق ابتدا با چه چیزی اتفاق افتاد؟ با ترجمه آثار اسلامی (۵/۵) ب) سه مورد از مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی را بنویسید. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر، از مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است. (ذکر سه مورد کافی است، هر مورد (۵/۲۵))	۱/۲۵

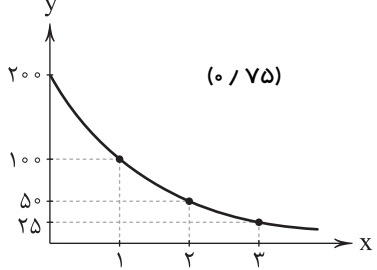
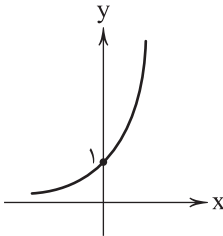

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره				
۶	هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در سمت چپ اضافی است). <table><tr><th>«الف»</th><th>«ب»</th></tr><tr><td>الف) مردم به مسئولیت بزرگ آگاه شوند و پشتیبان آن گردند. ب) یادآوری آرمان‌ها با زبان جوان مؤمن انقلابی که از خصوصیاتش صراحت است. ج) زنده‌کننده تمدن اسلامی است.</td><td>۱) تقویت عزت نفس عمومی ۲) همراه کردن سایر افراد جامعه با خود ۳) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی ۴) شناسایی ضعف‌ها و کمبودها و تلاش در جهت اصلاح آن‌ها</td></tr></table> الف) ۲ (۰/۲۵) ب) ۴ (۰/۲۵) ج) ۱ (۰/۲۵)	«الف»	«ب»	الف) مردم به مسئولیت بزرگ آگاه شوند و پشتیبان آن گردند. ب) یادآوری آرمان‌ها با زبان جوان مؤمن انقلابی که از خصوصیاتش صراحت است. ج) زنده‌کننده تمدن اسلامی است.	۱) تقویت عزت نفس عمومی ۲) همراه کردن سایر افراد جامعه با خود ۳) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی ۴) شناسایی ضعف‌ها و کمبودها و تلاش در جهت اصلاح آن‌ها	۰/۷۵
«الف»	«ب»					
الف) مردم به مسئولیت بزرگ آگاه شوند و پشتیبان آن گردند. ب) یادآوری آرمان‌ها با زبان جوان مؤمن انقلابی که از خصوصیاتش صراحت است. ج) زنده‌کننده تمدن اسلامی است.	۱) تقویت عزت نفس عمومی ۲) همراه کردن سایر افراد جامعه با خود ۳) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی ۴) شناسایی ضعف‌ها و کمبودها و تلاش در جهت اصلاح آن‌ها					
۷	تعریف مفاهیم و اصطلاحات: غسل تعمید: به اعتقاد غلط مبلغان مسیحی، آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شده است و این گناه به فرزندان آدم نیز سرایت کرده و هر کس با گناه اولیه به دنیا می‌آید؛ بنابراین هر کودکی پس از تولد باید غسل ویژه‌ای داده شود تا از آن گناه پاک شود که به آن غسل تعمید گویند. (۱)	۱				
۸	نتیجه آیین‌های خرافی و نادرستی مانند اعتراف به گناه در حضور کشیش یا اختصاص یافتن عبادت به روز معین، در محل کلیسا و در حضور کشیشان چه بود؟ این‌گونه آیین‌ها سبب سست شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا و واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خدا و بندگان او گردید. (۰/۵) بسیاری از کشیشان در این دوره شروع به فروختن بهشت کردند و در عوض بخشش گناه، پول‌های کلان به دست آوردند. (۰/۵)	۱				
۹	بلندپروازی و دور از دسترس دانستن تحقق تمدن آرمانی اسلام ناشی از چیست؟ دریافت سطحی از توانمندی ذاتی انسان و قدرت جوانان (۰/۵) و ناشی از عدم آشنایی با آموزه‌های بیدارکننده اسلام است. (۰/۵)	۱				
۱۰	تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده از چه نظرهایی اهمیت دارد؟ خانواده کانون رشد فضیلت‌ها و محل تربیت نسل‌های توانمند و با همت است (۰/۲۵) و تحکیم خانواده سبب رشد فضایل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور انسان‌های با فضیلت و کارآمد می‌گردد (۰/۲۵) و اگر بنیان خانواده سست شود فساد گسترش می‌یابد و نسل‌هایی که از قوت و قدرت کافی برخوردار نیستند مسئولیت‌های اجتماعی را بر عهده می‌گیرند. (۰/۵)	۱				
	جامعه‌شناسی (۲)					
۱	آرمان فقه اسلامی در نحوه برخورد با مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیزند، چیست؟ مدارا (ی اجتماعی) (۰/۵)	۰/۵				
۲	با توجه به عقل در معنای خاص به سؤالات زیر پاسخ دهید. الف) عقل در معنای خاص بر چه اساسی به دو نوع عقل نظری و عقل عملی تقسیم می‌شود؟ موضوع مورد مطالعه (۰/۵) ب) کدام عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد؟ عقل عملی (۰/۵)	۱				

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۳	چرا علوم اجتماعی اندیشمندان مسلمان از نوع تبیینی نیست؟ اندیشمندان مسلمان با شناخت تفاوت پدیده‌های اعتباری و پدیده‌های تکوینی، علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانند؛ به همین دلیل علوم اجتماعی آنان از نوع تبیینی نیست. (۱)	۱
۴	مشروطه بودن حکومت از نظر میرزای نائینی به چه معناست؟ از نظر میرزای نائینی مشروطه به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند (۵/۵) یعنی مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا، ویژگی اول نظام اسلامی را محقق کردند. (۵/۵)	۱
۵	سه مورد از کارکردهای علوم اجتماعی را برای جهان اسلام بنویسید. ۱- قدرت فهم، تفسیر و توصیف پدیده‌های اجتماعی را دارد. ۲- توان تبیین و شناخت علل شکل‌گیری و پیدایش پدیده‌های اجتماعی را دارد. ۳- درباره ارزش‌ها، هنجارها و آرمان‌های فرهنگ‌های مختلف می‌تواند داوری کند. ۴- درباره جامعه آرمانی سخن می‌گوید. ۵- با توصیف و تبیین وضعیت موجود راه‌های برون‌رفت از وضع موجود را به سوی جامعه مطلوب شناسایی می‌کند. (ذکر سه مورد کافی است، هر مورد (۵/۵))	۱/۵
۱	جاهای خالی را با عبارات مناسب تکمیل کنید. الف) در تابع نمایی $y = a^x$ ، اگر $0 < a < 1$ باشد، برای x های کوچک‌تر از صفر، با کاهش x ، مقدار y به سرعت می‌یابد. افزایش (۵/۲۵) ب) ریشه سوم عدد ۲۷- برابر است با ۳- (۵/۲۵)	۰/۵
۲	در تساوی $5^{-2} = (5^x)^8$ مقدار x کدام است؟ ۱) $-\frac{1}{4}$ ۲) $\frac{1}{4}$ ۳) -4 ۴) $+2$ گزینه (۱)، $-\frac{1}{4}$ (۵/۵)	۰/۵
۳	عبارت توان‌دار را به صورت رادیکالی و عبارت رادیکالی را به صورت توان‌دار بنویسید. الف) $(\frac{2}{5})^{\frac{2}{3}}$ ب) $\sqrt[5]{6^3}$ الف) $(\frac{2}{5})^{\frac{2}{3}} = \sqrt[3]{(\frac{2}{5})^2}$ (۵/۵) ب) $\sqrt[5]{6^3} = (6)^{\frac{3}{5}}$ (۵/۵)	۱

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۴	شخصی ۲۰۰ میلی گرم از دارویی که نیمه عمر آن یک ساعت است را مصرف کرده است. (الف) رابطه بازگشتی میزان دارو در بدن شخص پس از هر نیمه عمر را براساس $a_1 = 200$ بنویسید. $a_{n+1} = \frac{1}{2} a_n, a_1 = 200 \text{ (۰/۲۵)}$ (ب) نمودار «میزان دارو در خون (محور y) - زمان برحسب ساعت (محور x)» را برای ۳ نیمه عمر رسم کنید. (ج) با استفاده از ضابطه تابعی محاسبه کنید، پس از ۶ ساعت چند میلی گرم دارو در بدن شخص موجود است؟ روش اول: با فرض $a_1 = 200$، پس از ۶ ساعت، باید جمله هفتم محاسبه شود: $a_n = a_1 \times r^{n-1} \xrightarrow[r = \frac{1}{2}]{a_1 = 200} a_7 = 200 \times \left(\frac{1}{2}\right)^6 \text{ (۰/۲۵)} \Rightarrow a_7 = 3125 \text{ (۰/۲۵)}$ روش دوم: مقدار دارو در بدن شخص را پس از یک نیمه عمر به عنوان جمله اول در نظر گرفته و جمله ششم را محاسبه می کنیم: $a_n = a_1 \times r^{n-1} \xrightarrow[r = \frac{1}{2}]{a_1 = 100} a_6 = 100 \times \left(\frac{1}{2}\right)^5 \text{ (۰/۲۵)} \Rightarrow a_6 = 3125 \text{ (۰/۲۵)}$	۱/۵
۵	نمودار تابع نمایی $y = \left(\frac{1}{2}\right)^{-x}$ را رسم کنید. تابع نمایی صعودی است. $y = \left(\frac{1}{2}\right)^{-x} = (2^{-1})^{-x} = 2^x \Rightarrow$ رسم صحیح نمودار (۰/۲۵) مشخص کردن نقطه (۰, ۱) روی نمودار (۰/۲۵) 	۰/۵
۶	اگر مقدار اولیه ماده ای ۱۰۰۰ گرم باشد و سالانه ۱۰ درصد مقدار آن کاهش یابد، پس از دو سال مقدار ماده باقی مانده چقدر خواهد بود؟ $f(2) = 1000 \times \underbrace{\left(1 - \frac{10}{100}\right)^2}_{\text{(۰/۷۵)}} = 1000 \times \underbrace{\left(\frac{9}{10}\right)^2}_{\text{(۰/۲۵)}} = 810$	۱
	جمع نمرات	۲۰